

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

სოციალურ და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

მასობრივი კომუნიკაციის სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამა

გიორგი აბაზაძე

მასობრივი კომუნიკაციის დოქტორის

აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი

დისერტაცია

რელიგიური კონფლიქტების გაშუქება ქართულ მედიაში 2019-2023

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი,
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პროფესორი ზაზა ცოტნიაშვილი

თბილისი, საქართველო, 2024 წელი

განაცხადი

როგორც ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომში გამოყენებული მასალა ციტირებული და დამოწმებულია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის საკვალიფიკაციო ნაშრომის სტანდარტის შესაბამისად.

გიორგი აბაზაძე

20.05.2024

ანოტაცია

სადისერტაციო ნაშრომი იკვლევს მედიის, როგორც მნიშვნელოვანი აქტორის მრავალმხრივ როლს სოციალურ-პოლიტიკურ გარემოში; განსაკუთრებით, აქცენტს აკეთებს სამშვიდობო ჟურნალისტიკის კონცეფციაზე. კვლევა ხაზს უსვამს დამოუკიდებელი ჟურნალისტური გადაწყვეტილებების როლს საზოგადოების იმ ღირებულებითი სისტემის ხელშეწყობაში, რომელიც პრიორიტეტს ანიჭებს მშვიდობას. სოციალური მედიის პლატფორმებზე ზედმიწევნითი დაკვირვებით, კვლევა ავლენს მედიის მიკერძოებულობის გავრცელებულ საზოგადოებრივ აღქმას; ხაზს უსვამს აუდიტორიის დამოკიდებულების კრიტიკულ როლს მედიასაშუალებებში, ნდობისა და სანდოობის ჩამოყალიბებაში.

ნაშრომის თეორიული საფუძველი ემყარება კონფლიქტების მედიაგაშუქების რთულ დინამიკას, სადაც მედია განიხილება არამხოლოდ როგორც შუამავალი, არამედ როგორც ძლიერი მედიატორი, რომელსაც შეუძლია მოაწესრიგოს განხეთქილება პოლარიზებულ ჯგუფებს შორის. ეს მიიღწევა დაბალანსებული და ემპათიური ასახვით, ილუსტრირებს საერთო მხარეებს და გამოცდილების გაზიარებას კონფლიქტების პრევენციის ევროპული ცენტრის შეხედულებებთან.

მეთოდოლოგიურად ნაშრომი აერთიანებს როგორც თეორიულ, ასევე პრაქტიკულ მიდგომებს, იყენებს თვისებრივი და რაოდენობრივი კვლევის მეთოდების კომბინაციას კონფლიქტურ სიტუაციებში, მედიის როლის ყოვლისმომცველი გაგების უზრუნველსაყოფად. თვისებრივი კვლევა, მათ შორის სიღრმისეული ინტერვიუები, გვთავაზობს ღრმა შეხედულებებს ჟურნალისტების ცხოვრებისეულ გამოცდილებაზე, ნათელს ჰფენს მედიის მიერ კონფლიქტების გაშუქებაზე მოქმედ შიდა და გარე ფაქტორებს. რაოდენობრივი გამოკითხვები კიდევ უფრო ამდიდრებს კვლევას ჟურნალისტების პერსპექტივების შეფასებით, კონფლიქტების გაშუქების კონკრეტულ საკითხებზე.

სადისერტაციო ნაშრომის მეცნიერული ღირებულება მდგომარეობს ქართულ კონტექსტში, კონფლიქტების მედია გაშუქების ფოკუსირებულ გამოკვლევაში, რაც აქამდე ნაკლებად იყო შესწავლილი აკადემიურ კვლევებში. ნაშრომი კრიტიკულად აფასებს ჟურნალისტურ დილემებს, რომლებიც წარმოიქმნება კონფლიქტის გაშუქებისას და აფასებს მედიაპრაქტიკის გავლენას კონფლიქტის ესკალაციასა და გადაწყვეტაზე. ჟურნალისტური პროფესიონალიზმის ნიუანსების გამოკვლევით, კვლევა მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს პასუხისმგებლიანი და ეთიკური კონფლიქტური ჟურნალისტიკის სტანდარტების გააზრებას.

სადისერტაციო ნაშრომი უზრუნველყოფს მედიის გავლენიან როლს კონფლიქტების გაშუქების გზით საზოგადოების აღქმისა და ნდობის ჩამოყალიბებაში, ხაზს უსვამს ჟურნალისტური მთლიანობისა და პროფესიონალიზმის აუცილებლობას მშვიდობისა და ურთიერთგაგების ხელშეწყობაში, რაც დადებით წვლილს შეიტანს მედიის კვლევებისა და კონფლიქტების მოგვარების სფეროში.

Annotation

This doctoral thesis embarks on an exploratory journey into the media's multifaceted role as a significant actor within the socio-political landscape, particularly focusing on the concept of peace journalism, or three-way journalism. The research underscores the influential role of independent journalistic decisions in fostering a societal value system that prioritizes peace. Through meticulous observation of social media platforms, the study unveils a prevalent public perception of media bias, highlighting the critical role audience attitudes play in shaping trust and credibility in media outlets.

The theoretical foundation of this work is anchored in the intricate dynamics of media coverage of conflicts, where the media is envisioned not just as a mediator but as a potent bridge builder capable of mending the rifts between polarized groups. This is achieved through balanced and empathetic portrayals, illustrating commonalities and shared experiences across conflicting parties, aligning with insights from the European Center for Conflict Prevention.

Methodologically, the thesis integrates both theoretical and practical approaches, employing a combination of qualitative and quantitative research methods to provide a comprehensive understanding of the media's role in conflict situations. Qualitative research, including in-depth interviews, offers profound insights into the lived experiences of journalists, shedding light on the internal and external factors influencing media coverage of conflicts. Quantitative surveys further enrich the study by gauging journalists' perspectives on specific conflict coverage issues.

The scientific novelty of this work lies in its focused examination of media coverage of conflicts within the Georgian context, a subject hitherto underexplored in academic research. The thesis critically evaluates the journalistic dilemmas encountered in conflict reporting and assesses the impact of media practices on conflict escalation or resolution. By investigating the nuances of journalistic professionalism and the temptations of sensationalism for higher

ratings, the research contributes significantly to understanding the standards required for responsible and ethical conflict journalism.

In summary, this doctoral thesis provides an insightful analysis of the media's influential role in shaping public perceptions and trust through conflict coverage. It emphasizes the necessity for journalistic integrity and professionalism in promoting peace and understanding, offering a valuable contribution to the field of media studies and conflict resolution.

სარჩევი

ანოტაცია	iii
Annotation	v
შესავალი	8
ლიტერატურის მიმოხილვა	14
თავი 1. მედიის როლი რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების დისკურსში	24
1.1. მედიის გავლენები კონფლიქტსა და მშვიდობაზე	24
1.2. რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების დიმენსიები	35
1.3. რელიგიური კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზების იდენტიფიცირება	43
თავი 2. რელიგიური კონფლიქტების ანალიზი ომის/მშვიდობის ჟურნალისტიკის პერსპექტივიდან	57
2.1. ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტის რელიგიური ასპექტების გაშუქება მედიაში	57
2.2. რელიგიურ ნიადაგზე წარმოქმნილი დაპირისპირებები საქართველოში	61
2.3. ნეიტრალიტეტის დაცვის სირთულეები ქართულსა და უცხოურ მედიაში	90
2.4. რელიგიური კონფლიქტები და აზრის გამოხატვის თავისუფლება	94
თავი 3. კვლევის შედეგები და ანალიზი	104
3.1. თვისებრივი კვლევის შედეგები	104
3.2. რაოდენობრივი კვლევის შედეგები	115
3.3. შედარებითი ანალიზი	124
დასკვნა	127
გამოყენებული ლიტერატურა	132
დანართი.....	146

შესავალი

თემის აქტუალურობა

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სწრაფი განვითარება იწვევს რელიგიური სისტემების ტრანსფორმაციას. სეკულარიზაციის თეორიის მიუხედავად, რელიგია და რელიგიურობა არ კარგავს თავის მნიშვნელობას და ერგება თანამედროვე პირობებს; დროთა განმავლობაში იცვლება ტრადიციული რელიგიების სოციოკულტურული მნიშვნელობა. იცვლება რელიგიური გზავნილების მიწოდების საშუალებებიც. იქმნება ახალი რელიგიური მოძრაობებიც; ამ ყველაფერს მოჰყვა რელიგიური ფუნდამენტალიზმისა და ტერორიზმის ზრდაც. ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიების პირობებში მყისიერად ხდება რელიგიური კონფლიქტების ასახვა მსოფლიოს ნებისმიერ წერტილში.

რელიგიამ და რელიგიურობამ ინფორმაციის ეპოქის დადგომასთან ერთად მიიღო ახალი იმპულსები; დასკვნები, რომელიც გაკეთდა სეკულარიზაციის კლასიკურ თეორიასთან დაკავშირებით, ნაჩქარევი აღმოჩნდა. ისლამის გაზრდილი გავლენა შესამჩნევი გახდა, მაგრამ კონსერვატიული, ტრადიციული მართლმადიდებლური მოძრაობებიც ყველგან გაიზარდა საერთაშორისო რელიგიურ არენაზე.

რელიგიური კონცეფციები და ღირებულებები, ადაპტირებული მასობრივ კულტურასთან, რომელიც იქმნება მასობრივი ტელეკომუნიკაციების საფუძველზე, დაემსგავსა იმ საქონელს, რომლის გაყიდვა მომგებიანი გახდა.

გლობალური ინფორმაციის ეპოქაში ადამიანის რელიგიური ცნობიერება გახდა სინკრეტული და ეკლექტური; მოიცვა ყველა ეპოქისა და ხალხის სხვადასხვა რელიგიური ელემენტები, ლეგენდები, ზღაპრები, მითები, ფილმები და ა. შ.

საერთო ჯამში, გლობალურ საინფორმაციო ეპოქაში თანამედროვე რელიგიურობა მოიცავს შემდეგ ელემენტებს

- რელიგია და რელიგიურობა გლობალურ საინფორმაციო საზოგადოებაში არ კარგავს მნიშვნელობას და იძენს ახალ ხარისხს;
- შეინიშნება რელიგიის სეკულარიზაციისა და სეკულარიზაციის საკრალიზაციის პროცესები;
- ტრადიციულმა რელიგიებმა მიიღო ახალი სოციოკულტურული მნიშვნელობები;
- რელიგიური ორგანიზაციები თავიანთ საქმიანობაში ეყრდნობიან ბაზრის კანონებს;
- ხდება რელიგიური თემების დეტერიტორიალიზაცია;
- ჩნდება ახალი რელიგიური მოძრაობები;
- იზრდება ინტერესი რელიგიის, მისტიკის, ოკულტიზმისა და ეზოთერიზმის არატრადიციული გამოვლინებების მიმართ;
- იზრდება რელიგიური ექსტრემიზმისა და ტერორიზმის საფრთხეები;
- იზრდება რელიგიის როლი საზოგადოების პოლიტიკურსა და ეკონომიკურ ცხოვრებაში.

გლობალურ საინფორმაციო საზოგადოებაში რელიგიის თანამედროვე ფორმების თავისებურებების კვლევისა და შესწავლის ფონზე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ რელიგიამ და რელიგიურობამ დღეს არათუ დაკარგა აქტუალობა, არამედ, პირიქით, ხელახლა დაიბადა და ახალი შესაძლებლობების, გამოწვევების წინაშეა.

გამოხატვის თავისუფლება არის ადამიანის ფუნდამენტური უფლება, რომელიც წარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოებების ქვაკუთხედს და საშუალებას აძლევს ადამიანებს, გამოხატონ თავიანთი აზრები, იდეები და რწმენა ცენზურის ან რეპრესიების შიშის გარეშე. იმის მიუხედავად, რომ ეს უფლება გადამწყვეტია ღია დიალოგისა და ჰარმონიული საზოგადოების ჩამოსაყალიბებლად, ის სულ უფრო რთული და კომპლექსური ხდება

რელიგიურ მრწამსთან ერთად. რელიგიური კონფლიქტი, რომელიც ხშირად წარმოიქმნება გამოხატვის თავისუფლებასა და წმინდა რელიგიურ პრინციპებს შორის შეტაკების შედეგად, მნიშვნელოვან გამოწვევას უქმნის საზოგადოებას; ადამიანებს, რომლებიც ცდილობენ, დაამყარონ დელიკატური ბალანსი ინდივიდუალურ თავისუფლებასა და რელიგიურ სენსიტიურობას შორის.

გამოხატვის თავისუფლება არის ფუნდამენტური პრინციპი, რომელიც ემყარება დემოკრატიულ ღირებულებებსა და ადამიანურ ღირსებას. ის აძლევს ადამიანებს უფლებას, ჩაერთონ მყარ საჯარო დისკურსში, ეჭვქვეშ დააყენონ ავტორიტეტები, დაუპირისპირდნენ გაბატონებულ ნორმებს და წვლილი შეიტანონ ჭეშმარიტების კოლექტიურ ძიებაში. ეს თავისუფლება მოიცავს არა მხოლოდ სალაპარაკო და წერილობით სიტყვებს, არამედ მხატვრულ გამოხატვას, განსხვავებულ აზრს, განსხვავებული აზრის ფლობასა და გადმოცემის უფლებას. გამოხატვის თავისუფლების დაცვა გადამწყვეტია კრეატიულობის, ინოვაციებისა და საზოგადოების წინსვლისთვის, იდეების გაცვლისა და ახალი პერსპექტივების გამოკვლევის საშუალებით.

მედია გადამწყვეტ როლს ასრულებს საზოგადოების ინფორმირებაში, თუმცა საინფორმაციო გამოშვებები არ ავრცელებენ მხოლოდ ინფორმაციას; ისინი ასევე მონაწილეობენ კონკრეტული ნარატივებისა და დისკურსების ჩამოყალიბებაში. მედიის ეს თვისება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ხდება კონფლიქტის, მათ შორის რელიგიური კონფლიქტების დროს, რადგან კონფლიქტის შესახებ ნარატივებს შეუძლია, გადამწყვეტი როლი შეასრულოს, თუ როგორ აღიქვამენ ადამიანები კონფლიქტს, მის მიზეზებსა და შედეგებს (Wolfsfeld, Media and the path to peace, 2014) .

მედია რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებისას განსაკუთრებული მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. რელიგიური კრიზისების დროს მედიის ნაწილი ცდილობს დაძაბულობის შეკავებას და რელიგიური ტოლერანტობის ხელშეწყობას. ნაწილი კი პირიქით - პროვოკაციულ

განცხადებებს ავრცელებს. ხშირია დაუდასტურებელი ინფორმაციის გავრცელების შემთხვევებიც, რაც ასევე იწვევს სერიოზულ დაზნეულობასა და ძალადობასაც კი.

შესაბამისად, რელიგიური კონფლიქტების გაშუქება მედიაში განსაკუთრებული აქტუალობით გამოირჩევა, რადგან მთელი მსოფლიოს მასშტაბით მუდმივად არსებობს დამაბულობა სხვადასხვა რელიგიის აღმსარებელთა შორის. კვლევა აქტუალურია საქართველოს პოზიციიდანაც, რადგან საკმაოდ ხშირია რელიგიურ ნიადაგზე მოქალაქეთა დაპირისპირების ფაქტები. კვლევას აქტუალობას მატებს ისრაელსა და პალესტინას შორის არსებული კონფლიქტიც, რომელიც ამჟამად მსოფლიოში ყველაზე ცხელი კონფლიქტია. კონკრეტული მაგალითების შესწავლა კი საუკეთესო გარანტია სრულყოფილი აზრის ჩამოსაყალიბებლად და დამაჯერებელი დასკვნის ჩამოყალიბებისათვის.

საკვლევი პრობლემის ჩამოყალიბება

ჩვენი საკვლევი პრობლემაა რელიგიური კონფლიქტების პროცესზე და ზოგადად, დაპირისპირებულ მხარეებზე მედიის გავლენების შესწავლა და ანალიზი.

მიზნები და ამოცანები

ჩვენი კვლევის მიზანია, გაირკვეს მედიის როლი რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებაში. კერძოდ, როგორ ხდება რელიგიური კონფლიქტების გაშუქება მედიაში და რა კონკრეტული შედეგები დგება კონფლიქტში მონაწილე მხარეებისათვის.

მედიის წარმომადგენლებს საზოგადოებაზე გავლენის მოხდენის პოზიტიური და ნეგატიური ეფექტი ახასიათებთ, რადგან მედიას შეუძლია უკარნახოს ინდივიდებსა და ჯგუფებს შემდგომი ნაბიჯები, რაც, ბუნებრივია, მიუთითებს მედიას მის მოვალეობაზე, რომ კონფლიქტის გაშუქებისას დაიცვას სტანდარტი. ჟურნალისტს შეუძლია, სწორად ასახოს პრობლემის წარმომშვეები მიზეზი და ობიექტური ანალიზით მხარეებს შორის შეთანხმების მიღწევას შეუწყოს ხელი, ნიადაგი მოუმზადოს.

სადისერტაციო ნაშრომის ამოცანაა, მოახდინოს სხვადასხვა მედიასაშუალებების მიერ ერთი და იმავე ფაქტის საკუთარი ინტერპრეტაციით გაშუქების ანალიზი და შეპირისპირების მეთოდის საფუძველზე სტანდარტების სრულყოფის გზები აჩვენოს.

საგანი და ობიექტი

კვლევის საგანია რელიგიური კონფლიქტების შესწავლა შეპირისპირების მეთოდის საფუძველზე და რელიგიურ კონფლიქტზე მომუშავე ჟურნალისტების სტანდარტების სრულყოფის გზების ძიება. რა შედეგი იქონია კონფლიქტურ პროცესზე ჟურნალისტების მიერ გაშუქებულმა ფაქტებმა, როგორ გაგრძელდა ან დასრულდა პროცესი.

კვლევის ობიექტია რა მსგავსებები და განსხვავებებია კონფლიქტური პროცესების გამშუქებელ ქართულ და უცხოურ მედიის წარმომადგენლებს შორის, როგორ ხდება ერთი და იმავე ფაქტის საკუთარი ინტერპრეტაციის ანალიზი; კვლევის ობიექტად აღებულია ქართული მედიასაშუალებების მიერ გაშუქებული რელიგიურ, ეთნიკურ, პოლიტიკურ ნიადაგზე წარმოშობილი უახლოესი წლების კონფლიქტები.

საკვლევი კითხვები

- რა არის მასმედიის მთავარი ფუნქცია და როლი ეთნიკურ/რელიგიურ ნიადაგზე მიმდინარე კონფლიქტ(ებ)ის გაშუქებისას?
- რა შედეგი იქონია რელიგიურ კონფლიქტზე ჟურნალისტების მიერ გაშუქებულმა ფაქტებმა? როგორ გაგრძელდა ან დასრულდა ისინი?
- მოსახლეობის ყველა ფენამდე ინფორმაციის სიზუსტით მიტანისთვის რა სტრატეგიას ირჩევს მედია?
- რა მსგავსებები და განსხვავებებია კონფლიქტური პროცესების გამშუქებელ ქართულ და უცხოურ მედიის წარმომადგენლებს შორის? როგორ ხდება ერთი და იმავე ფაქტის საკუთარი ინტერპრეტაციის ანალიზი?

ჰიპოთეზა

მედიას რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების საქმეში უმნიშვნელოვანესი როლი აქვს; მას შეუძლია, დაპირისპირებული მხარეების შეკავება ან პირიქით - დამაბულობის გაზრდა და ესკალაცია.

ლიტერატურის მიმოხილვა

სადისერტაციო ნაშრომში გამოყენებული და დამუშავებულია არაერთი ისტორიული წყარო და ლიტერატურა, რომლებმაც უმნიშვნელოვანესი როლი შეასრულა თემის შესწავლის, გაანალიზებისა და დასკვნების გამოტანაში. თეორია გვებმარება, ფაქტების დადგენასა და მათ ახსნაში ლოგიკური მსჯელობის გზით. თეორია, ინტელექტუალური კონსტრუქციაა, რითაც ვხსნით ფაქტებს. ნაშრომი ეფუძნება, ქართულენოვან და ინგლისურენოვან წყაროებს, სადაც კარგადაა გამოკვეთილი საკვლევი თემის ძირითადი საკითხები.

კვლევისას გამოვიყენეთ არაერთი თეორიული სახელმძღვანელო; მათ შორის - ბურსულაია გ. მურუსიძე ქ. ჭანკვეტაძე ნ. - „(მის)კომუნიკაცია, კონფლიქტით გაყოფილ საზოგადოებებს შორის“ (მურუსიძე ქ. ბურსულაია გ.კობახიძე ო. ჭანკვეტაძე ნ., 2020); ანალიტიკური სტატიების კრებულზე დაყრდნობით მომზადებულ სახელმძღვანელოში საუბარია კონფლიქტით გაყოფილ საზოგადოებებში მასმედიის როლზე. სტატიები მოიცავს ომისა და მშვიდობის გაშუქების საკითხებს; შესაბამისად, კონკრეტულ წიგნს დავეყრდნით I თავის ორ ქვეთავებზე („რელიგიური კონფლიქტების შემთხვევების შესწავლა“ და „კონფლიქტების რელიგიური და კულტურული საფუძვლები მედია გაშუქებაში“) მუშაობისას. სტატიების კრებული დაგვებმარა, გამოგვეკვეთა მასმედიის როლი კონფლიქტების პროცესში და ამ კონფლიქტების გაშუქების თავისებურებანი. მით უფრო, რომ წიგნში საუბარია სოციალურ მედიაში გამოხატვის ფორმებზე, კონფლიქტისადმი მგრძნობიარე ჟურნალისტიკაზე. როგორც ნაშრომი გვიხსნის, სამხრეთ კავკასიაში ცვალებადი და დამაბული ვითარებაა და კონფლიქტის ტრანსფორმაციის მიმართულებით მუშაობა ჯერ კიდევ გართულებულია. ჟურნალისტების როლი კი მნიშვნელოვანია წყაროების გადამოწმების და კონტექსტის ახსნის თვალსაზრისით, რაც მნიშვნელოვანია დეზინფორმაციასთან ბრძოლის პროცესში.

ბურსულაია გ. მურუსიძე ქ. ჭანკვეტაძე ნ. - „მშვიდობისა და კონფლიქტების სწავლება“ - საბაზისო სახელმძღვანელო. (ჭანკვეტაძე ნ. ბურსულაია გ. მურუსიძე ქ., 2020) ნაშრომი გვიხსნის, რომ კონფლიქტისადმი მგრძობიარე შეფასებისთვის საჭიროა, კონფლიქტის მუდმივად ცვალებადი გარემოს შესწავლა. წიგნი ეხება მშვიდობისა და კონფლიქტების სწავლებას; აღნიშნულია, რომ ისინი ერთმანეთზე დამოკიდებული და ურთიერთშემავსებელი დისციპლინებია.

აბდალაძე გ. - „რბილი ძალა საერთაშორისო ურთიერთობებში“. (აბდალაძე, რბილი ძალა საერთაშორისო ურთიერთობებში, 2020) 2020 წელს გამოცემულ სახელმძღვანელოში საუბარია ძალის დიფუზიასზე დაფუძნებული საერთაშორისო პოლიტიკის პოსტმოდერნული ტრანსფორმაციის მნიშვნელოვან კომპონენტებზე. სახელმძღვანელო გვთავაზობს სამი შემთხვევის ანალიზს: საქართველოს, უკრაინისა და ჩრდილოეთ მაკედონიის მაგალითებზე დაყრდნობით. საქართველოსა და უკრაინის შემთხვევებს ძირითადად ერთ კონტექსტში განიხილავენ, რაც შედარებითი ანალიზის საშუალებას იძლევა. როგორც წიგნშია აღნიშნული, მასზე მუშაობის პროცესში გამოიკვეთა, რომ საქართველო აღარ მოიხსენიება რუსული „ბასრი ძალის“ საფრთხის ქვეშ მყოფი ქვეყანა. სახელმძღვანელოს თანახმად, ძალის დიფუზიისა და ციფრული რევოლუციის მთავარი უპირატესობაა, რომ რბილ ძალას ქმნიან და იყენებენ პატარა ქვეყნებს; ასევე საუბარია ძალის დიფუზიის დადებით მხარეზე, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობაზე. სწორედ ამიტომ წიგნი გამოვიყენეთ დისერტაციის II თავზე მუშაობისას; კონფლიქტის არსში, მისი დაძლევის გზებში გარკვევისათვის. მით უფრო, რომ სახელმძღვანელო ეფუძნება ქართულ მაგალითებს.

ვ. მაისაიასა ა. გუჩუას წიგნიც - „ნატო და არასახელმწიფოებრივი აგრესიული რელიგიური აქტორები („ისლამური სახელწმიფო“ „ალ-ქაიდა“ და „თალიბანი“) (მაისაია ვ. გუჩუა ა., 2020) ჩვენი უმთავრესი დასაყრდენი აღმოჩნდა საერთაშორისო რელიგიური კონფლიქტების შესწავლის

პროცესში; წიგნი იმითაც იყო ჩვენთვის აქტუალური, რომ მასში ასახულია მეოთხე თაობის ომის სტრატეგია და მისი რეგიონული და ეროვნული უსაფრთხოების გეოპოლიტიკური ასპექტები (2010-2019 წწ); 2020 წელს გამოცემული სახელმძღვანელო, შეიძლება ითქვას, ფუნდამენტური კვლევითი ნაშრომია და სამხედრო მეცნიერებისა და საერთაშორისო უსაფრთხოების მნიშვნელოვან თემას, მეოთხე თაობის ომის კონცეფციასა და სტრატეგიას ეხება. წიგნში, სამხედრო სტრატეგიისა და სამხედრო და სამხედრო ხელოვნების გეოპოლიტიკის ძირითადი ასპექტები, ასევე მსოფლიო პოლიტიკურ დონეზე არსებული პროცესებია გაანალიზებული.

გ. მაღრაძისა და ვ. მაისაიას – „21-ე საუკუნის საერთაშორისო პოლიტიკა და თანამშრომლობითი უსაფრთხოების თეორია: მითი და რეალობა - რეგიონული და გლობალური ასპექტები“ (მაღრაძე ვ. მაისაია ვ, 2017), ასევე, უმნიშვნელოვანესი დასაყრდენი აღმოჩნდა ნაშრომზე მუშაობისას პოლიტიკისა და რელიგიის კვლევის საკითხების შესწავლის პროცესში;

წიგნი იმითაც არის საინტერესო, რომ გეოპოლიტიკური ანალიზის კუთხით უსაფრთხოების პრობლემებია განხილული. საუბარია იმ სექტორებზე, რომლებიც ახდენს დიდ გავლენას გლობალიზაციის პრობებში კაცობრიობის უსაფრთხოებაზე. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა, პოსტ-ბიპოლარული ეპოქის შემდეგ შეცლილ საერთაშორისო პოლიტიკას.

Colin S Gray , war, peace and International Relations : An introduction to strategic History (London and New york : Routledge) (Colin S. Gray, 2013) სახელმძღვანელო 2013 წელსაა გამოცემული და მოგვითხრობს, როგორ ფორმირდა და შეიცვალა საერთაშორისო ურთიერთობებში ბოლო 200 წლიანი ისტორია ომების მიერ. სახელმძღვანელოში მიმოხილულია ყველა დიდი ომი, რომელიც ბოლო 2 საუკუნის განმავლობაში იყო. ომების შესწავლა კი თავისთავად დაგვეხმარა, ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტიც გაგვეანალიზებინა რელიგიურ ჭრილში.

Michelle L. "How are the transition processes going: USA, democratic Development and South Caucasus" (Michelle L, 2014) სახელმძღვანელო, რომელიც 2014 წელსაა გამოცემული, სამხრეთ კავკასიის რეგიონის სპეციფიკას განხილავს. შესაბამისად, დაგვეხმარა საქართველოს შიგნით არსებული რელიგიური კონფლიქტების აღქმაში, გაანალიზებასა და შეფასებაში. მით უფრო, რომ სიღრმისეული ანალიზის მეშვეობით წიგნში ავტორი საუბრობს იმ სირთულეებსა და გამოწვევებზე, რომლის წინაშეც მსოფლიო დგას.

Swante E. Cornell , S. frederick Star “ A Western strategy for the South Caucasus" (Svante E. Cornell; S. Frederick Starr; Tsereteli M, 2015)(სახელმძღვანელოში ავტორები ევროკავშირს სთავაზობენ არ გამოიყენონ ტრადიციული მეთოდები სამხრეთ კავკასიაში. სახელმძღვანელო დაგვეხმარა, საქართველოში არსებული რელიგიური კონფლიქტები გაგვეანალიზებინა სხვადასხვა კუთხით; განსაკუთრებით, აზრის გამოხატვის თავისუფლებისა და რელიგიური კონფლიქტების კვეთის ასპექტით.

ნაშრომის თეორიული ბაზა

ა) ფრეიმინგის თეორია

კვლევას ერთ-ერთ თეორიულ ჩარჩოდ მოვარგეთ ფრეიმინგის თეორია, ვინაიდან ენტმანზე (1993) დაყრდნობით, სწორედ ფრეიმინგის მეშვეობით ხდება რომელიმე საკითხის წინ წამოწევა და საინფორმაციო საშუალებებში მისი გაშუქება; ჩვენს ნაშრომში კი სახეზეა სწორედ სხვადასხვა რელიგიურ საკითხთა წინ წამოწევა და მისი გაშუქება მედიაში.

ბ) ბიჰევიორისტული თეორია

კვლევის ერთი-ერთი თეორიული ბაზაა ბიჰევიორისტული თეორია; მისმა ავტორმა ჯონ უოტსონმა დაკვირვების შედეგად შეისწავლა ადამიანის ქცევა და მასზე სტიმულირების რეაქცია. მისთვის „ქცევა“ ეს არის

სტიმულზე რეაგირება, რაც გადმოსცა სქემით (SR) უოტსონი გამოყოფს ადამიანის ორ რეჟციას, თანდაყოლილ ანუ რესპონდენტულ რეჟციას და მეორე ოპერანტულ რეჟციას, რაც გულისხმობს (დასწვალისა და განმტკიცებულს). თეორია აუცილებელ პირობად იქცა ჩვენი ნაშრომისათვის, ვინაიდან დაგვეხმარა ერთი მხრივ, რელიგიურ კონფლიქტებში ჩართულ პირთა და მეორე მხრივ, კონფლიქტების გაშუქებაში მონაწილე ჟურნალისტთა „ქცევების“ განსაზღვრაში“.

გ) უსაფრთხოების თეორია

უსაფრთხოება, როგორც არსებობის სუბლიმაციური ფორმა, საინტერესო ფენომენს წარმოადგენს. უსაფრთხოების თეორია, როგორც ჩვენი ნაშრომის ერთ-ერთი დასაყრდენი, დაგვეხმარა შეგვეფასებინა არა მხოლოდ ქართული რელიგიური კონფლიქტები, არამედ, ზოგადად, მსოფლიო რელიგიური კონფლიქტები სწორედ უსაფრთხოების ჭრილში. იგი გულისხმობს, გამოწვევების, რისკების, საფრთხეებისა და საშიშორებისგან დაცვას. ამ თეორიის მიხედვით, სახელმწიფოს უთავრესი მიზანი და ინტერესი საზოგადოების უზრუნველყოფილი განვითარებაა. ეს საკითხი დღის წესრიგში უდგას განსაკუთრებით სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებს, მიმდინარე გეოპოლიტიკური მოვლენების ფონზე. უსაფრთხოება ეს არის, ფუნდამენტური ღირებულებების საფრთხეებისგან გათავისუფლება. ნეორეალიზმის ცნობილი მკვლევარის, კენეტ უოლცის „ტრიპოლარული“ სქემის თანახმად: ადამიანი-საზოგადოება-სახელმწიფო, პიროვნული უსაფრთხოება ნიშნავს სოციუმის უსაფრთხოებას და ეს უკანასნელი ეროვნულ უსაფრთხოებას. (Waltz, 1959)

დ) რბილი ძალის თეორია

აღნიშნულია ტერმინი 1980-იანი წლების მიწურულს გამოიყენა ამერიკელმა მეცნიერმა ჯოზეფ ნაიმ. მისი განმარტებით, ეს არის სახელმწიფოს უნარი, დადებითი განწყობებისა და დამოკიდებულებების შექმნით გავლენა მოახდინოს აქტორებზე, თან ისე, რომ არ გამოიყენოს ხისტი ძალა. რბილს ძალას უწოდებენ მოხიბვლის ძალასაც, რადგან მისი

იარლია თანმშრომლობის სურვილი ფულის ან ტანკის ნაცვლად. მას ადარებენ ქორწინებასაც, რადგან ურთიერთობის ორმხრივ სურვილსა და შესაბამისად ორმხრივ სარგებელს ეფუძნება. როდესაც ერთი სახელმწიფო მეორეს იმას აკეთებინებს, რაც თავად სურს, ოღონდ თანამშრომლობის გზით და არა იძულების (აბდალაძე, 2020). შესაბამისად, რბილი ძალის თეორიის გამოყენების გარეშე ვერ შევძლებდით სახელმწიფოთა პოლიტიკის განსაზღვრას რელიგიური კონფლიქტების გადაჭრის კუთხით. ამიტომ ნაშრომის მეორე და მესამე თავები ძირითადად რბილი ძალის თეორიას დაეყრდნო.

ე) სექიურითიზაციის კონცეფცია

შეიძლება თუ არა ეს თუ ის საკითხი მივიჩნიოთ უსაფრთხოების საკითხად? - ეს არის კონცეფციის არსი, რომელიც უსაფრთხოების კვლევების კოპენჰაგენის სკოლას უკავშირდება. იგი ძირითადად მიეკუთვნება ალქმის სფეროს, ეს თუ ის ფენომენი უნდა იქნას თუ არა ალქმული საფრთხედ და ეს თეორია ნაკლებად უკავშირდება ობიექტურ გარემოებებსა და ფიზიკურ რეალობას. თეორია გამოვიყენეთ თანამედროვე მსოფლიოში არსებული არაერთი კონფლიქტის შესწავლის კონტექსტში. მათ შორის, შარლი ებდოს, ანდერს ბრეივიკისა და სხვა ისტორიების კვეთაში.

ვ) ძალთა ბალანსის თეორია

ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული და ფუნდამენტური კონცეფციაა. თეორიის თანახმად, ანარქიულ საერთაშორისო სისტემაში თითოეული სახელმწიფოს ამოცანა, თვითგადარჩენისა და თვითდამკვიდრებისთვის ბრძოლაა. იგი მჭიდროდ უკავშირდება პოლიტიკურ რეალიზმს. ამიტომ იქცა ის ჩვენი ნაშრომის ერთ-ერთ თეორიულ ბაზად. რელიგიური კონფლიქტები ერთგვარად

თვითგადარჩენისა და თვითდაამიკვიდრებისთვის ბრძოლა და ჩვენმა ნაშრომმა ეს დაადასტურა.

თ) გუსტავ ლი ბონის „მასების ფსიქოლოგიის“ თეორია

თეორია ძირითადად ეძღვნება „ერის მენტალობის“ აღწერას, „ბრბოს“ მენტალობის შესწავლას. როდესაც ინდივიდთა განსაზღვრული რაოდენობა, ქმნის მოქმედ ბრბოს, დაკვირვება ცხადჰყოფს, რომ ინდივიდთა დაახლოების შედეგს წარმოადგენს ახალი ფსიქოლოგიური თვისებები, რომლებიც „ერის“ ხასიათს არამხოლოდ უპირისპირდებიან, ხშირად მნიშვნელოვნადაც განსხვავდებიან. ჩვენი ნაშრომის თეორიული ჩარჩო ვერ აცდებოდა „მასების ფსიქოლოგიის“ თეორიასაც. ნაშრომის სამივე თავი ეყრდნობა სწორედ მასების უპიროვნო ცნობიერების კოლექტიურ სინდრომს.

კვლევის მეთოდები და მეთოდოლოგია

სადისერტაციო ნაშრომის მიზნებისა და ამოცანების შესაბამისად, გამოყენებულია კვლევის პირველადი და მეორეული მეთოდი. როგორც თეორიული მასალა, ასევე პრაქტიკული, რომელიც განხორციელდება მედიასამუალებებზე დაკვირვების შედეგად. ასევე, ნაშრომი ეფუძნება თვისებრივსა და რაოდენობრივ კვლევას. საკვლევი თემის ინსტრუმენტად გამოყენებულია, დედუქციური ანალიზის მეთოდი, რაც წინასწარი ჰიპოთეზის შემუშავებას და უკვე კვლევისა და ანალიზის შედეგად, ჰიპოთეზის დადასტურებას ან უარყოფას გულისხმობს. ასევე კვლევის ძირითად მეთოდად შემთხვევების შესწავლაა გამოყენებული.

საკითხის შინაარსიდან და თემატიკიდან გამომდინარე, თვისებრივი კვლევა ყველაზე რელევანტურია, რათა მოხდეს გააზრება კონფლიქტური პროცესის მახასიათებლებისა, სახელმძღვანელოებსა და ნაშრომებში ასახული საერთაშორისო გამოცდილებისა, რომლის შეპირისპირების

საფუძველზე დავადგენთ ქართულ მედიაში გაშუქებული კონფლიქტის სტანდარტების სრულყოფის გზებს. გაანილიზებულია, ქართული და უცხოენოვანი ლიტერატურა: პუბლიკაციები, სტატიები და წიგნები.

კონტენტ-ანალიზი - შესწავლილია სხვადასხვა მედიასაშუალებების მიერ, ერთი და იმავე ფაქტის თავისებური გაშუქების ტენდენცია, რის შემდეგაც ლოგიკური დასკვნების გაკეთება შევძელით.

სადისერტაციო ნაშრომში გამოყენებულ იქნა სიღრმისეული ინტერვიუ. ამ მეთოდს აერთიანებს ის გარემოება, რომ ის მიზნად ისახავს რესპონდენტებისაგან დეტალური, ღრმა და თანამიმდევრული ინფორმაციის მიღებას მათი ცხოვრებისეული გამოცდილების შესახებ, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელი გახდება გარკვეული საზოგადოებრივი კანონზომიერებების დადგენა; ზოგ შემთხვევაში კი — საერთო ხასიათის დასკვნების გაკეთება.

ასევე სადისერტაციო ნაშრომში გამოყენებულია რაოდენობრივი კითხვარი, რათა უფრო სიღრმისეულად გავიგოთ პრაქტიკოსი ჟურნალისტების აზრი საკვლევ თემასთან დაკავშირებით.

სამეცნიერო სიახლე

ნაშრომის სამეცნიერო სიახლე გამოიკვეთა მრავალი ასპექტით - აჩვენა, რომ ობიექტური კრიტერიუმებზე დაყრდნობით რელიგიური კონფლიქტების გაშუქება მედიაში ხელს უწყობს კონფლიქტის დარეგულირებას. მას შესწევს ძალა, შეაკავოს დაპირისპირებული მხარეები ან გაზარდოს ესკალაცია.

გამოიკვეთა რელიგიური კონფლიქტის გამომწვევი მიზეზები - სიძულვილის ენის, დესტრუქციული და კონფლიქტის შინაარსის შემცველი ინფორმაციის საზოგადოების ანტაგონისტური ჯგუფებისთვის მიწოდება, რესურსების არასაკმარისი არსებობა და მათი არაჯეროვანი განაწილება, რაც საფუძველს უქმნის კონფლიქტის ჩამოყალიბებას.

დადასტურდა, რომ მედიის უარყოფითი გავლენებისგან დაცვის მიზნით, აუცილებელია რელიგიური კონფლიქტების ყოვლისმომცველი

შესწავლა. ისტორიული პერსპექტივა საშუალებას აძლევს ჟურნალისტებს, გაიგონ, როგორ მოხდა რელიგიური ნარატივების, პოლიტიკური მოვლენებისა და სოციალურ-ეკონომიკური ფაქტორების შერწყმა რელიგიური კონფლიქტების ამჟამინდელი ლანდშაფტის შესაქმნელად.

გაირკვა, რომ მედია გადამწყვეტ როლს ასრულებს რელიგიური კონფლიქტების შესახებ საზოგადოების აღქმის ჩამოყალიბებაში. პრიორიტეტი ენიჭება მედიის გაშუქების ანალიზს პოტენციური მიკერძოების გარეშე; იმ ფაქტის კვლევამ, როგორ ასახა სხვადასხვა მედიასაშუალებამ რელიგიური კონფლიქტები, ნათელი მოჰფინა ჟურნალისტური არჩევანის გავლენას საზოგადოებრივ აზრზე.

შესწავლილ იქნა გამოხატვის თავისუფლებასა და რელიგიურ სენსიტიურობას შორის დელიკატური ბალანსის მიღწევის ნიუანსირებული მიდგომა. მთავრობები, სამოქალაქო საზოგადოება და რელიგიური ინსტიტუტები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ისეთი გარემოს ხელშეწყობაში, სადაც ორივე უფლება ჰარმონიულად თანაარსებობს.

ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა

აღნიშნული მდგომარეობს იმაში, რომ რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებით დაინტერესებულ თუ ზოგადად რელიგიურ კონფლიქტებზე მომუშავე მედიის წარმომადგენლებს, სრულიად ახალი რაკურსით გააცნოს ნაშრომში განხილული საკითხები, რაც მედიაში რელიგიური კონფლიქტების სწორად შესწავლისა და გაშუქების თვალსაზრისით ინოვაციური იქნება.

საკვლევი თემა აქტუალურია, ქართულ სამეცნიერო სივრცეში კი შეიქმნება მონოგრაფიული ნაშრომი, ვინაიდან რელიგიური კონფლიქტების გაშუქება ქართულ სამეცნიერო სივრცეში არასაფუძვლიანადაა შესწავლილი, შესაბამისად არის შემთხვევები, როდესაც თემატიკის სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაცია ხდება.

ნაშრომის სტრუქტურა და მოცულობა:

ნაშრომი (147 გვერდი) შედგება:

- ✓ შესავლის
- ✓ 3 თავის (10 ქვეთავის)
- ✓ დასკვნისა და ბიბლიოგრაფიისგან (150 წყარო) ნაშრომის

ბოლოს მოცემულია გამოყენებული ლიტერატურის სია, ნაშრომს ერთვის დანართი.

თავი 1. მედიის როლი რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების დისკურსში

1.1. მედიის გავლენები კონფლიქტსა და მშვიდობაზე

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სწრაფმა განვითარებამ ლოგიკურად მოახდინა გავლენა მსოფლიო რელიგიურ პროცესებზეც. გერმანელი ფილოსოფოსის - იურგერ ჰაბერმასის (1929) თეორია დღეს კიდევ უფრო აქტუალური გახდა და განმტკიცდა მისი მოსაზრება, რომ „რელიგიურმა ტრადიციებმა და რელიგიურმა თემებმა შეიძინა ახალი, აქამდე მოულოდნელი პოლიტიკური მნიშვნელობა. რელიგიის მნიშვნელობა პოლიტიკური მიზნებისათვის მთელ მსოფლიოში გაიზარდა (Habermas, 2006).

მედია ერთგვარი შუამავალია სოციალური და პოლიტიკური სისტემების კომპლექსურ ურთიერთკავშირში. ის ფუნდამენტურად აყალიბებს და გავლენას ახდენს საზოგადოების აღქმაზე, განსაკუთრებით კონფლიქტის პერიოდში. ეს გავლენა ფრიად მნიშვნელოვანია, როგორც აღნიშნა ვოლფსფელდმა (2014), რომელიც ხაზს უსვამს, რომ მედია არამხოლოდ აშუქებს მოვლენებს, არამედ აქტიურად აყალიბებს სოციალურ რეალობას თავისი ნარატიული არჩევანის საშუალებით. მედიის მიერ კონფლიქტების ჩარჩოებში ჩართვის ხერხმა შეიძლება მნიშვნელოვნად იმოქმედოს დამაბულობის ესკალაციაზე ან - დეესკალაციაზე. მაგალითად, მედიის გაშუქებამ, რომელიც ფოკუსირებულია განხეთქილებასა და კონფლიქტზე, შეიძლება გაამწვავოს დამაბულობა საჯარო სფეროში და პოტენციურად გამოიწვიოს სოციალური არეულობა. ამის საპირისპიროდ, მედიას, რომელიც ხაზს უსვამს დაპირისპირებულ ჯგუფებს შორის შერიგებას და საერთო კავშირებს, შეუძლია გადამწყვეტი როლი ითამაშოს დამაბულობის დამშვიდებაში და მშვიდობისკენ მიმავალ გზაზე (Wolfsfeld, 2014).

მედიის ეს ორმაგი შესაძლებლობა მოითხოვს კონფლიქტურ სიტუაციებში მისი ძალაუფლების ღრმა გააზრებას და ფრთხილად მართვას. ის ხაზს უსვამს ეთიკური მედიის პრაქტიკის მნიშვნელობას, სადაც პასუხისმგებლობა ვრცელდება ახალი ამბების გავრცელების მიღმა და იმის უზრუნველყოფას, რომ მისი გაშუქების გზა უნებლიედ არ აძლიერებს კონფლიქტებს. ამის ნაცვლად, მიზანი უნდა იყოს პლატფორმის გამოყენება, რომელსაც მედია ფლობს სხვადასხვა ჯგუფებს შორის დიალოგისა და ურთიერთგაგების წახალისებისთვის. მედიის სტრატეგიული გამოყენება კონფლიქტის მოგვარებისას გულისხმობს იმ ისტორიების ხაზგასმას, რომლებიც ხელს უწყობს ურთიერთგაგებას, კონფლიქტის წარმატებული გადაწყვეტის მაგალითების ჩვენებას და სასწორზე დადებული საკითხების დაბალანსებულ ხედვას.

ამ კონტექსტში მედიის, როგორც სოციალური მედიატორის როლი არამხოლოდ გავლენიანი, არამედ ინტეგრალურია სოციალური ჰარმონიის შენარჩუნებისა და კონფლიქტების ესკალაციის პრევენციისთვის. ამ როლის ეთიკური შედეგები მოიცავს ჭეშმარიტებისადმი ერთგულებას, მიუკერძოებლობას და მშვიდობის ხელშეწყობას. ეს ფაქტორები ერთობლივად ხაზს უსვამს მედიის პოტენციალს, როგორც სიკეთის ძალის, საზოგადოების განხეთქილების გადალახვისა და დავების მშვიდობიანი გადაწყვეტის ხელშეწყობაში. ამ პოტენციალის გაგება და გამოყენება აუცილებელია როგორც მედია პრაქტიკოსებისთვის, ასევე პოლიტიკის შემქმნელებისთვის, რომლებიც უნდა გაუმკლავდნენ მედიის გავლენის გამოწვევებს ღრმა პასუხისმგებლობის გრძნობით და სტრატეგიული ხედვით მათი ნარატიული არჩევანის გრძელვადიან შედეგებზე (Zhomartkyzy, 2023).

სამშვიდობო ჟურნალისტიკა წარმოადგენს ტრანსფორმაციულ მიდგომას მედია სექტორში. ის მხარს უჭერს იმ მეთოდებს, რომლებიც ხელს უწყობენ შერიგებასა და გაგებას. ეს კონცეფცია, როგორც ლინჩმა და მაკგოლდრიკმა გამოიკვეთეს 2005 წელს, გვთავაზობს ახალი ამბების

გაშუქების სტრატეგიულ გადახედვას; ხაზს უსვამს მედიის როლს მშვიდობის მშენებლობის პროცესში. სამშვიდობო ჟურნალისტიკის არსი მდგომარეობს მის ერთგულებაში გადაწყვეტილებებზე ორიენტირებული ჟურნალისტიკის მიმართ. ჟურნალისტიკის ეს ფორმა ცდილობს, გაანათოს გზები გადაწყვეტისკენ, ვიდრე არსებული სოციალური განხეთქილების გაღრმავება, რითაც დადებითად შეუწყობს ხელს კონფლიქტურ თემებში განკურნებისა და შერიგების პროცესებს (Lynch & McGoldrick, 2005).

სამშვიდობო ჟურნალისტიკის პრაქტიკა მოიცავს ჟურნალისტების კეთილსინდისიერ არჩევანს, წარმოადგინონ კონფლიქტები ისე, რომ ხაზგასმით აღვნიშნოთ საერთო მხარეები და საერთო ადამიანური ღირებულებები და არა მათი განსხვავებები და კონფლიქტები. ისტორიებზე ფოკუსირებით, რომლებიც ხელს უწყობენ ურთიერთგაგებასა და თანამშრომლობას, ჟურნალისტებს, რომლებიც ახორციელებენ სამშვიდობო ჟურნალისტიკას, შეუძლიათ გადამწყვეტი როლი შეასრულონ კონფლიქტის მიმართ საზოგადოების აღქმისა და დამოკიდებულების შეცვლაში. ეს მიდგომა არა მხოლოდ აცნობს საზოგადოებას, არამედ ასწავლის მათ, ავითარებს კულტურას, რომელიც აფასებს პრობლემების ერთობლივი გადაწყვეტას და დავების მშვიდობიანი გადაწყვეტას (Ersoy, 2017).

უფრო მეტიც, სამშვიდობო ჟურნალისტიკა აიძულებს რეპორტიორებს, ჩაუღრმავდნენ კონფლიქტების კონტექსტსა და მიზეზებს, წარუდგინონ აუდიტორიას უფრო ნიუანსირებული შეხედულება, რომელიც სცილდება მხოლოდ მოვლენების გაშუქებას. ის ხელს უწყობს იმ ძირითადი საკითხების შესწავლას, როგორცაა ეკონომიკური უთანასწორობა, პოლიტიკური ძალაუფლების ბრძოლა და სოციალური უსამართლობა. უფრო ყოვლისმომცველი ანალიზის მიწოდებით, მედია პრაქტიკოსებს შეუძლიათ, დაეხმარონ აუდიტორიას, გააცნობიერონ კონფლიქტების სირთულე და ჩართული სხვადასხვა სოციალური ფაქტორების ურთიერთდაკავშირება (Burkhard, 2004).

გაშუქების ეს მეთოდოლოგიური ცვლილება არსებითია მედია ლანდშაფტის გასაშენებლად, რომელიც არ არის უბრალოდ რეალობის ასახვა, არამედ მოქმედებს როგორც პროაქტიული აგენტი უფრო მშვიდობიანი სამყაროს ჩამოყალიბებაში. ამგვარად, სამშვიდობო ჟურნალისტიკა არა მხოლოდ იცავს სიმართლისა და სიზუსტის მაღალ ჟურნალისტურ სტანდარტებს, არამედ, ვფიქრობ, ემთხვევა საკუთარ თავს ეთიკურ მოსაზრებებთან, რომლებიც პრიორიტეტს ანიჭებენ ადამიანის ღირსებასა და სიკეთეს. ამ მიდგომის მიღებით, ჟურნალისტები ხელს უწყობენ უფრო ფართო სოციალურ გავლენას, ხელს უწყობენ დიალოგებს, რომლებიც სხვაგვარად შეიძლება ჩახშობილიყო და ხელს უწყობენ მშვიდობის კულტურას, რომელიც სცილდება მხოლოდ კონფლიქტის თავიდან აცილებას და აქტიურად ჩაერთონ ჰარმონიული საზოგადოების შექმნაში (Hackett A. , 2006).

მედიის გავლენა სოციალურ ღირებულებებზე არ შეიძლება გადაჭარბებული იყოს, განსაკუთრებით მშვიდობის კულტურის ხელშეწყობის კონტექსტში. ჟურნალისტების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები გადამწყვეტ როლს თამაშობს საზოგადოების დამოკიდებულების ჩამოყალიბებაში კონფლიქტების მოგვარებისა და მშვიდობის მშენებლობის მიმართ. გალტუნგისა და ფიშერის (2010) მიხედვით, ეთიკური ჟურნალისტიკა გადამწყვეტია კულტურის აღზრდისა და გავრცელებისთვის, რომელიც აფასებს მშვიდობას კონფლიქტზე. ეს პერსპექტივა ხაზს უსვამს მედიის, როგორც სოციალური ნორმებისა და ღირებულებების კონსტრუქტორის ძალას, სადაც ჟურნალისტების ეთიკური არჩევანი და პასუხისმგებლობა გადამწყვეტი ხდება საზოგადოების განწყობისა და ქცევის წარმართვაში (Galtung & Fischer, Peace journalism, 2013).

როდესაც ჟურნალისტები ირჩევენ დამოუკიდებელი და ეთიკური ჟურნალისტიკის მხარეს დგომას, ამით უშუალო წვლილი შეაქვთ იმ სოციალური ფუნდამენტის ჩამოყალიბებაში, რომელიც პრიორიტეტს

ანიჭებს მშვიდობასა და ურთიერთგაგებას. ჟურნალისტიკას უზარმაზარი გავლენა აქვს საზოგადოების აღქმასა და ქმედებებზე. ამიტომ ის მოითხოვს სიზუსტესა და სამართლიანობასა. ჟურნალისტებს აქვთ პოტენციალი, პოზიტიური ზეგავლენა მოახდინონ საჯარო დისკურსზე, მიმართონ პროცესი იმ გადაწყვეტილებებისკენ, რომელიც ხაზს უსვამს კონფლიქტის მხარეებს შორის შერიგებასა და ურთიერთპატივისცემას.

გარდა ამისა, მედიის როლი საზოგადოებრივი ღირებულებების პოპულარიზაციაში, რომლებიც ხელს უწყობს მშვიდობას, ვრცელდება იმაზე, თუ როგორ არის წარმოდგენილი კონფლიქტები და პოტენციური გადაწყვეტილებები საზოგადოებაში. ეთიკური ჟურნალისტიკა ემხრობა გაშუქებას, რომელიც არა მხოლოდ კონფლიქტს აშუქებს, არამედ იკვლევს ძირეულ მიზეზებს და პოტენციურ გზებს მშვიდობისკენ. ეს მიდგომა ხელს უწყობს უფრო ინფორმირებულსა და თანამგრძობ საზოგადოებას, რომელიც აღჭურვილია ცოდნით რთული კონფლიქტის დინამიკისა და სამშვიდობო ძალისხმევის მნიშვნელობის გასაგებად (Peleg, 2006).

უფრო მეტიც, მედია პრაქტიკოსები, რომლებიც იცავენ ეთიკური ჟურნალისტიკის პრინციპებს, მისაბამი მაგალითია ინდუსტრიაში და ზოგადად საზოგადოებაში. მათმა ერთგულებამ მთლიანობისა და მშვიდობაზე ორიენტირებული გაშუქებისადმი შეიძლება შთააგონოს სხვები მედია საზოგადოებაში, დაიცვან მსგავსი სტანდარტები, რითაც ერთობლივად გააძლიერონ მედიის როლი მშვიდობის კულტურის მშენებლობაში. ასეთი მედია ლანდშაფტი აქტიურად უწყობს ხელს საზოგადოების წინსვლას უფრო მშვიდობიანი და სამართლიანი თემებისკენ ინფორმაციის მიწოდებით, რომელიც ხელს უწყობს გაგებას და ხელს უწყობს დიალოგს და არა დაყოფას (Prager, 2018).

მოკლედ, ჟურნალისტების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები ღრმა გავლენას ახდენს მშვიდობის შესახებ სოციალურ ღირებულებებზე. დამოუკიდებელი და ეთიკური ჟურნალისტიკისადმი ერთგულება არ არის მხოლოდ პროფესიული ვალდებულება, არამედ საზოგადოებრივი

იმპერატივი, რომელსაც აქვს მნიშვნელოვანი შედეგები მშვიდობაზე ორიენტირებული კულტურის განვითარებისთვის. რეპორტაჟების საშუალებით ჟურნალისტებს აქვთ უნიკალური შესაძლებლობა ჩამოაყალიბონ საზოგადოების დამოკიდებულება და წვლილი შეიტანონ ისეთი გარემოს შექმნაში, სადაც მშვიდობა არა მხოლოდ შესაძლებელი, არამედ აქტიურად იქნება მიღწეული.

მედიამ რელიგია საფუძველშივე უნდა მოიაზროს არა როგორც კონფლიქტის სათავე, არამედ კონფლიქტის დარეგულირების საშუალება. თუმცა, კვლევები აჩვენებს იმასაც, რომ დღესაც ძალიან იშვიათად ხდება რელიგიის, როგორც დამზავებლის გამოყენება საერთაშორისო ურთიერთობებში. არადა, ჯერ კიდევ 1993 წელს მსოფლიო რელიგიების პარლამენტმა ჩიკაგოში პარლამენტის 100 წლის საიუბილეო თარიღთან დაკავშირებით მიიღო რეზოლუცია, რომელმაც კიდევ უფრო ნათელი გახადა პრობლემები არამხოლოდ პოლიტიკური და მედია ჭრილიდან, არამედ თავად რელიგიური ჭრილიდან. მით უფრო, რომ 1993 წელს ჩიკაგოში 250-მა რელიგიურმა და სულიერმა ლიდერმა და ჯამში 8 000-მა ადამიანმა დაუჭირა მხარი რევოლუციურ დოკუმენტს, რომელშიც წერია: „ჩვენ ვემსახურებით არაძალადობრივ კულტურას, ურთიერთპატივისცემას, სამართლიანობასა და მშვიდობას. ჩვენ არ შევავიწროებთ, დავაზარალებთ, ვაწამებთ ან მოვკლავთ სხვა ადამიანებს. ჩვენ ვგმობთ ძალადობას, როგორც განსხვავებათა გადაწყვეტის საშუალებას“.

ეს რეზოლუცია დასტურია იმისა, რომ კონფლიქტების დარეგულირებაში რელიგიას არანაკლებ დიდი ფუნქციის ალება შეუძლია თავის თავზე, ვიდრე პოლიტიკოსებსა და სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს.

უდავოა, რომ ჟურნალისტები განუწყვეტლივ დგანან რთული გამოწვევების წინაშე - შეინარჩუნონ ობიექტურობა და დაიცვან თავიანთი გაშუქებისას ეთიკური სტანდარტები. ეს პასუხისმგებლობა ძლიერდება კონფლიქტის ზონებში, სადაც ინფორმაციის იარაღის გამოყენების

პოტენციური მნიშვნელოვნად ზრდის ფსონებს. სტივენ უორდი (2010) ხაზს უსვამს, რომ ასეთ გარემოში ძლიერდება ზეწოლა ჟურნალისტებზე, რათა გადალახონ თხელი ხაზი ობიექტურ გაშუქებასა და ეთიკურ ჟურნალისტიკას შორის, რადგან მათ მიერ მოწოდებულ ინფორმაციას შეიძლება ჰქონდეს პირდაპირი გავლენა კონფლიქტის დინამიკასა და შედეგებზე.

კონფლიქტის ზონებში მედიის მიერ მოხსენებული ყოველი ინფორმაცია შეიძლება იყოს ზედმიწევნით შესწავლილი და პოტენციურად გამოყენებული იყოს სხვადასხვა მხარის მიერ მათი დღის წესრიგის წინსვლისთვის (Cottle, 2006). ეს სცენარი უზარმაზარ ტვირთს აკისრებს ჟურნალისტებს, რათა უზრუნველყონ, რომ მათი გაშუქება უნებურად არ ანიჭებს უპირატესობას ერთ მხარეს მეორეზე, რამაც შეიძლება დაძაბულობის ესკალაცია ან კონფლიქტის გახანგრძლივება. ეთიკური ვალდებულება აქ სცილდება მარტივი სიმართლის თქმის ფარგლებს და მოიცავს მოხსენებული ინფორმაციის პოტენციური ზემოქმედების კეთილსინდისიერ ანალიზს. ჟურნალისტები უნდა ჩაერთონ მკაცრ გადამოწმების პროცესებში და სიფრთხილით მოეკიდონ წყაროების მანიპულირებას, რაც ხშირად ხდება კონფლიქტის ზონებში (Ward, 2010).

უფრო მეტიც, ანგარიშგების ობიექტურობის მიღწევა მუდმივი გამოწვევაა. ის მოითხოვს კონფლიქტის ღრმა გაგებას, მიუკერძოებლობას და სამართლიანობისადმი ურყევ ერთგულებას. ჟურნალისტები უნდა ცდილობდნენ წარმოადგინონ დაბალანსებული შეხედულებები, რომლებიც ასახავს ყველა მონაწილე მხარის რეალობას, დამორჩილების გარეშე იმ მიკერძოებებზე, რომლებსაც შეუძლია ადამიანის ბუნება მოახდინოს. ეს ბალანსი მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ საინფორმაციო გამოშვების მთლიანობისთვის, არამედ მედიის, როგორც ინსტიტუტის მიმართ საზოგადოების ნდობის შესანარჩუნებლად.

კონფლიქტის ზონებში ეთიკური გაშუქების სირთულეს კიდევ უფრო ემატება არასწორი შეტყობინების პოტენციური შედეგები. არაზუსტმა ან

მიკერძოებულმა გაშუქებამ შეიძლება გააძლიეროს საომარი მოქმედებები, საზოგადოების აზრის დეზინფორმაცია და სამშვიდობო ძალისხმევის შეფერხება. ამიტომ, ჟურნალისტებმა უნდა გამოიჩინონ მაღალი სიფრთხილე და პასუხისმგებლობა, უზრუნველყონ, რომ მათი გაშუქება ხელს უწყობს გაგებას და დადებითად უწყობს ხელს კონფლიქტის მოგვარებას (Donsbach, 2008).

ჟურნალისტიკაში ეთიკური გაშუქება და ობიექტურობა არ არის მხოლოდ პროფესიული ნორმების დაცვა; ისინი ეხმებიან იმის გაგებას, თუ რა როლს თამაშობს მედია კონფლიქტების მიმდინარეობისა და დაზარალებულთა ცხოვრების ფორმირებაში. კონფლიქტის ზონებში ჟურნალისტები უნდა გაუმკლავდნენ ამ გამოწვევებს ეთიკურ მთლიანობაზე და ობიექტური გაშუქების ერთგულებით, იმის გაცნობიერებით, რომ მათი მუშაობა არამხოლოდ აწვდის საზოგადოებრივ აზრს, არამედ აქვს პოტენციური გავლენა მოახდინოს მშვიდობასა და კონფლიქტის შედეგებზე უფრო ფართო მასშტაბით (Awofadeju, 2024).

მედიისადმი საზოგადოების ნდობა დიდ გავლენას ახდენს აუდიტორიის მიერ ჟურნალისტური გაშუქების ობიექტურობისა და სამართლიანობის აღქმაზე. მედიის ნდობასა და აუდიტორიის აღქმას შორის ეს ურთიერთობა გადამწყვეტია, განსაკუთრებით კონფლიქტების გაშუქების კონტექსტში, სადაც ფსონები მნიშვნელოვნად მაღალია. მაკგოლდრიკის და ლინჩის (2000) მიხედვით, სკეპტიციზმი, რომელსაც აუდიტორია ხშირად ამჟღავნებს მედიის ანგარიშების მიმართ, ძირითადად გამოწვეულია რაიმე მიკერძოებულობით ან გაშუქების სამართლიანობის ნაკლებობით. ეს სკეპტიციზმი არ არის მხოლოდ პასიური დაკვირვება, არამედ აქტიურად აყალიბებს ნდობის ხარისხს, რომელსაც აუდიტორია ამყარებს მედიის მიერ კონფლიქტების ნარატივების საერთო დამუშავებაში (Abbi, 2016).

აუდიტორიის აღქმის კრიტიკული ბუნება მედიის ნდობის ჩამოყალიბებაში შეიძლება მიეწეროს აუდიტორიის მოთხოვნას სანდო ინფორმაციაზე, რომელიც მათ შეუძლიათ გამოიყენონ კონფლიქტის შესახებ

საკუთარი გაგებისა და მოსაზრებების ჩამოსაყალიბებლად. როდესაც მედია აღიქმება მიკერძოებულად ან არასამართლიანად, ის არამხოლოდ ამცირებს მის, როგორც სანდო ინფორმაციის მიმწოდებლის როლს, არამედ გავლენას ახდენს მის უნარზე ფუნქციონირება, როგორც ეფექტური შუამავალი კონფლიქტის გადაწყვეტაში. მედიის გაშუქების მთლიანობა კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება დღევანდელ ციფრულ ეპოქაში, სადაც ინფორმაცია და დეზინფორმაცია შეიძლება სწრაფად გავრცელდეს, რითაც გააძლიეროს მიკერძოებული გაშუქების შედეგები (Christian, 2012).

უფრო მეტიც, ნდობის დინამიკა არ არის სტატიკური, მაგრამ ვითარდება ყოველი ანგარიშისა და ახალი ამბების გაშუქებასთან ერთად, რომელსაც აუდიტორია ერთვება. მიკერძოებულობის ან გამოვლენილი სამართლიანობის თითოეულ შემთხვევას შეუძლია ან შეასუსტოს ან შექმნას მედიასაშუალების ნდობის კაპიტალი. ეს მუდმივი ურთიერთობა მედია პრაქტიკასა და აუდიტორიის ნდობას შორის ხაზს უსვამს ეთიკური ჟურნალისტიკის სტანდარტების მუდმივი დაცვის აუცილებლობას. ჟურნალისტები და მედია საშუალებები უნდა ცდილობდნენ შეინარჩუნონ მთლიანობისა და ბალანსის მაღალი დონე მათ გაშუქებაში, რათა ხელი შეუწყონ და შეინარჩუნონ აუდიტორიის ნდობა (Khan, 2023).

ამ პრინციპების პრაქტიკული გამოყენებისას ჟურნალისტებისთვის აუცილებელია ჩაერთონ თვითრეფლექსიაში და აკრიტიკონ საკუთარი მიკერძოება და პოტენციური გავლენა მათ გაშუქებაზე. ტრენინგი და პოლიტიკა, რომელიც ხაზს უსვამს ეთიკურ გაშუქებას და მიკერძოებულობის აღიარებას, მნიშვნელოვანია მედია ორგანიზაციებისთვის, რომლებიც მიზნად ისახავს აუდიტორიაში მათი სანდოობის გაზრდას. ასეთი ზომები არა მხოლოდ აუმჯობესებს კონფლიქტების გაშუქების ხარისხს, არამედ აძლიერებს მედიის როლს, როგორც ძირითადი საყრდენი ინფორმირებული საჯარო დისკურსის ხელშეწყობისა და კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარების ხელშეწყობაში (Perreault & Stanfield, 2019).

დასასრულს, აუდიტორიის აღქმასა და მედიის ნდობას შორის ურთიერთქმედება კონფლიქტის გაშუქების დინამიური და მნიშვნელოვანი ასპექტია. მედიის ერთგულება სამართლიანობისა და ობიექტურობისადმი არსებითია, არა მხოლოდ მისი სანდოობისა და სანდოობის შესანარჩუნებლად, არამედ მისი უფრო ფართო როლისთვის საზოგადოების გაგების ჩამოყალიბებაში და კონფლიქტების შედეგებზე პოტენციურად ზემოქმედებისთვის. ეთიკური ჟურნალისტიკის და მგრძობიარე გაშუქების პრიორიტეტების მინიჭებით, მედიას შეუძლია უზრუნველყოს, რომ მისი გავლენა საზოგადოების აღქმაზე იყოს როგორც პოზიტიური, ასევე კონსტრუქციული, რაც ხელს უწყობს უფრო ინფორმირებულ და ჩართულ აუდიტორიას (Ahva & Steensen , 2019).

კონფლიქტის ზონებში მომუშავე ჟურნალისტები ხშირად აწყდებიან არამხოლოდ ღრმა ეთიკურ დილემებს, არამედ მათ ემოციურ და ფიზიკურ კეთილდღეობის მნიშვნელოვან რისკებს. ამ გარემოს ბუნება, რომელსაც ხშირად ახასიათებს გაურკვეველობა და საშიშროება, უქმნის უნიკალურ გამოწვევებს, რომლებზეც ჟურნალისტებმა უნდა გაუმკლავდნენ თავიანთი პროფესიული მთლიანობის შენარჩუნებას. ჰოიბი და ოტოსენი (2019) ხაზს უსვამენ მედიის პროფესიონალების კრიტიკულ აუცილებლობას, რომ მოემზადონ და შეძლონ რისკის ამ ორმაგ ასპექტებთან გამკლავება, რაც ხაზს უსვამს კონფლიქტის გაშუქების სირთულეებს (Høiby & Ottosen, 2019).

ჟურნალისტების ემოციური უსაფრთხოება განსაკუთრებით დაუცველია ისეთ გარემოში, სადაც ძალადობრივი მოვლენების, ადამიანთა ტანჯვისა და საერთო შიშის ატმოსფეროს ზემოქმედებას შეიძლება ჰქონდეს ხანგრძლივი ფსიქოლოგიური ზემოქმედება. მუდმივმა სტრესმა და ტრავმამ, რომელიც დაკავშირებულია ინტენსიური და ხშირად საშიში სიტუაციების დაფარვასთან, შეიძლება გამოიწვიოს მძიმე ემოციური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემები, როგორცაა პოსტტრავმული სტრესული აშლილობა (PTSD), შფოთვა და დეპრესია. ასეთ პირობებში ზუსტი და ეთიკური მოხსენების პასუხისმგებლობა, პერსონალური

ემოციური პასუხების მართვისას, დამატებით სირთულეს მატებს მათ პროფესიულ მოვალეობებს (Seely, 2019).

მეტიც, კონფლიქტის ზონებში ჟურნალისტების ფიზიკური უსაფრთხოება არ შეიძლება გადაჭარბებული იყოს. რეპორტიორები ხშირად აღმოჩნდებიან პოტენციურად სიცოცხლისთვის საშიში სიტუაციების შუაგულში, მათ შორის ჯვარედინი სროლები, აფეთქებები და სხვა ძალადობრივი ინციდენტები. ფიზიკურ რისკებს ემატება გატაცების, დაკავების და კონფლიქტის მოქმედი პირების მიერ პირდაპირი სამიზნეების სხვა ფორმების შესაძლებლობა, რომლებსაც შეუძლიათ ჟურნალისტები განიხილონ როგორც მუქარა ან პროპაგანდის ინსტრუმენტები. მათი უსაფრთხოების უზრუნველყოფა მოიცავს სიფრთხილის ზომების კომპლექსურ ნაზავს, დამცავი აღჭურვილობის ტარებიდან, როგორცაა ჩაფხუტი და ტყვიაგაუმტარი ჟილეტები, უსაფრთხოების პროტოკოლებისა და ევაკუაციის გეგმების გაგებამდე და განხორციელებამდე (Ottosen & Høiby, 2017).

ამ გამოწვევებში ნავიგაცია მოითხოვს მედია ორგანიზაციების მიერ უზრუნველყოფილ მხარდაჭერის მძლავრ სისტემას, მათ შორის უსაფრთხოების ტრენინგზე, ფსიქოლოგიურ მხარდაჭერასა და ჯანდაცვის სერვისებზე წვდომას. მედიასაშუალებებს აქვთ კრიტიკული პასუხისმგებლობა, აღჭურონ თავიანთი ჟურნალისტები საჭირო ინსტრუმენტებითა და ცოდნით, რათა უსაფრთხოდ და ეფექტურად წარმართონ თავიანთი სამუშაო. ეს მოიცავს ტრენინგს, თუ როგორ უნდა მოიქცეთ მტრულ გარემოში, საკონსულტაციო სერვისების შეთავაზებას მათი დავალებების ფსიქოლოგიური ზარალის აღმოსაფხვრელად და უსაფრთხოების ზომების დაცვასა და მკაცრად დაცვაზე (Zandberg & Neiger, 2005).

ემოციური და ფიზიკური უსაფრთხოების შენარჩუნების ორმაგი გამოწვევა მნიშვნელოვანი შემფოთებაა კონფლიქტის ზონებში მომუშავე ჟურნალისტებისთვის. ეს გამოწვევები არა მხოლოდ გავლენას ახდენს მათი

როლების ეფექტურად შესრულების უნარზე, არამედ გავლენას ახდენს მათ საერთო კეთილდღეობაზე. როგორც ასეთი, მედია ორგანიზაციებმა და ჟურნალისტებმა უნდა იმუშაონ ერთად, რათა შეიმუშაონ და განახორციელონ სტრატეგიები, რომლებიც პრიორიტეტულნი არიან უსაფრთხოებასა და კეთილდღეობაზე, რათა დარწმუნდნენ, რომ ჭეშმარიტების ძიება ჟურნალისტების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ფასად არ დადგება. ჟურნალისტების უსაფრთხოების ეს ჰოლისტიკური მიდგომა არსებითია კონფლიქტის გაშუქების მთლიანობისა და სიცოცხლისუნარიანობის შესანარჩუნებლად დღევანდელ რთულ გლობალურ მოცემულობაში.

1.2. რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების დიმენსიები

მედიაში კონფლიქტის გაშუქება უკავშირდება სახელს იოჰან გალტუნგისა, რომელმაც ჩამოაყალიბა საომარი და სამშვიდობო ჟურნალისტიკის თეორიები. სწორედ ამ თეორიების საფუძველზე შეგვიძლია თამამად ვთქვათ, რომ ქართულ ჟურნალისტიკასაც აქვს შეთავსებული სამშვიდობო და თუ საჭირო გახდა საომარი ფუნქციაც. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კონფლიქტი ხდება მაშინ, როდესაც ინდივიდები ან ჯგუფები არ იღებენ იმას, რაც მათ სჭირდებათ ან სურთ და ეძებენ საკუთარ ინტერესებს.

იოჰან გალტუნგი ამბობს: „კარგი იქნება თუკი სამშვიდობო ჟურნალისტიკა დაემსგავსება ჯანმრთელობის ჟურნალისტიკას, ისაუბრებს ამ დაავადების მიზეზებზე და მოძებნის განკურნების გზებს, მის სასიცოცხლო გზებს, გენეტიკურ საფუძვლებს და ა.შ.“ (Galtung, 1969), გალტუნგი ხშირად აღნიშნავს ნეგატიურ და პოზიტიურ მშვიდობასა და სამშვიდობო კონფლიქტის ცხოვრების ციკლს და მათ ურთიერთობების სტრუქტურულ, ინსტიტუციურ, ინდივიდუალურ, პროცედურულ და პოლიტიკურ დონეებს. (Pathak, 2018).

ნორვეგიელმა სოციოლოგმა, იოჰან გალტუნგმა ჟურნალისტიკას მიანიჭა მნიშვნელოვანი როლი კონფლიქტის დარეგულირებაში (1953). მისი თეორიების მიხედვით, მედია საშუალებები ან ამძიმებენ სიტუაციას ან აწარმოებენ სამშვიდობო ჟურნალისტიკას. ეს უკანასკნელი მოიცავს მშვიდობაზე ორიენტირებულ მედიას. სამშვიდობო მედია არ არის მიმართული კონფლიქტში მონაწილე რომელიმე მხარის „გამარჯვებისკენ“, მისთვის არ არსებობს კონცეფცია – ჩვენ და ისინი. სამშვიდობო ჟურნალისტიკა არასოდეს აკეთებს აქცენტს, თუ ვინ ისროლა პირველმა. არასოდეს არ ხდის კონფლიქტს ბურუსით მოცულს, იდუმალს ანუ სკანდალურს. ჟურნალისტები კონფლიქტის გაშუქებისას ყველა მხარეს უნდა მიუდგნენ ჰუმანურად, ყველა მხარის მოსაზრება უნდა გახადონ ცნობილი. გალტუნგის ABC სამკუთხედი ასახავს კონფლიქტის თეორიას, სადაც კონფლიქტური წინააღმდეგობები, ქცევები და დამოკიდებულებები ჩნდება. კონფლიქტის მხარეებს შორის დამოკიდებულებები და წინააღმდეგობები არსებობს ლატენტურ დონეზე და მყისიერად არ ჩანს თვალით, ხოლო ქცევები კონფლიქტის უფრო თვალსაჩინო მტკიცებულებაა. ეს სამკუთხედი ეხება როგორც სიმეტრიულ კონფლიქტებს (სადაც მხარეები გარკვეულწილად თანასწორნი არიან), ასევე ასიმეტრიულ კონფლიქტებს. გალტუნგმა პირველად შემოიტანა კონფლიქტის თეორიის სამკუთხედი თავის სტატიაში ძალადობა, მშვიდობა და მშვიდობის კვლევა. (Galtung, 1969). ზოგადად, კონფლიქტის თეორია ცდილობს მეცნიერულად ახსნას საზოგადოებაში კონფლიქტის ზოგადი კონტურები: როგორ იწყება და იცვლება კონფლიქტი და რა შედეგები მოაქვს მას. კონფლიქტის თეორიის ცენტრალური საზრუნავია მწირი რესურსებისა და ძალაუფლების არათანაბარი განაწილება. აღნიშნული რესურსები შეიძლება განსხვავებული იყოს თითოეული თეორეტიკოსისთვის, მაგრამ კონფლიქტის თეორეტიკოსები ჩვეულებრივ მუშაობენ ვებერის სტრატეგიკაციის სამ სისტემასთან: კლასი, სტატუსი და ძალაუფლება. გალტუნგმა მედიას და მედიის წარმომადგენლებს დააკისრა კიდევ ერთი

საკასუხისმგებლო საქმე. ჟურნალისტმა კონფლიქტის გაშუქებისას აუდიტორიად უნდა მოიაზროს არა მხოლოდ საკუთარი მხარე, არამედ კონფლიქტში მონაწილე სხვა მხარეც (Coser, 2006).

საინტერესოა, როგორ გვესახება საქართველოს მშვიდობიანი პოლიტიკის განვითარება? საქართველოხთვის მტკივნეული საკითხების გადასაჭრელად, ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი, სწორედ კონფლიქტების სწორი მართვაა, დაპირისპირებულ მხარეთა შორის ურთიერთობის გაუმჯობესება, მოლაპარაკებები, მესამე მხარის ჩართულობა, ეფექტური გზების ძიება... და ამ პროცესებში ჟურნალისტის სწორ მონაწილეობას უმნიშვნელოვანესი ფუნქცია აკისრია. დამაბულობის ხარისხი ზრდის მხარეთა შორის ურთიერთაღქმას. მოწინააღმდეგე მოიაზრებს „მტრად“, „სხვად“, ყალიბდება „მტრის ხატის“ ცნება. სოციალური კონფლიქტის თითქმის ყველა სახის შესწავლის მეთოდები, ზოგიერთი გამონაკლისის გარდა, ერთნაირია. უბრალოდ, ყველა ტიპის კვლევა დაკავშირებულია გარკვეულ სირთულეებთან. ამიტომ საჭიროა შეირჩეს მეთოდთა ერთობლიობის ფართო სპექტრი, რათა საჭიროების შემთხვევაში შესატყვისი მეთოდი აღმოჩნდეს უფრო შედეგიანი. უნდა აღინიშნოს, რომ ჟურნალისტებისთვის კონფლიქტის გაშუქება, როდესაც ისინი ერთ-ერთი კონფლიქტური მხარის წევრები არიან, აქვს გარკვეული პროფესიული და მორალური დილემები. აღნიშნული ქმნის დამაბულობას მათ პროფესიონალიზმსა და საზოგადოებისადმი მიკუთვნებულობის გრძნობას შორის. (Şahin, 2021). კონფლიქტის თეორიის ცენტრალური დებულებებია სოციალური უთანასწორობის ცნებები, რესურსების დაყოფა და კონფლიქტები, რომლებიც არსებობს სხვადასხვა სოციალურ-ეკონომიკურ კლასებს შორის. კონფლიქტის თეორიის ცენტრალურ დებულებებს შეუძლია ახსნას მრავალი სახის სოციალური კონფლიქტი ისტორიის მანძილზე. ზოგიერთი თეორეტიკოსი მარქსის მსგავსად თვლის, რომ სოციალური კონფლიქტი არის ძალა, რომელიც საბოლოოდ განაპირობებს საზოგადოებაში ცვლილებას და განვითარებას.

აღსაღნიშნავია, რომ ძალადობრივი კონფლიქტის დროს საზოგადოებისთვის სანდო ინფორმაციის მიწოდება მოითხოვს დამატებით ჟურნალისტურ უნარებს. რეპორტიორებმა მეტი უნდა გაიგონ, თუ რა იწვევს კონფლიქტს და როგორ ვითარდება და მთავრდება კონფლიქტი. ჟურნალისტიკა საზოგადოებას უფრო კარგად აცნობს ძალადობის მიღმა არსებულ დეტალებს, რაც კონფლიქტის შესახებ არსებობს და შეუძლია დაეხმაროს საზოგადოებას აღნიშნული პრობლემის მოგვარებაში.

მედია არ არის მხოლოდ მედიატორი საზოგადოებასა და პოლიტიკურ სისტემას შორის, ის მნიშვნელოვანი აქტორია. არსებობს ცნება „მშვიდობის ჟურნალისტიკა“ - სამშვიდობო ჟურნალისტიკა ეს არის თავისუფალი ჟურნალისტების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები, რომლებიც საზოგადოებაში ხელს უწყობს მშვიდობის ღირებულების შექმნას. სოციალურ ქსელებში დაკვირვების შედეგად ვხედავთ, რომ ახალი ამბების მაყურებელი აფიქსირებს საკუთარ პოზიციას, რომ მაუწყებლების საინფორმაციო პოლიტიკა ბევრ შემთხვევაში მიკერძოებულია. ეს შეიძლება არ იყოს ზუსტი, მარამ ვინაიდან მთავარი შემფასებელი მაყურებელია, მოსახლების ასეთი დამოკიდებულება დიდ როლს თამაშობს მედიის მიმართ ნდობის განსაზღვრაში. ხშირად მედია კონფლიქტურ პროცესს სტანდარტის იგნორირებით აშუქებს და ამ დროს დიდი საფრთხე იქმნება. მათ მიერ მოყოლილი ამბავი, უნდობლობის ფაქტორის გამო, შეიძლება არ დაიჯეროს მაყურებელმა; ამიტომ შესაძლოა, შექმნას სახიფათო სიტუაცია. ზოგადად, კონფლიქტური სიტუაციების გაშუქებას აქვს თავისი სპეციფიკა. „მედიას, როგორც ხიდის მშენებელს, შეუძლია ხელი შეუწყოს პოზიტიური ურთიერთობების ჩამოყალიბებას პოლარიზებულ ჯგუფებს შორის შემდეგი გზით: აჩვენოს მხარეები მსგავს ჭრილში, გამოსახოს ხალხი ერთი და იმავე პრობლემის წინაშე“ - ვკითხულობთ, კონფლიქტების პრევენციის ევროპული ცენტრის ერთ-ერთ ანგარიშში.

ხშირად მედიის მიერ გავრცელებულ ინფორმაციაში არსებობს მთელი რიგი ხარვეზები. ზოგიერთი ჟურნალისტი მიზანმიმართულად ავრცელებს

ქრისტიანების, იუდაიზმის დასავლურ მედიაში კი უფრო ხშირად მუსლიმების მიმართ დაუზუსტებელ, მცდარ და უსამართლო ინფორმაციას, რაც მედიის დიდი მარცხია.

მედიის ყურადღება რელიგიაზე ხშირად შედგება ისტორიებისგან "ექსტრემისტი" მუსლიმების შესახებ, იგნორირებას უკეთებს ქრისტიანული ექსტრემიზმის მაღალ დონეს, რომელიც ასევე შეიძლება აღწერილი იყოს.

სტატიების უმრავლესობაში საუბარია „კარგ ქრისტიანზე“ და „ცუდ მუსლიმზე.“ მუსლიმების შემთხვევაში ისტორიები მოთხრობილია ტერორისტების რელიგიისა თუ ეთნიკური წარმომავლობის დასახელებით, ქრისტიანების შემთხვევაში კი დასახელების გარეშე. მაგალითად, ნორვეგიელ მასობრივ მკვლელს ანდერს ბრეივიკს მედია არ ახასიათებს, როგორც ქრისტიან ტერორისტს, თუმცა ის საკუთარ თავს ქრისტიანად მიიჩნევს. იგი სტატიების უმრავლესობაში მოხსენიებულია „მასობრივ მკვლელად“ (aljazeera.com, 2023) და არა ქრისტიან ტერორისტად. შესაბამისად, მედიის მიერ ჩამოყალიბებულია საზოგადოებრივი აზრი იმის შესახებ, რომ - ტერორისტები მხოლოდ მუსლიმები არიან.

არსებობს რამდენიმე სტატია, სადაც ბრეივიკი დახასიათებულია ქრისტიან ტერორისტად (Strømmen, 2017), თუმცა, აღნიშნულის გასაბათილებლად ამერიკელი მეცნიერი, რელიგიათმცოდნე სტივენ პროტერო აღნიშნავს, რომ ქრისტიანებმა სწრაფად დაგმეს იგი, ამასთან აღწერეს მის ქმედებებს, როგორც პოლიტიკურს და არა რელიგიურს. თუმცა, მას ავიწყდება რომ ტერორიზმი სწორედ პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად ხორციელდება.

აღნიშნულის კიდევ ერთი მაგალითია, 1995 წელს სრებრენიცას ხოცვა-ჟლეტა (Smith, 2023). ეს ფართოდ არის აღწერილი მედიის მიერ, როგორც 8000 „მუსლიმი“ მამაკაცისა და ბიჭის მკვლელობა „სერბების“ მიერ, მათი რელიგიის, როგორც ქრისტიანების აღნიშვნის გარეშე. სერბი სამხედრო და პოლიტიკური ლიდერები, რომლებსაც ბრალი ედებათ ომის დანაშაულებში, არ მოიხსენიებიან როგორც ქრისტიანი ტერორისტები.

კონფლიქტები სხვადასხვა შეზღუდვებსა და სირთულეებს უქმნის ჟურნალისტიკას. კონფლიქტების, მათ შორის რელიგიური კონფლიქტების გაშუქება რისკისა და საფრთხის შემცველია ჟურნალისტებისათვის. თუმცა, ხშირ შემთხვევაში ჟურნალისტები ავრცელებენ მხოლოდ ერთი მხარის სასარგებლო ინფორმაციასა და პროპაგანდას, რაც ასევე იწვევს პროფესიულ და მორალურ ზეწოლას (Boudana, 2015). მართლაც, ჟურნალისტებს რელიგიური კონფლიქტის გაშუქებამ, მით უმეტეს როდესაც ისინი ერთ-ერთი კონფლიქტური მხარის წევრები არიან, პროფესიული და მორალური დილემები დაუმატა. კონფლიქტის დროს, ნებაყოფლობით თუ უნებლიეთ, ისინი ხდებიან კონფლიქტის ნაწილი და უწევთ გამკლავება იმ ღირებულებებთან, რომლებიც ერთმანეთს ეწინააღმდეგება (Zandberg & Neiger , 2005). ერთის მხრივ, მათი პროფესიული როლი მოითხოვს ავტონომიის და ნეიტრალიტეტის შენარჩუნებას, მეორეს მხრივ, ისინი თავიანთი თემის წევრები არიან და მათი მიჯაჭვულობა ართულებს კონფლიქტის მიმართ მიუკერძოებლობას (Nygren , 2018). სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ჟურნალისტები "ჯვარედინ ცეცხლში" არიან, რადგან ისინი ცდილობენ დააბალანსონ პროფესიული ავტონომია პოლიტიკური ხელმძღვანელობისა და საზოგადოების ზეწოლასთან.

რელიგიური კონფლიქტების დროს ჟურნალისტების განწყობებმა შეიძლება გადალახოს პროფესიონალური განწყობები და მათ დაიკავონ თავიანთი რელიგიური თემის მხარე. ეს ჩვეულებრივი მოვლენაა, რადგან იმ შემთხვევებში, როდესაც კონკრეტული რელიგია / აღმსარებლობა ხდება დომინანტური, ცალკეულ ჟურნალისტებს უჭირთ მათ თემში გაბატონებული მიდგომების მიღმა დარჩენა. სწორედ ამიტომ რელიგიური კონფლიქტით დაზარალებულ საზოგადოებებში ჟურნალისტები განიცდიან გარე ან შიდა და ფარულ და აშკარა ზეწოლას, რაც მათ აიძულებს გამოიყენონ თვითცენზურა. ეს ზეწოლა ხელს უშლის მათ გარკვეული მოვლენის გაშუქებისგან ან აშუქებენ ისე, რომ ზიანი არ მიაყენონ საკუთარ თავს და სხვებს (Jungblut & Hoxha , 2017).

ნებისმიერი სახის ზეწოლა ზღუდავს ჟურნალისტების ავტონომიას, რაც ართულებს მათი პროფესიული როლის აღქმის პრაქტიკაში განხორციელებას. პოსტკონფლიქტურ სიტუაციებშიც კი როდესაც ძალადობა მთავრდება, ცენზურა ან თვითცენზურა მაშინვე არ ქრება. ჟურნალისტები კვლავ რჩებიან ხელისუფლების, მედიის მფლობელების ან სხვა აქტორების ზეწოლის ქვეშ და თვითცენზურას უწევენ საკუთარ თავს (Nygren , 2018). მიუხედავად აღნიშნულისა, მედია უნდა იყოს პასუხისმგებელი კონკრეტული რელიგიური ჯგუფების შესახებ არასწორი ისტორიების გავრცელებისათვის.

პროფესიონალი ჟურნალისტები კონფლიქტის შემცირებას არ ცდილობენ, ისინი ცდილობენ წარმოადგინონ ზუსტი და მიუკერძოებელი ამბები, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ხშირად კარგი მოხსენებით ხდება კონფლიქტის შემცირება.

ასევე უნდა აღვნიშნოთ კონფლიქტების მოგვარების რამდენიმე ელემენტი, რომელიც კარგ ჟურნალისტიკას შეუძლია ავტომატურად გადასცეს, როგორც ყოველდღიური მუშაობის ნაწილი, ესენია:

კომუნიკაციის არხირება: საინფორმაციო მედია ხშირად არის კომუნიკაციის ყველაზე მნიშვნელოვანი არხი, რომელიც არსებობს კონფლიქტის მხარეებს შორის. ზოგჯერ მედია გამოიყენება ერთი მხარის მიერ დამაშინებელი შეტყობინებების გადასაცემად. მაგრამ სხვა დროს მხარეები ერთმანეთს მედიის ან კონკრეტული ჟურნალისტების მეშვეობით ელაპარაკებიან (Howard , 2020).

განათლება: თითოეულმა მხარემ უნდა იცოდეს მეორე მხარის სირთულეების შესახებ შერიგებისკენ სვლისას. ჟურნალისტიკა, რომელიც იკვლევს თითოეული მხარის განსაკუთრებულ სირთულეებს, როგორცაა მისი პოლიტიკა ან ძლიერი ინტერესები, შეუძლია დაეხმაროს მეორე მხარის განათლებას, რათა თავიდან აიცილოს მოთხოვნები გამარტივებული და დაუყოვნებელი გადაწყვეტილებების შესახებ (Posetti, 2018).

ნდობის აღდგენა: ნდობის ნაკლებობა კონფლიქტის წარმოშობის მთავარი ფაქტორია. მედიას შეუძლია ექვების შემცირება მწვავე საკითხებზე საუბრით და მათი გამჟღავნებით ისე, რომ არ დაირღვეს სახელმწიფო საიდუმლოებები (Howard, 2008).

არასწორი აღქმის გამოსწორება: ორი მხარის ერთმანეთის მიმართ არასწორ აღქმის შესწავლით და მოხსენებით, მედია მოუწოდებს მოწინააღმდეგე მხარეებს გადახედონ თავიანთი შეხედულებები და მიუახლოვდნენ კონფლიქტის შემცირებას (Howard, 2008).

ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს, ჟურნალისტების მიერ კონფლიქტის მხარეების ადამიანად გადაქცევა, რაც გულისხმობს მეორე მხარის გაცნობას, როგორც სახელობით ისე მათი ვიზუალური გამოსახულებით.

ძირითადი ინტერესების იდენტიფიცირება: კონფლიქტის დროს ორივე მხარემ უნდა გაიგოს მეორის ძირითადი ინტერესები. კარგი რეპორტაჟი ამას აკეთებს მკაცრი კითხვების დასმით და ლიდერების ნათქვამის რეალური მნიშვნელობის ძიებაში. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კარგი მოხსენება ასევე სცილდება ლიდერების ინტერესებს და ეძებს უფრო დიდი ჯგუფების ინტერესებს.

ემოციური გამოსავალი: უნდა აღინიშნოს, რომ კონფლიქტის მოგვარებისას, უნდა არსებობდეს საშუალება, რომ თითოეულმა მხარემ გამოხატოს თავისი წყენა ან რისხვა, წინააღმდეგ შემთხვევაში ისინი იმედგაცრუებულნი აფეთქდებიან და სიტუაციას გააუარესებენ. აქედან გამომდინარე მედიას შეუძლია უზრუნველყოს მნიშვნელოვანი საშუალებები ორივე მხარის საუბრის მიცემით. (Şahin, 2021).

უნდა აღინიშნოს, რომ კონფლიქტის დროს პრობლემის სხვაგვარად აღწერამ შეიძლება შეამციროს დამაბულობა და დაიწყოს მოლაპარაკებები, რაც არსებითად ჟურნალისტის მაღალპროფესიონალიზმის დამსახურებას წარმოადგენს. როდესაც ორი მხარე ცდილობს კონფლიქტის მოგვარებას, მათ უნდა დაამზიდონ თავიანთი მხარდამჭერების შიში, აქედან

გამომდინარე მედია საშუალებას აძლევს კონფლიქტში მყოფ ლიდერებს განახორციელონ ქმედებები კონსენსუსის მისაღწევად.

ძალთა ბალანსის წახალისება: კონფლიქტურ ჯგუფებს, განურჩევლად უთანასწორობისა, უნდა სჯეროდეთ, რომ მათ ყურადღებას მიაქცევენ, თუ ისინი შეხვედებიან მეორე მხარეს მოლაპარაკებებში. კარგი ჟურნალისტიკა ხელს უწყობს მოლაპარაკებას, ჟურნალისტი ობიექტურად და მიუკერძოებლად აშუქებს, რომლის მიზანსაც ძალთა ბალანსის წახალისება და კონფლიქტის დარეგულირება წარმოადგენს. ასეთ დროს ჟურნალისტი ყურადღებას აქცევს ყველა მხარის პოზიციას. აქედან გამომდინარე ჟურნალისტი ხელს უწყობს ძალთა ბალანსს საჩივრების მოსმენისა და გადაწყვეტილებების ძიების მიზნით. (Şahin, 2021).

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ინფორმაციის მიწოდებით, ჟურნალისტიკა საზოგადოებას უფრო კარგად აცნობს ძალადობის მიღმა არსებული კონფლიქტის შესახებ და შეუძლია დაეხმაროს მის მოგვარებაში.

საომარი მოქმედებების დროს მნიშვნელოვანი ყურადღება ექცევა გადამოწმებულ და სანდო ინფორმაციის მიწოდებას, ასევე პოსტკონფლიქტურ პერიოდში დიდი როლი ენიჭებათ მედიის წარმომადგენლებს ნდობის აღდგენის კუთხით. სხვადასხვა მედია საშუალებები როგორც მსოფლიოში ისე საქართველოში კონფლიქტებთან დაკავშირებით საზოგადოებას სთავაზობენ თავიანთ ონლაინ პლატფორმებს რათა დიალოგი წარიმართოს საჯაროდ და კონსტრუქციულ რეჟიმში. (ლომაძე, მურუსიძე, ნიკურაძე, & კობახიძე, 2020). მსგავსი ფუნქცია საქართველოში რამდენიმე მედია საშუალებას აქვს: ნეტგაზეთს „სამხრეთ კავკასიის ამბების“ პროექტის ფარგლებში, ჟურნალ „ინდიგოს“, OC Media-ს და სხვა.

1.3. რელიგიური კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზების იდენტიფიცირება

იმის მიუხედავად, რომ კონფლიქტი სოციალური თუ პოლიტიკური აქტივობების სრულყოფილებიან ნაწილად აღიქმება დღევანდელ

საზოგადოებებში, მაინც საჭიროა დიდი სიფრთხილე, რათა არ გადაიზარდოს იგი ძალადობაში. რადგან კონფლიქტი დინამიური პროცესია, მუდმივად სხვადასხვა ფორმას იძენს, გადის ესკალაციისა და დეესკალაციის სხვადასხვა ეტაპს, ახასიათებს რთული კომბინაციები და გაუთვალისწინებელია შედეგი. კონფლიქტის მოგვარება მხოლოდ მას შემდეგ მიიღწევა, როცა კონფლიქტში მონაწილე ერთ-ერთი მხარე გადადგამს ნაბიჯს დადებითისკენ და შეიცვლება **სტატუს-კვოც**. კონფლიქტი შესაძლოა წარმოიშვას ნებისმიერ დონეზე–ოჯახური, მუნიციპალური დონე, პოლიტიკური, ქვეყნებს შორის (Gelfand & Bui-Wrzosinska, 2013)...

ჟურნალისტი კონფლიქტის შესწავლას მისი დაწყების მიზეზის კვლევით იწყებს, თუმცა ეს ძალიან რთული საქმეა. შესაძლოა ვერც ვერასდროს მოახერხოს ამ მიზეზების იდენტიფიცირება. უნდა ვაღიაროთ, რომ ხელისუფლებაში მყოფი გუნდისთვის, ზოგადად, უფრო მარტივია ეთნიკური, კულტურული და რელიგიური განსხვავებების მქონე ადამიანების მობილიზება. ამიტომაცაა, რომ მსოფლიო კონფლიქტების უმეტესობა ხდება სწორედ იქ, სადაც სწორედ ეთნიკური და რელიგიური მრვალფეროვნებები თანაარსებობენ. კონფლიქტებს ერთი საერთო თვისება ნამდვილად გააჩნიათ: ისინი წარმოიქმნებიან განსხვავებული მიზეზების და მიზნების გამო და პროცესში იცვლება როგორც ფორმები, ასევე ესკალაციის დონეები. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კონფლიქტის ხუთი ძირითადი მიზეზი არსებობს: ინფორმაციული კონფლიქტი, ღირებულებების კონფლიქტი, ინტერესთა კონფლიქტი, ურთიერთობების კონფლიქტები და სტრუქტურული კონფლიქტები. (Sylvester, 2004). ინფორმაციული კონფლიქტები წარმოიქმნება მაშინ, როდესაც ადამიანებს აქვთ განსხვავებული ან არასაკმარისი ინფორმაცია, ან არ ეთანხმებიან იმას, თუ რა მონაცემებია შესაბამისი. საკმარისად დროის დათმობა, პატივმოყვარე გარემოში, რომელსაც ხელს უწყობს ნეიტრალური პირი, შეუძლია მხარეებს საშუალება მისცეს გაარკვიონ ინფორმაციის

უთანასწორობა. (Sylvester, 2004). ღირებულებების კონფლიქტი იქმნება მაშინ, როდესაც ადამიანებს აქვთ აღქმული ან რეალურად შეუთავსებელი რწმენის სისტემები. როდესაც ადამიანი ან ჯგუფი ცდილობს თავისი ფასეულობები მოახვიოს სხვებს ან ითხოვს ექსკლუზიურ უფლებას ღირებულებების ერთობლიობაზე, წარმოიქმნება დავა. მიუხედავად იმისა, რომ ღირებულებები შეიძლება შეთანხმების გარეშე იყოს, ისინი შეიძლება განიხილებოდეს და ადამიანებს შეუძლიათ ისწავლონ ერთმანეთთან მშვიდობიანად და თანმიმდევრულად ცხოვრება. აქვე უნდა აღინიშნოს, ინტერესთა კონფლიქტი, რომელიც გამოწვეულია კონკურენციით აღქმულ ან რეალურ შეუთავსებელ საჭიროებებზე. ასეთი კონფლიქტები შეიძლება წარმოიშვას ფულის, რესურსების ან დროის საკითხებზე. უნდა აღინიშნოს, რომ შუამავალს შეუძლია დაეხმაროს იდენტიფიცირების გზების, პოვნაში, რათა დააკავშიროს ინტერესები და შექმნას შესაძლებლობები ორმხრივი სარგებლისთვის. ურთიერთობის კონფლიქტი ხდება მაშინ, როდესაც არის არასწორი აღქმა, ძლიერი უარყოფითი ემოციები ან ცუდი კომუნიკაცია. ერთი ადამიანი შეიძლება არ ენდოს მეორეს და სჯეროდეს, რომ სხვისი ქმედებები მოტივირებულია ბოროტებით ან მეორის ზიანის მიყენების განზრახვით. ურთიერთობის კონფლიქტები შეიძლება მოგვარდეს იმით, რომ თითოეულ ადამიანს უწყვეტი დრო დაეთმოს, რათა ისაუბროს საკითხებზე და უპასუხოს სხვა პირის შემფოთებას. სტრუქტურული კონფლიქტები გამოწვეულია სხვების მიმართ განხორციელებული ჩაგვრის ქცევით. შეზღუდული რესურსები ან შესაძლებლობებით, ისევე როგორც ორგანიზაციული სტრუქტურები ხშირად ხელს უწყობენ კონფლიქტურ ქცევას. მხარეებმა შესაძლოა ისარგებლონ შუამავლობით, რადგან ფორუმი ხელს უწყობს ძალაუფლების დისბალანსის განეიტრალებას.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, სოციალური კონფლიქტის სხვადასხვა სახე არსებობს და უმეტესობას კავშირი აქვთ ერთმანეთთან. შეიძლება ისიც ვთქვათ, რომ გადადიან კიდევ ერთმანეთში. მაგ.: არსებობს ეთნოპოლიტიკური, სამართლებრივ – პოლიტიკური, საერთაშორისო,

სამხედრო კონფლიქტები.. ამიტომ მათი განხილვა საკმაოდ მოცულობითია და რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, უნდა მოხდეს სოციალური კონფლიქტი სუბიექტების გამოყოფის მიხედვით. თუ ისევ კ. ბოლდუინგს დავიმოწმებთ, კონფლიქტები იყოფიან სამ ჯგუფად: მიმდინარე ინდივიდუალურ, ჯგუფურ და ორგანიზაციულ დონეზე. მნიშვნელოვანია სათითაოდ განვიხილოთ კონფლიქტის სახეები, რაც საშუალებას მოგვცემს გავიაზროთ კონფლიქტის ბუნება და მახასიათებლები.

სოციალური კონფლიქტის თეორია არის მაკრო ორიენტირებული პარადიგმა სოციოლოგიაში, რომელიც განიხილავს საზოგადოებას, როგორც უთანასწორობის ასპარეზს, რომელიც წარმოშობს კონფლიქტს და სოციალურ ცვლილებებს. ამ პერსპექტივის ძირითადი ელემენტებია ის, რომ საზოგადოება სტრუქტურირებულია ისე, რომ მცირე ნაწილი სარგებლობს უმრავლესობის ხარჯზე და ისეთი ფაქტორები, როგორცაა რასა, სქესი, კლასი და ასაკი, რაც დაკავშირებულია სოციალურ უთანასწორობასთან. სოციალური კონფლიქტის თეორეტიკოსისთვის, ეს ყველაფერი ეხება დომინანტური ჯგუფის წინააღმდეგ უმცირესობათა ჯგუფების ურთიერთობებს (Simon, 2016). კონფლიქტს შეიძლება ჰქონდეს მრავალი ფორმა და მოიცავდეს ბრძოლას სხვადასხვა ტიპის რესურსებზე, მათ შორის სტატუსზე. თუმცა, კონფლიქტის ფორმალურ თეორიას თავისი საფუძველი ჰქონდა კლასობრივი კონფლიქტის ანალიზში და მესაკუთრისა და მოიჯარეის მაგალითი შეიძლება გავიგოთ კლასობრივი კონფლიქტის თვალსაზრისით. კლასობრივი კონფლიქტის დროს მფლობელებს სავარაუდოდ ექნებათ შედარებითი უპირატესობა არამფლობელებთან შედარებით. მაგალითად, სამართლებრივი სისტემა, რომელიც ემყარება მესაკუთრესა და მოიჯარეს შორის ურთიერთობას. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ კონფლიქტის თეორეტიკოსები თვლიან, რომ მესაკუთრესა და მოიჯარეს შორის ურთიერთობა აგებულია ძირითადად კონფლიქტზე და არა ჰარმონიაზე. სოციალური კონფლიქტის თეორეტიკოსის/მარქსიზმის თვალსაზრისით სოციალური კლასი და უთანასწორობა ჩნდება იმის გამო,

რომ სოციალური სტრუქტურა დაფუძნებულია კონფლიქტებსა და წინააღმდეგობებზე. ინტერესებში დაპირისპირება და ჯგუფებს შორის მწირი რესურსების გამო კონფლიქტი წარმოადგენს საზოგადოების საფუძველს, სოციალური კონფლიქტის თეორიის მიხედვით. (Marx & Engels, 1848). სოციალური კონფლიქტის თეორეტიკოსები თვლიდნენ, რომ საზოგადოების სხვადასხვა ინსტიტუტები, როგორცაა სამართლებრივი და პოლიტიკური სისტემა, არის მმართველი კლასის დომინირების ინსტრუმენტები და ემსახურება მათ ინტერესებს.

სამხედრო კონფლიქტი: სამხედრო კონფლიქტები მსოფლიოში ერთ-ერთ მთავარ პრობლემად რჩება, რაც საკაცობრიო განვითარებისთვის მნიშვნელოვან გამოწვევას წარმოადგენს. სამხედრო კონფლიქტების შესწავლა და გაშუქება მედია საშუალებების მხრიდან მოითხოვს მაღალ პროფესიონალიზმს და საკითხის სრულფასოვან ფლობას. აქვე უნდა აღინიშნოს, კონფლიქტის საერთაშორისო ურთიერთობებში. ლოპესი და ჯონსონი (2019) განიხილავენ კონფლიქტს და ომს პოლიტიკური მეცნიერებისა და საერთაშორისო ურთიერთობების პერსპექტივიდან. ისინი იწყებენ აღნიშვნით, რომ ომის „შესწავლა“ დაიწყო თითქმის მისი პრაქტიკისთანავე. (Keeley, 1996). ომის ყველა წამყვანი თეორია პოლიტიკურ მეცნიერებაში ფოკუსირებულია სამი ტიპის ცვლადზე, რომელიც გავლენას ახდენს ომის დაწყებაზე: საერთაშორისო სისტემის ატრიბუტები, სახელმწიფოთა შიდა ორგანიზაციის ატრიბუტები და ინდივიდების. მეცნიერთა აზრით 1945 წლიდან სახელმწიფოთაშორისი ომები კლებულობს, ხოლო შიდასახელმწიფოებრივი ომების (სამოქალაქო ომების) რაოდენობა მკვეთრად გაიზარდა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი დაკვირვება არის ის, რომ მშპ არის სამოქალაქო კონფლიქტის თანმიმდევრული (ნეგატიური) კორელატი. აქვე უნდა განვიხილოთ ფსიქოლოგიური კვლევა ჯგუფთაშორის კონფლიქტზე. ჯგუფთაშორის კონფლიქტი სოციალურ ფსიქოლოგიაში საუკუნის პრობლემად იქნა დასახელებული. (Fiske, 2002). კონფლიქტი განიმარტება,

როგორც „აღქმული მიზნების ან ღირებულებების შეუთავსებლობა ორ ან მეტ ინდივიდს შორის, რომელიც ჩნდება იმის გამო, რომ ჩართული პირები თავს აფასებენ სხვადასხვა სოციალური ჯგუფის წევრებად. ჯგუფთაშორისი კონფლიქტის ყველაზე გავლენიან ფსიქოლოგიურ თეორიებს მიეკუთვნება პიროვნების თეორიები, რეალისტური ჯგუფის კონფლიქტის თეორია, სოციალური იდენტობის თეორია, ინტეგრირებული საფრთხის თეორია. (Kimbrough & Sheremeta, 2019). აღნიშნული თეორიების შესამოწმებლად, ფსიქოლოგები, პირველ რიგში, ეყრდნობიან ექსპერიმენტებს და ინდივიდუალურ ქცევის ზომებს. კონფლიქტების ფსიქო-სოციალური ბუნების და ტიპების განხილვისას მნიშვნელოვანია განვიხილოთ ეთნო კონფლიქტები, სადაც თითოეულ საზოგადოება დაჯილდოებულია სიმდიდრის შემქმნელი აქტივებით, როგორცაა მიწა და მინერალური რესურსები, ან სიმდიდრის გადანაწილებადი აქტივები, როგორცაა სახელმწიფოს კონტროლი. აღნიშნულიდან გამომდინარე რესურსებისთვის ბრძოლა ხშირ შემთხვევაში ხდება მთავარი განპაპირობებელი ფაქტორი ეთნო კონფლიქტებში, რაც რესურსების არათანაბარ განაწილებას და მათ მიტაცებას უკავშირდება. რესურსების გარდა ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხს კულტურული და საინფორმაციო მომზადებაც განსახილველია, რაც მნიშვნელოვან ფონს ქმნის კონფლიქტური სიტუაციების მოსამზადებლად. რესურსების სიმწირე, როგორც უკვე აღვნიშნეთ ბუნებრივად წარმოშობს კონფლიქტურ კერებს, თუმცა მათი აქტივაცია ან განეიტრალება ძალუმს ამა თუ იმ ფორმით მიწოდებულ ინფორმაციას, რომელიც განწყობას უქმნის საზოგადოებას. კონფლიქტების მიზეზებს სხვადასხვაგვარად მიეკუთვნება ერთი ან რამდენიმე მოწინააღმდეგის შიგნით არსებული ფაქტორები, სხვადასხვა ჯგუფებს შორის ურთიერთობა და სოციალური სისტემის თავისებურებები. ეს თეორიები მიუთითებს სოციალური კონფლიქტების მრავალი სახის საფუძველზე და ვარაუდობენ, რომ ისინი, ვინც კონფლიქტების შერბილებას ცდილობენ, უპირატესობას ანიჭებენ სხვადასხვა მეთოდებს, მათი თეორიული ორიენტაციის

მიხედვით. (Kimbrough & Sheremeta, 2019). სამი თეორიული ორიენტაცია უდევს საფუძვლად კონფლიქტის წარმოშობის ახსნას: კოლექტიური ქცევა, ფარდობითი დეპრივაცია და რესურსების მობილიზაცია. აღნიშნული ხელს უწყობს იმის ახსნას, თუ რატომ ჩნდება ზოგიერთი ფარული კონფლიქტი ცნობიერებაში და რატომ არ ხდება სხვები. კონფლიქტების ესკალაციისა და დეესკალაციის თეორიები ფოკუსირებულია კოგნიტურ და აფექტურ პროცესებზე, რომლებიც მიმდინარეობს მოწინააღმდეგეებს შიგნით და მათ შორის. ეს თეორიები ვარაუდობენ, რომ შუამავლებს შეუძლიათ შეეცადონ შეცვალონ პარტიზანების შეხედულებები კონფლიქტის კეროვანი წერტილის შესახებ და აცნობონ მოწინააღმდეგეებს კონფლიქტში ჩართული პროცესების შესახებ. შედეგების თეორიები ფოკუსირებულია თავად ბრძოლისა და გარე და ზოგადად სოციალური ძალების ეფექტებზე, რომლებსაც მოწინააღმდეგეები არ აკონტროლებენ. პროცესების შესახებ ცოდნა რა გავლენას ახდენს მათზე გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს კონფლიქტების მოგვარების მცდელობების ეფექტიანობის ალბათობის გაზრდისათვის.

კონფლიქტის ტიპების ძირითად კრიტერიუმად გამოყოფენ მოქმედების მიზეზს, რომელშიც გათვალისწინებულია დაპირისპირებაში მყოფი ორივე მხარის ობიექტური და სუბიექტური ფაქტორები. მკვლევართა ნაწილი, ძირითადად, გამოყოფს კონფლიქტის სამ ტიპს:

1. ინტერესთა კონფლიქტი;
2. ღირებულებებთან დაკავშირებული კონფლიქტი.
3. იდენტიფიკაციის კონფლიქტი.

ამ ჩამონათვალისაგან განსხვავებით, ბევრი ავტორი მიიჩნევს, რომ არსებობს კონფლიქტის ხუთი ტიპი. ინფორმაციული, ინსტიტუციონალური, ღირებულებით, ურთიერთობითი ანუ ურთიერთდამოკიდებულებითი, ინტერესთა კონფლიქტი (Ferguson & McKeown, 2016).

ღირებულებათა კონფლიქტი დაკავშირებულია სხვადასხვა მოვლენებთან იმისათვის არის თუ არა ცუდი და კარგი, უსამართლო და სამართლიანი, მორალური და ამორალური. უნდა ითქვას, რომ ორი საპირისპირო ღირებულება არსებობს ღირებულებითი კონფლიქტის დროს, რომელიც წინააღმდეგობაშია ერთმანეთთან, მაგალითად წესრიგითავესუფლება, გარეშე კონტროლი-პირადი დისციპლინა. დიდი ძალისხმევას მოითხოვს მსგავსი ტიპის კონფლიქტების დაძლევა, რადგან, როდესაც ადამიანურ ღირებულებებთან გვაქვს საქმე, კომპრომისების მიღწევა განსაკუთრებით რთულდება.

ინფორმაციული კონფლიქტები: აღნიშნული ტიპის კონფლიქტები თავს იჩენს, როდესაც სახეზე გვაქვს ინფორმაციის სიჭარბე ან ინფორმაციის სიმცირე. ამ ტიპის კონფლიქტის წარმოქმნას ხელს უწყობს ჭორებისა და სხვადასხვა სახის დეზინფორმაციის გავრცელება, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ინფორმაციის არასრული გადმოცემა ინფორმაციის დაგვიანებით ან ნაადრევი მიწოდების შედეგად ან ინფორმაციის დამახინჯებით. (Fai, 2009).

ინსტიტუციური კონფლიქტები: ამ სახის კონფლიქტები დაკავშირებულია წესებთან, ნორმებთან და კანონებთან. კონფლიქტები მჭიდრო კავშირშია მართვის სისტემებთან, ხელისუფლების შტოებთან, რელიგიასთან, სოციალურ ნორმებთან და სტანდარტებთან და ტრადიციებთან. ამ სახის კონფლიქტების წარმოჩენა მედია საშუალებების მიერ მოითხოვს მეტი დეტალიზაციის ცოდნას და წარმოჩენას (Audi, 2020).

ინტერესთა კონფლიქტები: აღნიშნულისავე კონფლიქტები გვხვდება, როდესაც მხარეებს შორის კონკურენცია იზრდება, როდესაც სახეზე გვაქვს მოთხოვნილებების შეუსაბამობა, ასეთ შემთხვევაში დაპირისპირებულ მხარეებს შორის კონფლიქტური სიტუაციების წარმოშობის ალბათობა კრიტიკულად მაღალია, რაც უარყოფით შედეგებს იწვევს. აღსანიშნავია, რომ ინტერესთა კონფლიქტები მნიშვნელოვან საფრთხეს უქმნის ადამიანის პირად უსაფრთხოებას, როდესაც იღვევა ერთ-ერთი მხარის მხრიდან დანაპირები ან სახეზეა უსამართლო მოპყრობა. (Fai, 2009).

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ოჯახებსა თუ სხვადასხვა ჯგუფებში გვხვდება ურთიერთდამოკიდებულებითი კონფლიქტები. აღნიშნულ კონფლიქტებში ყურადღება მახვილდება მხარეთა მიზნებსა და ქცევაზე, მხარეთა შორის ნდობის საკითხზე ასევე საზოგადოებრივ დამოკიდებულებაზე.

მნიშვნელოვანია განვიხილოთ რაღაც დარენდორფის თეორია ძალაუფლებისა და დიალექტიკური ცვლილების შესახებ. დარენდორფი ხედავს კონფლიქტს, როგორც საყოველთაოდ არსებულ ყველა ადამიანურ ურთიერთობაში. მაგრამ დარენდორფი არ ხედავს კონფლიქტის გარდაუვალობას ადამიანის ბუნების ნაწილად. დარენდორფი წუხდა თუ როგორ შეიძლებოდა მიღწეულიყო სოციალური წესრიგი, თუმცა, იმის ნაცვლად, რომ ვივარაუდოთ კოლექტიური შეთანხმება ნორმების, ღირებულებების და სოციალური პოზიციების შესახებ, დარენდორფი ამტკიცებდა, რომ ეს არის ძალა, რომელიც განსაზღვრავს და ახორციელებს საზოგადოების სახელმძღვანელო პრინციპებს. დარენდორფი ასევე მიჰყვება კოზერს ძალადობის შესახებ არსებულ თეორიას, თუმცა დარენდორფი ამატებდა დამატებით ცვლადი: კონფლიქტის ინტენსივობას. (Dahrendorf, 2006). აღნიშნულიდან გამომდინარე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ კონფლიქტის შინაარსი და სტრუქტურა არსებითად დაკავშირებულია ერთმანეთთან.

მსოფლიოში ბევრი ქვეყანაა, სადაც მედია ორგანიზაციებს კონფლიქტურ სიტუაციაში უწევთ მუშაობა. აუცილებელია, რომ მათ გააგრძელონ თავიანთი საქმის კეთება, რადგან მედიას შეუძლია მნიშვნელოვანი როლი შეასრულოს კონფლიქტების მოგვარებაში. ადამიანების მანიპულირება ადვილი ხდება, თუ მათ არ აქვთ წვდომა ნეიტრალურ და დამოუკიდებელ ინფორმაციაზე. მედიას შეუძლია ადამიანებს მიაწოდოს ინფორმაცია, რომელიც მათ უსაფრთხოებას შეინარჩუნებს და დაეხმარება მათ ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღებაში (Bajraktari & Parajon, 2007). მედიის გამოწვევები კონფლიქტის

გაშუქებისას ძირითადად უკავშირდება ისეთ პრობლემებს, როგორც არის კონფლიქტური ზონები, სადაც მედიისა და ჟურნალისტებისთვის რთული და საფრთხის შემცველი გარემოა. მეომარი მხარეები ხშირად ცდილობენ ხელი შეუშალონ დამოუკიდებელი ჟურნალისტების მუშაობას. ბევრი ხელისუფლების მტრულმა დამოკიდებულებამ მედიის მიმართ შეიძლება გავლენა მოახდინოს დამოუკიდებელი რეპორტაჟის წარმოებაზე მედიის წარმომადგენლებზე ზემოქმედების მოთხოვნით ქრთამის ან ცრუ ინფორმაციის მიწოდების გზით. ზოგჯერ მედია ცენზურას ექვემდებარება, ან დაშინება იწვევს თვითცენზურას. გარდა ფიზიკური უსაფრთხოების რისკებისა, როგორცაა შევიწროება და დაკავება, ასევე არსებობს ციფრული დაუცველობა. ჟურნალისტებს ხშირად არ შეუძლიათ გამოიყენონ შესაბამისი უსაფრთხო ინსტრუმენტები და პლატფორმები, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს საკუთარი ან მათი წყაროების პირადი მონაცემების გავრცელება (Grøndahl Larsen & Krøvel, 2021). ძალადობრივი კონფლიქტის დროს საზოგადოებისთვის სანდო ინფორმაციის მიწოდება მოითხოვს დამატებით ჟურნალისტურ უნარებს. ამ ინფორმაციის მიწოდებით, ჟურნალისტიკა საზოგადოებას უფრო კარგად აცნობს ძალადობის მიღმა არსებული კონფლიქტის შესახებ და შეუძლია დაეხმაროს მის მოგვარებაში. რეპორტიორებმა უნდა იცოდნენ ამ გადამწყვეტი როლის შესახებ, რომელიც ჟურნალისტიკას შეუძლია კონფლიქტის დროს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ჟურნალისტებისთვის კონფლიქტის გაშუქება, როდესაც ისინი ერთ-ერთი კონფლიქტური მხარის წევრები არიან, აქვს გარკვეული პროფესიული და მორალური დილემები. აღნიშნული ქმნის დამაბულობას მათ პროფესიონალიზმსა და საზოგადოებისადმი მიკუთვნებულობის გრძნობას შორის.

კონფლიქტის გაშუქებასთან დაკავშირებით მნიშვნელოვანია განვიხილოთ რამდენიმე კვლევა, რომელიც აღწერს ჟურნალისტების მონაწილეობას მსოფლიოს სხვადასხვა კონფლიქტურ ზონაში ჟურნალისტურ საქმიანობას. ერთ-ერთ ასეთ კვლევას წარმოადგენს,

კვიპროსის თურქული და კვიპროსის ბერძნული მედიების მუშაობის ანალიზი კონფლიქტის პირობებში. კვლევა ჩატარდა კვიპროსის თურქული მედიისა და კვიპროსის ბერძნული მედიის ჟურნალისტებთან ნახევრად სტრუქტურირებულ, პირისპირ ინტერვიუებზე დაყრდნობით, ის იკვლევს ჟურნალისტების თვითრეფლექსიას მათ როლებზე და იმ ძალებზე, რომლებიც მათ მიაჩნიათ, რომ გავლენას ახდენს მათ მუშაობაზე კვიპროსის კონფლიქტის შესახებ გაშუქებისას (Sahin, 2021).

კვლევით დადგინდა თუ როგორ იმოქმედა კვიპროსში კონფლიქტურმა პირობებმა ჟურნალისტიკაზე და როგორ გააშუქეს ჟურნალისტებმა არსებული კონფლიქტური ვითარება, ასევე მათი როლებისა და ზეგავლენის მქონე ძალებზე. (Sahin, 2021). ამ კვლევისთვის ჩატარებულმა ინტერვიუებმა აჩვენა, რომ ჟურნალისტები ერთგულნი არიან პროფესიული ღირებულებების, რომლებსაც ქონდათ ძლიერი როლური იდეალები. ამის მიუხედავად, მათ ექმნებოდათ შეზღუდვები პოლიტიკური და ეკონომიკური ცენზურის და თვითცენზურის სახით, განიცდიდნენ დამაბულობას პროფესიულ და ეთნიკური იდენტობის მხრივ. ორივე მხრიდან, ჟურნალისტებს მიაჩნდათ, რომ ქონდათ პასუხისმგებლობა, ხელი შეეწყოს პრობლემის მოგვარებისათვის. ეს პასუხისმგებლობები მათგან მოითხოვს სხვადასხვა დროს სხვადასხვა როლის შესრულებას, როგორცაა ცვლილებების ადვოკატირება ან პოლიტიკური ელიტის დაკვირვება, რომელიც წარმართავს სამშვიდობო მოლაპარაკებებს. კვლევით დადგინდა, რომ ჟურნალისტებს მიაჩნდათ, რომ იდეოლოგიური და სტრუქტურული დაბრკოლებები, როგორცაა ცენზურა, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა და მედიის მფლობელობის ჩარევა ზღუდავდა მათ პრაქტიკას და ზოგჯერ ძირს უთხრიდა პროფესიულ ავტონომიას. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ორივე მხარის ჟურნალისტიკა ჩამოყალიბდა თითოეული საზოგადოების პოლიტიკური, კულტურული, ეკონომიკური და მედია კონტექსტის მიხედვით და, გარდაუვალია, არსებობდა განსხვავებები მის კონცეპტუალიზაციასა და შესრულებაში. მაგალითად, თურქული

კვიპროსის ჟურნალისტებს, რომლებიც განიცდიდნენ ეკონომიკურ და პოლიტიკურ შეზღუდვებს ყოველდღიურ ცხოვრებაში მათი ადმინისტრაციის საერთაშორისოდ არაღიარებული სტატუსის გამო, სურდათ უფრო აქტიური როლი შეესრულებინათ პრობლემის გადაჭრაში. რაც შეეხება ბერძნული კვიპროსის ჟურნალისტები, მეორეს მხრივ, შემფოთებულნი იყვნენ კუნძულის დაყოფით და შეზღუდვებით. კონფლიქტის მდგომარეობიდან ან ტრანზიციიდან გამომდინარე, რაშიც გადის მათი თემები, ჟურნალისტები ხელახლა აწარმოებდნენ მოლაპარაკებებს, რაც ასახავდა ჟურნალისტიკის მნიშვნელობასა და როლს. პროფესიული ღირებულებების ერთგული ჟურნალისტები ასევე ავლენდნენ პატრიოტიზმს თავიანთ საქმიანობაში. (Şahin, 2021). მოლაპარაკებების პროცესში ახალი ნორმების, იდეებისა და პრაქტიკის ლეგიტიმაცია შესაძლებელია, როგორც ეს ჩანდა კვიპროსის მაგალითში, სადაც ჟურნალისტები იდენტიფიცირებდნენ თავიანთ როლს, როგორც სამშვიდობო ჟურნალისტები. (Hanitzsch, 2019). აღნიშნული კვლევიდან გამომდინარე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ კონფლიქტის მხარე ჟურნალისტებმა შეიძლება მნიშვნელოვანი როლი შეასრულონ დაპირისპირებულ მხარეთა შორის მშვიდობის დამყარებისა და მედიაციის საქმეში ან პირიქით, გაამწვავონ არსებული კონფლიქტი.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ჟურნალისტები ადვილად ახდენენ იდენტიფიცირებას პირების ან ჯგუფების მიერ განხორციელებული ძალადობისა და განვითარებულ კონფლიქტების, სადაც კონფლიქტში მყოფი პირები ან ჯგუფები ცდილობენ ერთმანეთის ტკივილი მიაყენონ ან მოაკვდინონ. თუმცა ჟურნალისტური პრაქტიკიდან გამომდინარე შესაძლოა არსებობდეს სხვა სახის ძალადობა, რომელიც დიდ ზიანს აყენებს საზოგადოებას და შედარებით რთულია მისი დანახვა და ახსნა. ერთ-ერთ ასეთს წარმოადგენს კულტურული ძალადობა, როდესაც ერთი ჯგუფი წლების განმავლობაში ძალადობს მეორეზე, რაც შეძლება შეიცავდეს

ლაპარაკს, სურათებს ან რწმენას, რომლებიც განადიდებენ ფიზიკურ ძალადობას. ესეთი შეიძლება იყოს:

➤ სიძულვილის ენა: სხვადასხვა ეთნიკური თუ კულტურული ჯგუფი ღიად საუბრობს უარყოფითი შინაარსის შემცველი ტერმინებით ერთმანეთზე. ერთი ჯგუფი მეორეს ადანაშაულებს სირთულეებსა და პრობლემებში, რომლებსაც ის განიცდის. ძალადობა წახალისებულია დამნაშავე ჯგუფის აღმოსაფხვრელად;

➤ ქსენოფობია: ხალხის ან ქვეყნის სიძულვილი ან შიში სხვა ქვეყნის მიმართ ქმნის არასწორ აღქმას და ხელს უწყობს პოლიტიკას, რომელიც ხელს უწყობს კონფლიქტს ამ ქვეყანასთან;

➤ ომის გმირების მითები და ლეგენდები: საზოგადოება, რომლის პოპულარული სიმღერები და ისტორიის წიგნები ადიდებენ ერთი მხარის უძველეს გამარჯვებებს, შეუძლიათ სიძულვილის გაღვივება მეორე მხარის მიმართ;

➤ ომის რელიგიური გამართლება: სხვა რწმენის უკიდურესი შეუწყნარებლობა ხელს უწყობს კონფლიქტს;

➤ გენდერული დისკრიმინაცია: ქალების მიმართ დაუშვებელი პრაქტიკისა და კანონების დაშვება, რომელიც არ არის მიღებული მამაკაცების მიმართ, ძალადობის ფორმაა. (Sylvester, 2004).

აღნიშნული ფორმების წარმოჩენა და სათანადოდ შემჩნევა არსებითად მნიშვნელოვანია ჟურნალისტების მიერ, რათა შეძლონ კონფლიქტის გამომწვევი ნიშნების იდენტიფიცირება და საზოგადოებისათვის მიწოდება, რომლის მიზანაც კონფლიქტის პრევენცია და თავიდან არიდება უნდა იყოს.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სტრუქტურული ძალადობა არის ზიანი, რომელიც ჩაშენებულია ჯგუფის ან საზოგადოების კანონებსა და ტრადიციულ ქცევაში, რომლის ზიანი ნებადართულია ან იგნორირებულია.

ნებისმიერ კონფლიქტში იქნება ეს ოჯახში, მეზობლებს შორის, ჯგუფებს შორის ქვეყნის შიგნით თუ საზღვრებს მიღმა-გარკვეული რამ

უნდა მოხდეს კონფლიქტის დასასრულებლად. კონფლიქტი თავისთავად არ მთავრდება, აღნიშნულიდან გამომდინარე ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი რამ არის კომუნიკაცია. იმისათვის, რომ კონფლიქტის ორი მხარე წავიდეს არამალადობრივი გადაწყვეტისკენ, მათ ჯერ უნდა ისაუბრონ, სწორედ აქ მდგომარეობს კარგი ჟურნალისტიკის როლი, რაც კონფლიქტის დარეგულირების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და აქტიური მონაწილეა.

თავი 2. რელიგიური კონფლიქტების ანალიზი ომის/მშვიდობის ჟურნალისტიკის პერსპექტივიდან

2.1. ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტის რელიგიური ასპექტების გაშუქება მედიაში

ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტი განპირობებულია რამდენიმე ფაქტორით: ეთნიკური, ეროვნული, ისტორიული და რელიგიური. ჩვენ შემთხვევაში ყურადღება გავამახვილეთ კონფლიქტის რელიგიურ ასპექტზე. საინტერესოა, რამდენად მოქმედებს რელიგია კონფლიქტში მონაწილე აქტორების იდენტობაზე, პოლიტიკასა და დამოკიდებულებებზე.

პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია, გავითვალისწინოთ ისლამთან და იუდაიზმთან დაკავშირებული რამდენიმე რელიგიური ფაქტორი, რომლებიც საზიანოა ორივე მხარისათვის. ისრაელში ექსტრემალური რელიგიური სიონისტები ხისტები არიან არაბთა მიმართ და დათმობის პოლიტიკას სრულიად გამორიცხავენ. ამავდროულად, პალესტინის ისლამისტური ჯგუფებიც მხარს უჭერენ „წმინდა“ ტერიტორიებისა და ადგილების გათავისუფლების აუცილებლობას და ქადაგებენ ძალადობასა და სიძულვილს ისრაელისა და ებრაელი ხალხის წინააღმდეგ. დამაბულობას კიდევ უფრო ართულებს ორივე მხარის ადგილობრივი მედიები.

თავის დროზე მხარეებს შორის ვითარება დამაბულობა მედიაში გავრცელებულმა ჭორმა იმის შესახებ, რომ არსებობდა „ებრაული გეგმა“, რომლის თანახმადაც მოხდებოდა ალ-აქსას მეჩეთის განადგურება და მის ნარჩენებზე ებრაული ტაძრის აშენება.

აღნიშნულ საკითხზე 2021 წელს პალესტინაში გამოქვეყნდა სტატია; ჟურნალისტიკა თავისი მოსაზრების დასტურად გამოიყენა სიტყვები ერთ-ერთი ებრაელისა (ოლონდ უცნობია, არსებობს თუ არა ეს ებრაელი რეალურად ბუნებაში): „მე არ მაქვს ასეთი განზრახვა, რადგან ღმერთი გააკეთებს ამას“. „ღმერთი, ჩააქრობს ალ-აქსას მეჩეთს და მის ნაცვლად

დედამიწაზე მესამე ტაძარს ააშენებს.“ „ყველაფერი, მათ შორის ალ-აქსა, ეკუთვნის ებრაელებს, რადგან ღმერთმა შექმნა სამყარო მხოლოდ თავისი წმინდა ხალხისთვის, ებრაელებისთვის (Nurduz, 2021).“

აღნიშნულ საკითხზე არაერთი პროვოკაციული სტატია გამოქვეყნდა; მათ შორის გამორჩეულია 2023 წლის აპრილში გამოქვეყნებული სტატია (muslimmirror.com, 2023), სადაც საუბარია აქსას მეჩეთის შეურაცხყოფასა და მეჩეთის დანგრევის გეგმაზე. ჟურნალისტი აშკარად მხარეს წარმოადგენს; იგი, უბრალოდ, ამბავს კი არ ჰყვება, არამედ ამბაფრებს მოვლენებს ისეთი სიტყვებით, როგორცაა „უმოწყალო“, „სასტიკი“ და ა.შ. - „ისრაელის პოლიციამ ჩაამსხვრია კარები და ფანჯრები ალ-აქსაში შესასვლელად და უმოწყალოდ თავს დაესხა მლოცველებს.“ ამის შემდეგ ახსენებს მკითხველს, რომ: „ალ-აქსას მეჩეთი ისლამური ადგილია, სადაც ათწლეულების განმავლობაში გრძელვადიანი საერთაშორისო შეთანხმებების თანახმად, აკრძალულია არამუსლიმების მიერ არასასურველი ვიზიტები, ლოცვები და რიტუალები.“ თუმცა, პალესტინელებს ალ-აქსას მეჩეთში მხოლოდ გარკვეული დროით უშვებენ, რის გამოც შიშობენ, რომ საფუძველი ეყრება მეჩეთის გაყოფას მუსლიმებსა და ებრაელებს შორის, ისევე როგორც იბრაჰიმის მეჩეთი ჰებრონში იყო გაყოფილი 1990-იან წლებში. ამასთან, ისრაელის მიერ აღმოსავლეთ იერუსალიმის, მათ შორის ძველი ქალაქის კონტროლი, არღვევს საერთაშორისო სამართლის რამდენიმე პრინციპს, რომელიც ითვალისწინებს, რომ ოკუპანტ სახელმწიფოს არ აქვს სუვერენიტეტი მის მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე და არ შეუძლია იქ რაიმე მუდმივი ცვლილებების შეტანა. ისრაელის ჯარისკაცებმა რამადანის დროს ხელკეტები გადაამტვრიეს პალესტინელ მლოცველებს ალ-აქსას მეჩეთის ალ-ქიბლის სალოცავ დარბაზში, რამაც მთელი მსოფლიოს აღშფოთება გამოიწვია. სტატიას ჟურნალისტი ასრულებს შემდეგი სიტყვებით: „ებრაული ბარბაროსობის წინაშე პალესტინელები რჩებიან ყველაზე დაჩაგრულ და მამაც მებრძოლებად კაცობრიობის ისტორიაში.“

(muslimmirror.com, 2023) ამ სიტყვებით ავტორი თითქოს ბრძოლისაკენ მოუწოდებს პალესტინელებს. მედიის ამგვარი პროვოკაციული მიდგომა უდავოდ სახიფათოა, რაც დადასტურდა კიდევ ცნობილი, ტრაგიკული მოვლენების განვითარებით.

ჰამასის განცხადებით, წმინდა ადგილის დასაცავად დაიწყო „ალ-აქსას ქარიშხალი“ - შეტევა ისრაელზე; მათი სამიზნე იყო ასობით ჯარისკაცი და მშვიდობიანი მოსახლეობა. აღსანიშნავია, რომ შენობაში ლოცვის უფლება დღემდე აქვთ მხოლოდ მუსლიმებს იმ სტატუს კვოს შეთანხმებით, რომელიც საუკუნეზე მეტი ხნის წინ დაიდო (Raine, Lau, & Berlinger, 2023).

მსოფლიოს წამყვანი საინფორმაციო ორგანიზაცია The New Humanitarian, რომელიც დეკოლონიზებული საერთაშორისო ჟურნალისტიკის ფორმების შექმნას ცდილობს, მიმოიხილავს ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტში მედიის გაშუქების სტანდარტებს (The New Humanitarian, 2023).

ორივე მხარეზე წარმოდგენები გვექმნება უმეტესწილად მედიასაშუალებებით. მედიათა უმრავლესობა გაშუქებისას აღნიშნავს, რომ პალესტინელები „იღუპებიან“, ხოლო ებრაელებს - „კლავენ“.

ცხადია, ჰამასი, რომელიც მართავს ღაზას სექტორს, პასუხისმგებელი იყო 7 ოქტომბერს ისრაელის მშვიდობიან მოქალაქეთა მკვლელობასა და მძევალთა აყვანაზე. თუმცა, ამის შემდეგ ისრაელის მთავრობაც იყო პასუხისმგებელი პალესტინელი მშვიდობიანი მოქალაქეების მკვლელობაზე. გაეროს მონაცემებით, 7 ოქტომბრამდე, 2008 წლიდან მოყოლებული, 3803 პალესტინელი მშვიდობიანი მოქალაქე იქნა მოკლული, ხოლო ისრაელის - 177 მშვიდობიანი მოქალაქე.

საინტერესოა, რომ პალესტინელებს, რომლებიც ამერიკული ან ბრიტანული ტელევიზიებით გამოდიან, ხშირად სთხოვენ, დაგმონ ჰამასი. ჰუსამ ზომლოტმა, პალესტინის მისიის ხელმძღვანელმა, BBC-ის პირდაპირ ეთერში აღნიშნა: „რამდენჯერ ჩაიდინა ისრაელმა დანაშაული თქვენი

კამერებიდან პირდაპირ ეთერში? როდესმე თუ გითხოვიათ მათთვის საკუთარი თავის განსჯას? თქვენ ამას არ აკეთებთ.”

მედიაში რელიგიური კონფლიქტების გამუქებისას უმთავრესია, სწორად გამოვიყენოთ ტერმინები; მაგალითად -

„ტერორიზმი“ თუ „თვითდაცვა“?

როგორ გადავწყვიტოთ, როდის გამოვიყენოთ სიტყვა „ტერორიზმი“?

მნიშვნელოვანია, რომ „BBC“ არ უწოდებს ჰამასის მებრძოლებს ტერორისტებს სწორედ იმიტომ, რომ „ტერორიზმი არის სიტყვა, რომელსაც ადამიანები იყენებენ იმ ორგანიზაციის აღსაწერად, რომელსაც მორალურად არ ეთანხმებიან“. „BBC“-ის საქმე არ არის, ხალხს უთხრას, ვის დაუჭირონ მხარი და ვინ დაგმოს; ვინ არიან კარგი ბიჭები და ვინ - ცუდები“, - წერს ვეტერანი კორესპონდენტი - ჯონ სიმფსონი. „ჩვენ არ ვიჭერთ რომელიმე მხარეს. ჩვენ არ ვიყენებთ ისეთ სიტყვებს, როგორცაა „ბოროტი“ ან „მშიშარა“.

ვფიქრობთ, სხვებმა უნდა მიბადონ ამ მაგალითს.

გაეროს გენერალურმა ასამბლეამ 2006 წელს ტერორიზმი განსაზღვრა, როგორც „დანაშაულებრივი ქმედებები, რომლებიც გამიზნულია ან გათვლილია ტერორის მდგომარეობის პროვოცირებაზე ფართო საზოგადოებაში, პირთა ჯგუფში ან კონკრეტულ პირებში პოლიტიკური მიზნებისთვის“.

როგორც ანჯელა დევისი წერს, თავისუფლება მუდმივი ბრძოლაა: „პალესტინის თავისუფლებისა და თვითგამორკვევისთვის ბრძოლის მნიშვნელოვანი საკითხები კი დღეს მინიმუმამდეა დაყვანილი“.

პალესტინელი პროფესორის - ნადა ელიას აზრით, მედია ხელს უწყობს, პალესტინელები წარმოაჩინოს, როგორც „თავდამსხმელები, დამპყრობლები, ოკუპანტები“ და არა დეკოლონიურ ბრძოლაში ჩართული ხალხი.

ჟურნალისტები ვალდებულნი ვართ, დავიცვათ ორივე მხარის გადამოწმებული ფაქტები; მოვლენებს მივცეთ უფრო ფართო,

კონფლიქტების ისტორიული პერსპექტივა, რაც აუდიტორიას დაეხმარება მოვლენების სწორად აღქმასა და გააზრებაში.

2.2. რელიგიურ ნიადაგზე წარმოქმნილი დაპირისპირებები საქართველოში

საქართველოში, უძველესი დროიდან, სხვადასხვა რელიგიური კულტურა კვეთდა ერთმანეთს. რელიგიური მრავალფეროვნებაც ჩვენი ქვეყნის კულტურული სიმდიდრეა. საქართველოში რელიგიურ ნიადაგზე წარმოშობილი არაერთი კონფლიქტი გვხვდება. განსაკუთრებით ხშირია რელიგიურ ნიადაგზე დაპირისპირება აჭარისა და გურიის რეგიონებში, რაც გამოწვეულია სხვადასხვა აღმსარებლობის ადამიანთა სიმრავლით. აჭარის რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობის ნაწილისთვის, ისლამი იდენტობისა და კულტურული მემკვიდრეობის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, რეგიონში ქრისტიანობის გავრცელების აგიტაცია დაიწყო. ბოლო 3 ათწლეულის განმავლობაში, რეგიონში ადგილი აქვს რელიგიურ ტრანზორმაციას. მუსლიმი მოსახლეობის დიდმა ნაწილმა, საკმაოდ მოკლე დროში მიიღო ქრისტიანობა. საბჭოთა კავშირის დაშლის მომენტისთვის კი რეგიონის მოსახლეობის დიდი ნაწილი მუსლიმი იყო (ლაილსი, 2012).

პრობლემის ისტორიული კვლევისთვის საჭიროა, აქცენტი გავაკეთოთ გაზეთ „დროებასა“ (1866-1985) და სერგეი მესხზე (1845-1883), რომელიც უპირობოდ შეიძლება ჩაითვალოს ერთ-ერთ საუკეთესო მკვლევრად ჩვენს რეალობაში სწორედ რელიგიური კონფლიქტების მიმართულებით. მეტიც, აჭარის ისტორიულსა და გეოგრაფიულ არეალში დაბრუნებაში სერგეი მესხმა, როგორც რედაქტორმა და პუბლიცისტმა, უდიდესი როლი შეასრულა. დავაკვირდეთ, რას ახსენებდა ის ქართველ მკითხველებს, როგორ კონტექსტში „აწვდიდა“ ქართულ მართლმადიდებლურ საზოგადოებას აჭარელ მუსლიმებს -

„თქვენ შესაძლებელია, არ იცოდეთ, რომ ოსმალს საქართველოს თქვენზე აქვს სასოება და ცისქვეშეთში არავის შესცქერის თავის იმედათ! გახსოვდეთ თქვენი ძმები!“

ეს „მახსოვრობა“ გადაურჩინა სწორედ მართლმადიდებლურ საქართველოს სერგეი მესხმა ოსმალს საქართველოზე და წლების მანძილზე აჭარა „დროების“ ფურცლებიდან „აქცია“ დანარჩენი საქართველოს უპირობო გეოგრაფიულ, კულტურულ, რელიგიურ, პოლიტიკურ ნაწილად.

ამიტომ განსაკუთრებით სიფაქიზით უნდა მივუდგეთ აჭარის თემას დღესაც.

აჭარაში მცხოვრები მუსლიმი თემისთვის ისლამი წინაპართა მიერ დატოვებული ის ძვირფასი მემკვიდრეობაა, რომელიც რწმენა-წარმოდგენებსა და ტრადიციებს ერწყმის. არც თუ ისე შორეულ წარსულში აჭარიდან ეკომიგრანტის სტატუსით წასული მოსახლეობა გურიის რეგიონში დასახლდა, რომელთა ნაწილი აღმსარებლობით მუსლიმია. მათ მიერ სალოცავის მოწყობას თუ სალოცავის მოწყობის მცდელობას კი არაერთხელ მოჰყვა ინციდენტი.

2021 წელს ჩოხატაურის სოფელ ბუკნარში მოსახლეობა რელიგიურ ნიადაგზე ერთმანეთს დაპირისპირება, მუსლიმური სალოცავის არსებობის გამო.

აღსანიშნავია, რომ ქრისტიანები და მუსლიმები ბუკნარში, შერეულად არიან დასახლებული. მათ შორის არც მატერიალური და სოციალური განსხვავებები არსებობს, მაგრამ ორივე თემი, მეორე მხარეს უფრო პრივილეგილებულად მიიჩნევს (სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, 2021).

მეჩეთის მშენებლობის საკითხზე, ბუკნარში მცხოვრები მუსლიმები 2012 წლიდან საუბრობდნენ. 2020 წელს სოფელ ბუკნარში მცხოვრებმა მუსლიმებმა, თანხა შეაგროვეს და სოფლის ცენტრიდან მოშორებით, სალოცავის მოწყობის მიზნით, სახლი შეიძინეს. ამ ფაქტმა უკმაყოფილება გამოიწვია და ვითარება დაძაბა ქრისტიან და მუსლიმ მოქალაქეთა შორის.

იმავე საღამოს 2021 წლის 12 იანვარს „ტვ პირველის“ 20:00 საათიან გამოშვებაში, 07:40 წუთზე შემთხვევის ადგილიდან პირდაპირ ეთერში ჩაერთო რეპორტიორი. რეპორტიორი წამყვანს უდასტურებს რომ ქრისტიან და მუსლიმ თემს შორის, კრიტიკულ ზღვარზე იყო დაპირისპირება და ერთგვარად აფასებს მოვლენებს, რომ „პროგნოზირებდა რთულ პროცესებს, თუ შესაბამისი სტრუქტურები, საქმეში დროულად არ ჩაერთვებოდნენ.“ სიუჟეტის სათაური იყო „დაპირისპირება რელიგიურ ნიადაგზე“ ვიდეო მასალაში, მოსახლების შემდეგი კომენტარები ისმოდა: მუსლიმები თავს დაზარალებულად თვლიდნენ, რომ მათ ფიზიკურად დაუპირისპირდნენ და რამდენიმე ახალგაზრდას მიყენებული დაზიანების გამო, თავზე ნაკერები დაადეს; არ ეძლეოდათ მუსლიმური სალოცავის მოწყობისა და ლოცვის საშუალება. სიუჟეტში ისმის სოფლის ერთ-ერთი მცხოვრები ქალის კომენტარი „ქრისტიანული წესი სხვა არის, მუსლიმური სხვა. ჩვენ ვითხოვთ სალოცავს! უნდა ვილოცოთ! ხელს გვიშლის ადგილობრივი ბუკნარის მოსახლეობა! აქ საინტერესოა ის გარემოება, რომ მუსლიმი თემის წარმომადგენელი, თავადვე უწოდებს ქრისტიანი თემის წარმომადგენლებს - ადგილობრივებს, ალბათ იმიტომ რომ ისინი მათზე ადრე ცხოვრობდნენ ბუკნარში (ტვ პირველი) . უნდა ითქვას, რომ „ტვ პირველის“ ეთერში, დაპირისპირებული მხარეების პოზიციები ვრცლად მოისმინა მაყურებელმა. თითქმის 6 წუთის შემდეგ, კადრში ისევ შემოდის კორესპონდენტი, რომლის თქმით, მუსლიმებს არჩევნების წინ სალოცავის აშენების დაპირება მისცეს, ხოლო შემდეგ რეპორტიორი საკუთარ სათქმელს ამბობს : „ არჩევნების შემდეგ, ეს ადამიანები ყველას ავიწყდება.“

გურიის რეგიონში მომხდარი ინციდენტის შესახებ საუბარი, რუსთავი 2-ის საინფორმაციო გამოშვება კურიერის 12:00 საათიანი გამოშვების მე-19 წუთზე იწყება. წამყვანმა მაყურებელს იმ დროისთვის არსებული ვითარების შესახებ მოუთხრო, ამბის სათაურია „დაპირისპირება რელიგიურ ნიადაგზე“ წამყვანის ტექსტის შემდეგ, უფრო მეტი დეტალის მოსაყოლად, პირდაპირ ეთერში რეპორტიორი ჩაერთო, რომელმაც 2

ადგილობრივი მცხოვრების კომენტარი მოასმენინა მაყურებელს, მასალის ხანგრძლივობა ჯამში 02:10 წუთი იყო.

იმავე დღის 12:00 საათიან საინფორმაციო გამოშვებაში, 32-ე წუთზე დაიწყო თემაზე საუბარი ტელეკომპანია „ფორმულამ“ მასალას კი 03:12 წუთი დაეთმო. ჟურნალისტი სოფელ ბუკნარიდან ერთვებოდა პირდაპირ ეთერში, საუბრის დასაწყისშივე ამბობს „ამ დრომდე ადგილზე ხელისუფლების წარმომადგენლები არ ჩასულან“ რის შემდეგაც ამბის წინარეისტორიას მოუთხრობს მაყურებელს, რომ მუსლიმებმა სალოცავის მოსაწყობად, რამდენიმე თვით ადრე შეიძინეს სახლი, ქრისტიანები კი მათ არ აძლევდნენ სურვილის განხორციელების საშუალებას, რაც თემებს შორის დაპირისპირების მიზეზი გახდა. მასალაში ვისმენტ ადგილობრივების კომენტარებს, ბოლოს კი ჩართვას, ერთგვარ რეზიუმეს უკეთებს კორესპონდენტი და მაყურებელს ისევ ეუბნება, რომ მოსახლეობა ხელისუფლების ჩართულობას ელოდება.

13 იანვარს, სოფელ ბუკნარში რომ ვითარება დაიძაბა, ტელეკომპანი „იმედი“ საინფორმაციო გამოშვება „ქრონიკის“ 17:00 საათიან ეთერში, ამბის შესახებ საუბარი, მე-19 წუთიდან იწყებდა და მას 02:37 წუთი დაეთმო (ტელეკომპანია იმედი, 2021). ტვ ფორმულას, საინფორმაციო გამოშვებების წამყვანი კი ამბის შესახებ საუბარს გადაცემის დასაწყისშივე იწყებს, არსებული სურათის აღსაწერად კი ტელეკომპანია გვთავაზობს 2 ფანჯარას, რომლებშიც დაპირისპირებული მხარეებია ნაჩვენები. კორესპონდენტი ამბობს, რომ ვითარება მნიშვნელოვნადაა დაძაბული. ამის შემდეგ მონტაჟის გარეშე, პირდაპირ ეთერში შემოჰყავს მოქალაქეები. რეპორტიორი ისევ ახსენებს ხელისუფლებას და პირდაპირ ეთერში ინტერვიუს დროს, კითხულობს : რას დაპირდნენ საარჩევნოდ, როცა მათთან ჩავიდნენ? სოფელ ბუკნარიდან რეპორტიორის პირდაპირ ჩართვას 8 წუთი დაეთმო. ჟურნალისტის ჩართვის შემდეგ, გადაცემა ისევ, ბუკნარის თემით გაგრძელდა, სადაც სახალხო დამცველისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლების კომენტარები შესთავაზეს

მაყურებელს, ჯამში კი 17:00 საათიან საინფორმაციო გამოშვებაში, ბუკნარის მოვლენებს 13 წუთი დაეთმო. გადაცემა სხვა თემებით გაგრძელდა, თუმცა მცირე ჩარჩოში, გამოშვების დასრულებამდე ისევ ჩანდა სოფელი ბუკნარი (ტვ. ფორმულა, 2021).

13 იანვარს, საზოგადოებრივი მაუწყებლის პირველი არხის 15:00 საათიან გამოშვებაში გადაცემის მე-17 წუთიდან იწყება ამბის შესახებ საუბარი. სოფელ ბუკნარიდან რეპორტიორის იმიტირებული ჩართვაა (ანუ წინასწარ ჩაწერილი) ქრონომეტრაჟი 4 წუთი იყო, მასალაში ისმოდა ადგილობრივების პოზიცია, რომლებიც დაპირისპირების მიზეზებზე საუბრობდნენ, ასევე გაჟღერდა ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერის კომენტარი. რეპორტაჟის სათაური იყო : „დაპირისპირება ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტში“ ჟურნალისტის ჩართვის დასრულების შემდეგ, „მომბე“ ბუკნარის მოვლენებზე საუბრით გაგრძელდა, უკვე წინა დღეს მომხდარი დაპირისპირების შესახებ, შემდეგი სათაურით : „დაკავება გურიაში“ (მომბე, 2021) . სოფელ ბუკნარში განვითარებული მოვლენები პირველი არხის, მოამბის დღის მთავარ 21:00 საათიან გამოშვებაში, პირველი ამბავი იყო. ხანგრძლივობა 07:00 წუთი, მისი სათაური იყო „დაპირისპირება სოფელ ბუკნარში“ (მომბე, 2021).

სოფელ ბუკნარის მოვლენებით იწყებოდა, „საზოგადოებრივი მაუწყებლის აჭარის ტელევიზიის“ საინფორმაციო გამოშვებები : 15:00, 18:00, 20:00. 15 საათიან ეთერში, ამბავს 4 წუთი დაეთმო და კადრ/სინქრონის სახით გავიდა ეთერში. უკვე 18:00 და 20:00 საათიან გამოშვებებში კი მოვლენათა ეპიცენტრიდან რეპორტიორი ჩაერთო. საინფორმაციო გამოშვება „მთავარის“ ეთერში გასული მასალის სათაურია : „ვითარება ჩოხატაურში, სოფელ ბუკნართან პოლიციასა მობილიზებული.“ 13 იანვრის 20:00 საათიან გამოშვებაში, აჭარის ტელევიზიამ ამბავს 08:00 წუთი დაუთმო. რელიგიური შუღლის შესახებ, ჟურნალისტები ძირითადად შეფასებითი ტონის გარეშე ამბავს ყვებოდნენ (გაზდელიანი, 2021).

13 იანვრის, 21:00 საათიანი ტელეკომპანია „მთავარის“ გამოშვებაც, ბუკნარში განვითარებული მოვლენებით გაიხსნა. წამყვანებმა მოკლედ ისაუბრეს სოფელში არსებული ვითარების შესახებ. „კონფლიქტი, რომლის გამწვავებაც უკიდურესად სახიფათოა, ამ დრომდე არ არის განმუხტული. მუსლიმი თემი სალოცავის მშენებლობას ითხოვს, რის საშუალებასაც ადგილობრივი ქრისტიანები არ აძლევენ. მუსლიმებმა მათ მოთხოვნაზე, ბუკნარში მისული გურიის გუბერნატორისგან, ვერავითარი პასუხი მიიღეს.“

წამყვანები ხელისუფლების პასუხისმგებლობაზე საუბრობენ: „უფლებადამცველები მთელს ქვეყანაში ღიად აცხადებენ, რომ რელიგიური კონფლიქტები არასწორი პოლიტიკის გამოძახილია.“ შემდეგ წამყვანი ჟურნალისტს კითხვით მიმართავს - „რას ამბობს ხელისუფლება, აქვს თუ არა მმართველ ძალას, ამ ტიპის კონფლიქტი ასარიდებლად?“ ჟურნალისტი პასუხს საკუთარი ინტერპრეტაციის ცემს - „მმართველ გუნდს სტრატეგია არ აქვს, ან აქვს და ძალა“ იმის მიუხედავად, რომ ეს სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებას არ სცილდება, როგორც ჟურნალისტური პროდუქტი მაინც შეფასებით სტილს ატარებს. რეპორტიორი რამდენჯერმე იმეორებს ხელისუფლების შესატყვის სინონიმს და ამბობს „ იქამდე ვიდრე მმართველი გუნდი კონკრეტულ ნაბიჯებს არ დგამს და გეგმების გამხელას არ ჩქარობს, სულ უფრო მწვავდება დაპირისპირება“ ჟურნალისტი არ ერიდება შეფასებით ტონს (მთავარი არხი, 2021).

დაპირისპირებული ვითარება დაახლოებით 2 დღეში განიმუხტა.

ამბის დადებითად განვითარებას, საზოგადოებრივი მაუწყებლის პირველმა არხმა 09:16 წუთი დაუთმო, სათაურით : „სოფელ ბუკნარში დაპირისპირება დასრულდა“ ეს გამოშვების პირველი ამბავი იყო. ბუკნარში არსებულ ვითარებას „მოამბეში“ მეორე დღესაც დაუთმეს ყურადღება გაშუქების ქრონომეტრაჟი კი, თითქმის იგივე 09:20 წუთი იყო (მოამბე, 2021).

წლებია დავის საგანია ბათუმში ახალი მეჩეთის მშენებლობის საკითხი. ქალაქში მეჩეთის მშენებლობას რეგიონში მცხოვრები მუსლიმების ნაწილი ითხოვს, თუმცა იმის გამო, რომ მუსლიმური სალოცავები უკვე არსებობს, საზოგადოების სხვა ნაწილს დამატებით კიდევ ერთი მეჩეთის აშენება ზედმეტი ჰგონია.

თემის სენსიტიურობიდან გამომდინარე, მედიასაშუალებები განსაკუთრებული ინტერესით აშუქებდნენ საკითხს, ძირითადად ყურადღებას, რეგიონში მოქმედი მასკომუნიკაციის არხები უთმობდნენ. 2019 წლის 30 ივნისის ვრცელ სტატიაში, გაზეთი „ბათუმელები“ შემდეგი სათაურით აქვეყნებს მასალას - „ახალი მეჩეთი იქცა დემოკრატიის განვითარების ბრძოლად - გამოხმაურება ბათუმის მერს“ (ბათუმელები, 2019). აღნიშნული სტატიის ავტორი, ტარიელ ნაკაიძეა, რომელიც ბათუმში, მეჩეთის მშენებლობის საინიციატივო ჯგუფს ხელმძღვანელობდა და იყო ქართველ მუსლიმთა კავშირის თავმჯდომარე. ნაკაიძემ ფაქტობრივად პასუხი გასცა, ბათუმის მაშინდელი მერის, ლაშა კომახიძის ერთი დღით ადრე ჩაწერილ ინტერვიუს, თუმცა მასალა თავიდან ბოლომდე, ტარიელ ნაკაიძის კომენტარებს მოიცავდა. ონლაინგამოცემამ, მეჩეთის მშენებლობის საკითხზე, ბათუმის მერის ინტერვიუ, ასე დაასათაურა - „ლაშა კომახიძე : მეჩეთის მშენებლობის მსურველებმა მიწა, მუსლიმთა სამმართველოს უნდა გადასცენ (კახაბერიძე, 2019).

„ბრძოლა მეჩეთისთვის და მეჩეთის წინააღმდეგ“ - ასე დაასათაურა სტატია გამოცემამ „ბათუმელები“ რაც რესპონდენტის პერიფრაზით დაიწყო. „მე როგორც ამ ქვეყნის მოქალაქეს, სახელმწიფოს მხარდაჭერა მჭირდება, რომ თავისუფლად შევძლო ჩემს რელიგიურ მრწამსს ვემსახურო.“ სტატიაში, სიტუაციის ანალიზი, ქრონოლოგიურად წლების მიხედვითაა გაწერილი. თან ახლას 2 წუთ-ნახევრიანი ვიდეო ინტერვიუ, ბათუმში მცხოვრებ ერთ-ერთ მულისმთან, რომელიც მეჩეთის საჭიროებებზე საუბრობს (ნაკაიძე, 2019). სტატიის ერთ-ერთი ქვესათაური კი ეთმობა ხელისუფლებასთან დაპირისპირებას, სადაც წერია, რომ „

არასამთავრობო ორგანიზაცია, ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტის ინფორმაციით, ბათუმში ახალი მეჩეთის ასაშენებლად, მუსლიები სახელმწიფოს მიწის გამოყოფას სთხოვენ 1990-იანი წლებიდან. ასევე, სტატიაში ვკითხულობთ, რომ **„ზიძინა ივანიშვილმა მაშინდელმა ოპოზიციონერმა, 2012 წლის არჩევნებამდე თქვა, რომ თავად დააფინანსებდა მეჩეთის მშენებლობას. 2013 წლის თებერვალში კი უკვე პრემიერ-მინისტრის პოსტიდან დაადასტურა, რომ მეჩეთის ასაშენებლად, აჭარის მთავრობის მეთაური ხაბაძე ეძებდა ადგილს“** გამოცემა გვიყვება, რომ დაახლოებით 1 თვის შემდეგ, 2013 წლის მარტში, აჭარის მთავრობის მაშინდელმა თავმჯდომარემ არჩილ ხაბაძემაც დააზუსტა „**თავიდანვე დავაფიქსირეთ, რომ ქართული ფულით მოხდება მეჩეთის მშენებლობა**“. კიდევ ერთ ვიდეო ინტერვიუში, ერთ-ერთი მუსლიმი საუბრობს, რომ მას კონსტიტუციით აქვს უფლება, ჰქონდეს სამლოცველო და თავი არ იგრძნოს დისკრიმინაციულად. მისივე თქმით, სოციალურ ქსელებში მუსლიმების მისამართით ფობიური განცხადებები კეთდება (ბათუმელები, 2019).

“დაპირებიდან დაპირებამდე” - ასეა დასათაურებული სტატიის მომდევნო ქვესათაური, რომელსაც თან ვიდეო ინტერვიუ ახლავს. სტატიაში აშნიშნულია, რომ: „ხელისუფლებასა და მუსლიმ თემს შორის, ახალი მეჩეთის მშენებლობის საკითხი ერთგვარ საჯილდაო ქვად იქცა. თემა პერმანენტულად, არჩევნების წინ ან სამთავრობო ცვლილებების დროს აქტიურდება.“ ვრცელი სტატიის მომდევნო ქვესათაური - **„ქართველ მუსლიმთა იმედგაცრუება“**-ა. მასალის ავტორს, მეჩეთის მშენებლობის საინიციატივო ჯგუფის ხელმძღვანელის ტარიელ ნაკაიძისა და „ქართველ მუსლიმთა კავშირის“ მიერ სოციალურ ქსელ „ფეისბუქში“ გამოქვეყნებული განცხადება აქვს მოხმობილი. – „ფეხებზე მკიდია თქვენი გადაწყვეტილებები. მეჩეთი გაიხსნა და მალე დავიწყებთ მის აშენებას.. ვფიცავ ეს არ იქნება ბათუმში პირველი მეჩეთი, ამის გარდაც კიდევ თუ დაგვჭირდება ავაშენებთ მესამესაც, მეოთხესაც და მეხუთესაც.“ ახალი მეჩეთის მშენებლობის საკითხზე, მომდევნო სტატიაში უკვე, მართლმადიდებელი ეკლესიის

პოზიციას მოყვანილი. სტატიაში სათაურით - „ლოცვა ფიცრულ მეჩეთში და ეკლესიის პოზიცია“ წერია, რომ : „ბათუმში, მეჩეთის აშენებას, მართლმადიდებელ ეკლესიაში აქვს ნეგატიური გამოხმაურებები.“ აქვე, ჟურნალისტი ამატებს - „ყველაზე მრავალრიცხოვანი და გავლენიანი რელიგიური ორგანიზაცია შიშობს, რომ მეჩეთის აშენება, მეზობელი თურქეთის ინტერესებში შედის. სტატიის ავტორის მონათხრობის მიხედვით, „ აქ (მართლმადიდებლები) მიიჩნევენ, რომ მეჩეთის აშენებით, თურქეთი აჭარის ისლამიზაციასა და მასზე კონტროლის მოპოვებას ცდილობს“ - აქ უკვე შეფასებითი ტონი არ ჩანს, ეს არის ნათქვამის ინტერპრეტირება და დასაშვებად ითვლება. ვრცელი სტატიის ბოლოს, ჟურნალისტი აღნიშნავს, რომ ბათუმში მცხოვრები მუსლიმები, საქართველოს ყველა ხელისუფლების მხრიდან არიან იმდეგაცრუებული და იმედს გამოთქვამენ რომ უფლების განხორციელებას სასამართლოს გზით შეძლებენ.

ახალი მეჩეთის მშენებლობის საკითზე სტატია მოამზადა გამოცემამ „ REG INFO“ (Reg info, 2018) - როგორც სტატიაში წერია, სალოცავის მშენებლობის საკითზე, აჭარის მთავრობის თავმდჯოკამარეს „ნაციონალური მოძრაობის“ წევრმა, ასმათ დიასამიძემ დაუსვა შეკითხვა. რის პასუხად, მოყვანილია თორნიკე რიჟვადის პასუხი : „აჭარა მულტიკულტურული, მულტირელიგიური რეგიონია. უზრუნველყოფილი უნდა იყოს, ყველა აღმსარებლობის მიმდევრობის უფლება“ - აღნიშნა თორნიკე რიჟვადემ. იგივე საკითზე, საზოგადოებრივი მაუწყელის პირველი არხი, ვებ-გვერდზე, წერს, რომ - „ თორნიკე რიჟვადე - ახალი მეჩეთი უნდა აშენდეს მხოლოდ ქართული ფულით“ (პირველი არხი, 2018). საზოგადოებრივი მაუწყებლის აჭარის ტელევიზია კი ონლაინ პლატფორმაზე წერს - „მეჩეთი უნდა აშენდეს ქართული ფულით და ამაზე არ დავზოგავთ შესაძლებლობებს - თორნიკე რიჟვადე“ (აჭარის ტელევიზია, 2018). „ერთი მეჩეთი ბათუმში“ - ასე დაასათაურა, საკითხი „რადიო თავისუფლებამ“ გადაცემაში „ანარეკლები“. სათაურში არსად არ არის ნახსენები მშენებლობა, თუმცა

ხაზგასმა რაოდენობაზე - „ერთი“ მკითხველსა და მაყურებელს უქმნის შთაბეჭდილებას, რომ ცოტაა. გადაცემის სრული ვერსიის განთავსებამდე, კი 2 წინადადებიან ანონსში ვკითხულობთ : „ერთი მეჩეთი ბათუმში და იმედგაცრუებული ქართველი მუსლიმები. წლიდან წლამდე, ბათუმის მოსახლეობა იზრდება, თუმცა მათ მხოლოდ ერთი სალოცავი დაუტოვეს (რადიო თავისუფლება, 2021).“ თემის სენსიტიურობიდან გამომდინარე, საზოგადოებას (განსაკუთრებით აჭარის რეგიონში) აღნიშნული კონფლიქტის შესახებ დიდი ინტერესი აქვს. ამიტომ აუცილებელია, ინფორმაციის მოძიებისას ჟურნალისტმა ისეთი კითხვები დასვას, რომელიც ჯერ კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს დაეხმარება, შემდეგ კი აუდიტორიას. კონფლიქტის სწორად გაშუქება, საზოგადოებისთვის ობიექტური ინფორმაციის მიწოდებას გულისხმობს, რაც ხელს უწყობს კონფლიქტის მოგვარებას. შეიძლება ითქვას, რომ აღნიშნული პრობლემის გაშუქებისას, ზოგიერთი მედია საშუალება შეფარულად მაინც იყენებდა ერთი რელიგიის მხარეს სუბიექტურ დამოკიდებულებას, რაც მრავალი ფაქტორით შეიძლება იქნას ახსნილი, ის შინაგანად სოლიდარობას უცხადებს მათ, ან თავად იმ რელიგიის წარმომადგენელია და თავად დაინტერესებულია აღნიშნული თემით, რა დროსაც ხშირად სრულყოფილად გაშუქების სტანდარტები იგნორდება. ამიტომ აქ, სენსიტიურობიდან გამომდინარე დიდი რისკია, საკითხი ზუსტად ისე გაიგოს საზოგადოებამ, როგორც ჟურნალისტი მიაწოდეს, რაც შესაძლოა შემდეგ უკვე კონფლიქტის ესკალაციის მთავარი მიზეზი გახდეს.

საქართველო რელიგიური მრავალფეროვნებით გამოირჩევა; თუმცა, პრობლემის წინაშე მაინც არაერთხელ აღმოვჩენილვართ. სამცხე-ჯავახეთში, მუსლიმი თემი უმეტესად ადიგენის მუნიციპალიტეტში ცხოვრობს, მოქმედებს 10-მდე მეჩეთი.

2014 წელს ადიგენის მუნიციპალიტეტის სოფელ მოხეში რელიგიური ნაგებობის გამო წარმოიშვა კონფლიქტი ქრისტიანსა და მუსლიმ თემს შორის.

მოცემული კონფლიქტი მომდინარეობს სტრუქტურის ბუნებისა და დანიშნულების შესახებ განსხვავებული ისტორიული პერსპექტივიდან, რაც იწვევს დაძაბულობასა და უთანხმოებას (ჟურნალი „ლიბერალი“, 2018).

სოფელ მოხეში არსებული შენობა რელიგიური მრავალფეროვნების ერთგვარი სიმბოლოა. თუმცა, მისი გაურკვეველი სტატუსი იქცა ქრისტიანულ და მუსლიმურ თემებს შორის მტრობის კატალიზატორად. შენობის ისტორიის ირგვლივ არსებული ურთიერთგამომრიცხავი ნარატივები ამძაფრებს დაძაბულობას; მუსლიმები ამტკიცებენ, რომ ის ისტორიულად მეჩეთია; ქრისტიანები ამტკიცებენ, რომ შენობა, რომელიც აგებულია ეკლესიის ქვებით, ქრისტიანული არქიტექტურული მემკვიდრეობის მნიშვნელოვანი მასალაა.

დაძაბულობის კვალდაკვალ მთავრობამ 2014 წელს შექმნა სპეციალური კომისია, რომელსაც დაევა შენობის პრობლემის შესწავლა. დაპირისპირების მოგვარებისა და სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით, კომისიამ ჩაატარა ყოვლისმომცველი ორწლიანი გამოძიება. კომისიის მანდატი ნათელი იყო: გამოეკვლია მოხეს ნაგებობის ისტორიული წარმომავლობა და ამ გზით დაესრულებინა კონფლიქტი.

ორწლიანი მუშაობის შემდეგ კომისიამ მიიღო გადაწყვეტილება, რომ შენობა არ დაეთმო არც ქრისტიანული და არც მუსლიმანური თემისათვის. საბოლოო გადაწყვეტილებით, შენობა-ნაგებობა დარჩა სამართლებრივ და რელიგიურ გაურკვევლობაში (ჟურნალი „ლიბერალი“, 2018).

მოხეს დაპირისპირების შესახებ 2018 წელს ჟურნალმა „ლიბერალმა“ მოამზადა ვიდეო-სიუჟეტი „თოვლში მოყოლილი მოხეს ამბავი“. მისი ავტორია დათო ფარულავა.

სიუჟეტი 24:58 წამი გრძელდება; 1:00 წუთზე რეპორტაჟში საუბრობს სოფლის ერთ-ერთი მცხოვრები - თამაზ ბერიძე: „აქ არ იგრძნობოდა, ვინ

მართლმადიდებელი იყო და ვინ - მუსლიმი; აქ იყო მხოლოდ ადამიანურ ურთიერთობებზე აგებული სიტუაცია. ახლა ხდება მუსლიმი თემის მარგინალიზაცია სახელმწიფოს მხრიდან; ჩემი მართლმადიდებელი მეგობრებიც ფეხის ხმას აჰყვენენ“ (ჟურნალი „ლიბერალი“, 2018).

ვიდეო-რეპორტაჟიდან ვიგებთ, რომ სოფელ მოხეს იმამი - თემის ბერიძე პარასკევის ლოცვას ე.წ. სადავო ნაგებობის წინ ადავლენდა, რადგან სადავო შენობაში შესვლა მუსლიმ თემს სასტიკად აუკრძალა მართლმადიდებელმა მოსახლეობამ. იმამი ყვება, რომ „მუსლიმთა სამმართველომ“ გაათავისუფლა და ხელფასი შეუწყვიტა მას შემდეგ, რაც ახალ მეჩეთში გადასვლის მოთხოვნას არ დაემორჩილა.

ვიდეო-რეპორტაჟში 16:07 წუთზე საუბრობს მეთორმეტე კლასელი თეონა ბერიძე; გოგონა აღნიშნავს, რომ ქრისტიანმა დირექტორმა მას სკოლაში თავსაფრის ტარება აუკრძალა.

მოხეს ნაგებობის ირგვლივ განვითარებული მოვლენები აისახა სოფელ მოხეს სასკოლო გარემოზეც.

რეპორტაჟი გაშუქებულია მხოლოდ მუსლიმური თემის გადმოსახედიდან. ვიდეო-რეპორტაჟის მიხედვით, ქრისტიანი თემი ავიწროებს მუსლიმ თემს.

2014 წელს, სოფელ მოხეში მწვავე დაპირისპირება - სიტყვიერი და ფიზიკური შელაპარაკება მოხდა ქრისტიანსა და მუსლიმ მოსახლეებს შორის.

იმავე საღამოს „პირველი არხის“ ეთერში 20:02 წუთზე გავიდა სიუჟეტი - „ინციდენტი სოფელ მოხეში“. სიუჟეტიდან ირკვევა, რომ ინციდენტის გამო დააკავეს 14 ადამიანი; კადრში ისმის მოსახლეობის კომენტარები: „მოლაპარაკება არ არის! ხმის გაღება არ არის და პირდაპირ ცემა-ტყეპით დაიწყეს“. 20:04 წუთზე სიუჟეტში ვხედავთ დაპირისპირებული მხარეების სიტყვიერ შელაპარაკებას კონფლიქტის დროს.

რეპორტიორი მაყურებელს აწვდის დეტალურ ინფორმაციას იმის შესახებ, რომ სოფელ მოხეს ადგილობრივი მუსლიმების გაღიზიანება გამოიწვია სადავო შენობა-ნაგებობაზე განთავსებულმა ბანერმა, რომლის მიხედვითაც აღნიშნული შენობა-ნაგებობა სახელმწიფოს საკუთრებაა და იქ ტარდება სოფ. მოხეს ბიბლიოთეკის სარეაბილიტაციო სამუშაოები („პირველი არხი“, 2014).

20:05 წუთზე რეპორტიორს ინტერვიუს აძლევს სამცხე-ჯავახეთის გუბერნატორი, რომელიც აღნიშნავს, რომ მოსახლეობასთან 4 საათიანი მოლაპარაკებების შემდეგ სარესტავრაციო სამუშაოები გაგრძელდება.

რეპორტაჟში იგრძნობა მოსახლეობის უკმაყოფილება მთავრობისადმი. მართლმადიდებელი თემი იმედოვნებს, რომ სადავო შენობა-ნაგებობის გადაცემა არ მოხდება მუსლიმი თემისათვის.

უნდა აღინიშნოს, რომ „პირველი არხის“ ეთერში მაყურებელმა შეძლო, ვრცლად მოესმინა კონფლიქტის წარმოშობისა და გამწვავების მიზეზები. ობიექტურად არის გადმოცემული როგორც მუსლიმი, ასევე მართლმადიდებელი მოსახლეობის პოზიცია; არც ტელეწამყვანი და არც რეპორტიორი მიკერძოებული არ არის.

„სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო“ სოფელ მოხეში განვითარებულ მოვლენებს იმავე საღამოს, ანუ 2014 წლის 22 ნოემბერს გამოეხმაურა სააგენტოს ოფიციალურ ვებ-გვერდზე -

„განცხადება ადიგენის რაიონის სოფელ მოხეში დღეს განვითარებულ მოვლენებთან დაკავშირებით“. განცხადებაში აღნიშნულია, რომ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო წუხს ადიგენის რაიონის სოფელ მოხეში განვითარებული მოვლენების გამო; რელიგიის საკითხთა სააგენტო მიიჩნევს, რომ წარმოქმნილი კონფლიქტი ქრისტიანულ და მუსლიმ თემს შორის, გაურკვეველი წარმოშობის შენობა-ნაგებობის საფუძველზე, უნდა გადაიჭრას ყველა შესაბამისი მხარის ჩართულობით. სააგენტო მოუწოდებს საზოგადოებას სიმშვიდისა და კეთილგონიერებისაკენ, რათა პროცესის

ესკალაციამ არ დააზიანოს სახელმწიფო ინტერესები (სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო, 2014).

„ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტმა“ გამოაქვეყნა სტატია - „სოფელ მოხეში განვითარებული მოვლენების ანალიზი“; სტატიაში შესწავლილია მოვლენების განვითარების პროცესები და შეფასებულია მოსალოდნელი საფრთხეები (ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი, 2014).

შესავალში ნაჩვენებია დაპირისპირება ადგილობრივ მუსლიმებსა და სამართალდამცავებს შორის იმ სადავო შენობის დემონტაჟთან დაკავშირებით, რომელიც, მუსლიმი თემის რწმენით, ოდესღაც მეჩეთი იყო. ფონური ინფორმაცია ქმნის საფუძველს შემდგომი დეტალური ანალიზისთვის.

სტატიაში აღწერილია ისტორიული კონტექსტი და ფაქტობრივი გარემოებები; ავტორი, ადგილობრივი უხუცესების ნამბობზე დაყრდნობით, გვიამბობს, როგორ გადაკეთდა საბჭოთა პერიოდში შენობა კლუბად; როგორ ცდილობდნენ მუსლიმები შენობის შენარჩუნებასა და მის აღდგენას; გვაჩვენებს ხელისუფლების მხრიდან კონკრეტული რეაგირების ნაკლებობას (ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი, 2014). სტატიაში დეტალურადაა მეჩეთის დემონტაჟის პროცესი და სამართალდამცავების მიერ ძალის გამოყენება.

ავტორი უყურადღებოდ არ ტოვებს კონფლიქტის დროს დაკავებულ იმ მუსლიმ მოქალაქეებს, რომლებიც საუბრობენ სამართალდამცავების მხრიდან არასათანადო მოპყრობაზე.

სტატიაში ნაჩვენებია ადგილობრივი და ცენტრალური ხელისუფლების წარმომადგენლების, რელიგიის საკითხთა სააგენტოსა და საქართველოს საპატრიარქოს პოზიციებიც.

ავტორი ხაზს უსვამს წინააღმდეგობრივ პრეტენზიებსა და განსხვავებულ პერსპექტივებს.

სოფლის ქრისტიანული თემის წარმომადგენელი - ბეჟან რეხვიაშვილი ხაზგასმით აღნიშნავს: „წინააღმდეგი ვარ, რომ მეჩეთი აშენდეს; ქართული მიწა-წყალია! ქრისტიანი ვარ და არ უნდა ვიყო წინააღმდეგი? ხომ აქვთ მეჩეთი? ერთი, ორი... რად უნდათ კიდევ?“. კიდევ უფრო კატეგორიულია სოფლის მკვიდრის - ტარიელ ხარშილაძის პოზიცია; მისი აზრით, მეჩეთის აშენებით მუსლიმი ქრისტიანს „აგდებს გარეთ, და თვითონ შემოდის ჩემს ოჯახში.“ (ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი, 2014).

სტატია სრულდება ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტის ანალიზზე დაფუძნებული რეკომენდაციებით - სავარაუდო ძალის გამოყენების სამართლიანი შეფასება; მუსლიმთა დევნის საქმეების ხელახალი გადაფასება; რელიგიურ საკუთრებასთან დაკავშირებული რესტიტუციის საკითხების შესასწავლად სამთავრობო კომისიის შექმნა.

ავტორი დეტალურად განიხილავს ხელისუფლების წარმომადგენლების საჯარო განცხადებებს და გვთავაზობს მათ ანალიზს; ნაჩვენებია მთავრობის შიგნით არსებული საპირისპირო შეხედულებები; პრემიერ-მინისტრი ამ საკითხს არ შეხებია და პასუხისმგებლობას ანიჭებს მუსლიმთა თემს; ხოლო სახელმწიფო მინისტრი შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში მხარს უჭერს გუბერნატორის გადაწყვეტილებას, სადავო შენობაში კულტურული ცენტრის დაარსებასთან დაკავშირებით; ის აღნიშნავს, რომ მათ „ინტერესებს ლეგიტიმური საფუძველი არ გააჩნია“ (ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი, 2014).

სტატიაში მხარეთა პოზიციები მეტ-ნაკლებად დაბალანსებულია; ნაჩვენებია როგორც მუსლიმთა, ასევე ქრისტიანთა შეხედულებები. თუმცა, ზოგადი განწყობითა და ტონით ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი მაინც იხრება მუსლიმი თემის მხარდაჭერისკენ. მართლმადიდებლური საზოგადოების განწყობა კი ნაწილობრივად მხოლოდ და მხოლოდ შესწავლილი და წარმოდგენილი.

მოხეს პრობლემებს ინტერნეტ ჟურნალი „Netgazeti.ge“ 2021 წლის 13 მაისს - ანუ 7 წლის შემდეგ შეეხმიანა სტატიით: „კონფლიქტიდან 7 წლის შემდეგ: „მოხეს ისტორიული მეჩეთი კვლავ გაპარტახებულია“ (Netgazeti.ge, 2021). სტატიაში შესწავლილია ადიგენის მუნიციპალიტეტის სოფელ მოხეს წარმომავლობის ისტორია. აღნიშნულია, რომ სოფელში მოსახლეობის უმრავლესობა მუსლიმია; ზოგადი ისტორიული კონტექსტიდან ავტორი გადადის 2014 წლის კონფლიქტსა და რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს მოთხოვნით შექმნილი კომისიის დასკვნაზე;

კომისიის მიერ 2016 წლის 3 ნოემბერს გამოცხადებული დასკვნის საფუძველზე შენობა არ დაეთმო არც მუსლიმურ და არც ქრისტიანულ მრევლს. კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოს კი დაევალა შენობის სამომავლო გამოყენების კონცეფციის შემუშავება (Netgazeti.ge, 2021).

ავტორი მიიჩნევს, რომ კონცეფცია 2021 წლისთვისაც არ იყო შემუშავებული. წერილში ხაზგასმულია, რომ მუსლიმი სასულიერო პირები და უფლებადამცველები აკრიტიკებენ სახელმწიფოს პოლიტიკას და გულგრილობაში ადანაშაულებენ;

საკითხში უკეთ გარკვევისათვის ავტორი ეყრდნობა სპეციალისტებისა და ექსპერტების შეხედულებებს; „სოციალური სამართლიანობის ცენტრის“ თანასწორობის პოლიტიკის პროგრამის დირექტორის - თამთა მიქელაძის აზრით: „სახელმწიფოს არ აღმოაჩნდა მისი განვითარების იმგვარი ხედვა, რომელიც, ერთი მხრივ, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ინტერესებს უპასუხებდა და, ამავდროულად, ამ ძეგლის მომავალს მინიმუმ მულტიკულტურული რელიგიათაშორისი დიალოგის და მრავალფეროვნების წახალისების სივრცედ აქცევდა“. მიქელაძე აკრიტიკებს ხელისუფლების მიერ სიტუაციის მართვას და ხაზს უსვამს, რომ ძველი მეჩეთის მოუგვარებელმა პრობლემებმა კონფლიქტი გააღრმავა.

„თუკი კონცეფცია ასეთი იქნებოდა, შესაძლოა, ძალიან საინტერესო გზა ყოფილიყო პრობლემის მოგვარების, კონფლიქტის გადაჭრისთვის. თუმცა ეს, რა თქმა უნდა, მუსლიმი თემის და მუსლიმი ორგანიზაციების რეალური ნება და არჩევანი უნდა ყოფილიყო, იმიტომ, რომ მათ აქვთ უფლება, ისტორიული ძეგლები დაიბრუნონ“ (Netgazeti.ge, 2021).

თამთა მიქელაძის აზრით, ხელისუფლების ხედვის ნაკლებობამ კონფლიქტი გაართულა და ძეგლი ვერ გადაიქცა მულტიკულტურული რელიგიათაშორისი დიალოგის სივრცედ. შემოთავაზებული გამოსავალი გულისხმობს იმ საერთო კულტურული სივრცის შექმნას, რომელიც მოიცავს როგორც ისლამურ, ისე ქრისტიანულ მემკვიდრეობას, მრავალფეროვნების ხელშეწყობას გამოფენებისა და საერთო ღონისძიებების საშუალებით (Netgazeti.ge, 2021).

„Netgazeti.ge“ ნათელს ჰფენს მოხეს რელიგიურ კონფლიქტს და გვთავაზობს ისტორიული, კულტურული და სამართლებრივი პროცესების დეტალურ შესწავლას. სტატია მოუწოდებს მკითხველს, დაფიქრდეს სახელმწიფოს როლზე კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნების პროცესში, რელიგიათაშორისი დიალოგის ხელშეწყობაში, თითოეული მოქალაქისთვის რელიგიური თავისუფლების უზრუნველყოფაში.

წერილში მოხეს პრობლემები დაბალანსებულად და მიუკერძოებლად ასახული;

შესწავლილია საკითხის ისტორიული კონტექსტი, რაც მკითხველს საშუალებას აძლევს, უფრო მეტი გაიგოს მოვლენათა შესახებ.

ავტორი გვაჩვენებს მუსლიმური თემის პოზიციას; გვთავაზობს მუსლიმი სასულიერო პირების, უფლებადამცველებისა და „საქართველოს მუსლიმთა კავშირის“ თავმჯდომარის - იმამ ჯამბულ აბულაძის განცხადებებს - „მხოლოდ მოხეს მეჩეთზე არ არის საუბარი. სამცხე-ჯავახეთში უამრავი ისტორიული მეჩეთია, რომლებიც გადაცემულია სახელმწიფოსთვის, რომელიც არაფერს აკეთებს მათ შესანარჩუნებლად“.

Netgazeti.ge-მ ეფექტურად გააშუქა მუსლიმთა პერსპექტივა და ნათელი მოჰვინა მათ პოზიციას სადავო შენობის კონსერვაციისა და აღდგენის ირგვლივ.

სტატიაში გაანალიზებულია მართლმადიდებელი მოსახლეობისა და საქართველოს მართლმადიდებლური ეკლესიის პოზიცია, რომელსაც ამყარებს მეუფე თეოდორეს განცხადება; საკითხის გადაჭრის პროცესში საპატრიარქოს ჩართულობა მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც ის წარმოადგენს დავაში ჩართული მართლმადიდებელი საზოგადოების თვალსაზრისს.

სტატია წარმოადგენს მოხეს პრობლემის ობიექტურად გაანალიზების მცდელობას როგორც მუსლიმი, ისე მართლმადიდებელი თემის თვალსაწიერიდან. ექსპერტთა მოსაზრებებისა და სამართლებრივი ასპექტების ჩართულობა კიდევ უფრო ამტკიცებს ნარატივს (Netgazeti.ge, 2021).

ადიგენის მუნიციპალიტეტში, რელიგიურ ნიადაგზე მორიგი დაპირისპირება, 2023 წლის ივლისში დაიწყო, როდესაც ადგილობრივმა მართლმადიდებლებმა და სასულიერო პირებმა, მოქალაქე მერაბ მიქელაძეს, რომელმაც სახლში მოაწყო სამლოცველო, საქმიანობის შეწყვეტა მოსთხოვეს, მოხდა მცირე დაპირისპირება, რაც პოლიციამ განმუხტა (სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, 2024).

2024 წლის გაზაფხულზეც ადგილობრივი მოსახლეობა დაბაში მუსლიმური სალოცავის მოწყობას აპროტესტებდა, რადგან მათივე არგუმენტით, მუნიციპალიტეტის ცენტრში ამის საჭიროება არ არის და მიმდებარე სოფლებში, სადაც ძირითადად მუსლიმი მრევლი ცხოვრობს არაერთი მეჩეთია. „მეჩეთად ქცეული სახლი ადიგენში, მართლმადიდებლებსა და მუსლიმებს შორის დაპირისპირების მიზეზი გახდა „ - ასეთი სათაურით გამოაქვეყნა სტატია „რადიო თავისუფლებამ“ 9 მარტს (რადიო თავისუფლება, 2024). მასალის ავტორი წერს, რომ 8 მარტს კერძო პირის სახლთან, მართლმადიდებლები შეიკრიბნენ და მუსლიმებს

აუკრძალეს ლოცვის ჩატარება. სტატიას თან ერთვის 8 მარტს გადაღებული ფოტო, რომელიც გამოცემის ცნობით, კიდევ ერთ მედიასაშუალებას TOK TV - ის ეკუთვნის. მასალის მიხედვით, ერთი დღით ადრე მუსლიმები და მართლმადიდებლები შეთანხმდნენ, რომ კერძო პირის სახლს აღარ გადააკეთებდნენ მეჩეთად და ყოველ პარასკევს (მუსლიმური ტრადიციით) იქ ლოცვას აღარ ჩაატარებდნენ. განვითარებული მოვლენების ამსახველი ვიდეო გაავრცელა გამოცემა „ბათუმელებმა“ სადაც მხარეებს შორის დაპირისპირება ჩანს (ბათუმელები, 2024). **"შენ ვინ ოხერი ხარ, გამოეთრიე და ხალხს ელაპარაკე! დედას ვფიცავარ, თუ არ დაგტოვო კოჭლი სამუდამოდ. არ გაქვს ჩვენთან სალაპარაკო? აბა ვისთან გაქვს? ვის ეუბნები შე ნაგლო კაცო მიბრძანდი აქედანო?"** - ასე მიმართავდნენ სახლთან შეკრებილები, შენობაში მყოფებს. მოგივიანებით შეკრებილებთან ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები და სამცხე-ჯავახეთის მუფთი მივიდნენ, მათ შეკრებილებს მშვიდობისკენ მოუწოდეს. სტატიიდან ასევე ვიგებთ, რომ მხარეების შეთანხმების სედეგად, 11 მარტიდან სახლი, როგორც მეჩეთად, ფუნქციონირებას აღარ გააგრძელებდა. 13 მარტს, ისევ "რადიო თავისუფლებამ" მორიგი სტატია გამოაქვეყნა სათაურით - **"დაბა ადიგენში მუსლიმთა სახალხო ლოცვა აღარ იქნება - ვინ აკრძალა და რა უფლებით?"** მასალის ავტორი მკითხველს უყვება, რომ თუ რისი უფლება უნდა ჰქონდეს სახლის მესაკუთრე მერაბ მიქელაძეს, ადგილობრივმა ქრისტიანმა მრევლმა, სასულიერო პირებმა და ადგილობრივმა ხელისუფლებამ გადაწყვიტა. სტატიიდან ასევე ვიგებთ, რომ მერაბ მიქელაძეს შესთავაზეს, ლოცვის შეწყვეტა ან სახლის გაყიდვა. ასევე 12 მარტს შეხვედრა გაიმართა ადგილობრივი ხელისუფლების მონაწილეობით (კუნჭულია & იველაშვილი, 2024). ასევე გამოცემა მკითხველს სთავაზობს, "სოციალური სამართლიანობის ცენტრის" განცხადებას, რომლის მიხედვით, ქართველი მუსლიმი თემის უსაფრთხოებისა და თანასწორობის გარანტიების დარღვევა, ბოლო 10 წელიწადში დაგროვილი შემთხვევების დაუსჯელობამ გამოიწვია.

მედიაში წაკითხულ მასალაში ვგებულობთ, რომ მუსლიმ თემს ლოცვის საშუალება არ ეძლევა, თუმცა ამ შეხედულებას შემდეგ აქარწყლებ სამცხე-ჯავახეთის მუფთის მოკლე კომენტარი. - **"ჩვენ არ გვექვემდებარება, ეგ არის კერძო სახლი, რომელიც კერძო პირმა იყიდა და გააკეთა თვითნებურად"** -

ამბობს მუფთი მამუკა ვაშაყმაძე. “რადიო თავისუფლება” გვთავაზობს ადიგენის მერის ვრცელ განმარტებასაც, რომლის თქმით, სახლი, სადაც მეჩეთი ფუნქციონირებს, თაიდან სკოლა-პანისიონი იყო, მარამ სურსათის უვნებლობის სააგენტოს მიერ დაწერილი დასკვნის გამო, რადგან მოთხვნებს ვერ აკმაყოფილებდა ფუნქციონირება შეწყვიტა. მერის გოჩა ქიმაძის მონათხრობით ასევე ვიგებთ, რომ სიტუაციის განსამუხტად, მერაბ მიქელაძეს შესთავაზეს თანხის ჩარიცხვა, რომლითაც ის სანაცვლოდ სხვა ტერიტორიაზე შეიძენდნენ ფართს და იქ მოაწყობდნენ სალოცავს. მაგრამ როდესაც ფინანსური ოპერაციის შესასრულებლად მას ანგარიშები მოსთხოვეს, გაირკვა რომ აღნიშნული “შპს” რელიგიის სააგენტოში რეგისტრირებული არ იყო, სააგენტოს კი თანხის ჩარიცხვა მხოლოდ მუსლიმთა სამმართველოსთვის შეეძლო. ამიტომ მერაბ მიქელაძესთან შეთანხმდნენ, რომ სალხში მხოლოდ თვითონ ილოცებდა და მეჩეთის დანიშნულებით არ გამოიყენებდა. თუმცა, რელიგიურ ნიადაგზე დაპირისპირება 5 აპრილს ისევ წარმოიშვა. **“დაძაბულობა ადიგენში: მუსლიმებისთვის ლოცვის უფლების შესაზღუდად, მართლმადიდებლები ისევ შეიკრიბნენ”** - ამ სათაურით აქვეყნებს მასალას სააგენტო ON.GE . მასალის თანახმად, ადგილობრივებმა მუსლიმების ნაწილს მიქელაძის სახლთან მიახლოების საშუალება არ მისცა (on.ge, 2014).

ამ თემაზე, სიუჟეტები და შემთხვევის ადგილიდან პირდაპირი ჩართვები მაყურებელს ასევე შესთავაზა, საზოგადოებრივი მაუწყებლის პირველმა არხმა (ლოლაძე & ტაბეშაძე, 2024) . ტელეკომპანია რუსთავი 2-მა (რუსთავი 2 - კურიერი, 2024), ტელეკომპანია იმედმა (ტვ იმედი - ქრონიკა, 2024) . როგორც რეპორტაჟებიდან ვიგებთ, მოქალაქეები, რომლებიც მიქელაძის სახლში ლოცვისთვის მიდიოდნენ აჭარის რეგიონიდან მის მხარდასაჭერად ჩამოვიდნენ. ასევე რეპორტაჟებში ვიგებთ, რომ მერაბ მიქელაძე არ წარმოადგენს ოფიციალურად მუსლიმ მრევლს არ ემორჩილება მუსლიმთა სამმართველოს და ის ერთ-ერთი ფრთის „ ე.წ სულეიმანჯების „ განშტოებას წარმოადგენს. რეპორტაჟებში ვისმენთ ადგილობრივი

მოსახლეობის კომენტარებს, როგორც მართლმადიდებლების, რომლებიც ამბობენ, რომ ცენტრში მუსლიმი თემი არ ცხოვრობს და შესაბამისად სალოცავის მოწყობის აუცილებლობაც არ არსებობს და ასევე სიუჟეტებში ნაჩვენებია მუსლიმი თემისა და მუსლიმი სასულიერო პირების კომენტარები, რომლებიც მიიჩნევენ, რომ კონკრეტული ჯგუფი ხელოვნურად ცდილობს სიტუციის დაძლევას, რადგან თავად ქრისტიანებთან დიდი ხანია თანაცხოვრობენ და მათ შორის დაპირისპირებას ადგილი არ ჰქონია. ასევე ამბობენ იმასაც, რომ სოფლებში სადაც თვითონ ცხოვრობენ არაერთი მუსლიმური სალოცავია. ასევე, 4 აპრილს ტელეკომპანია „იმედი“ მაყურებელს სთავაზობს ვრცელ ინტერვიუს, რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს ხელმძღვანელთან. ზაზა ვაშაყმაძის განცხადებით, დაბაში სადაც კერძო სახლში ლოცვის ჩატარებას ითხოვენ, არც ერთი მუსლიმი არ ცხოვრობს და მუნიციპალიტეტის სოფლებში 9 მეჩეთია. მისივე განცხადებით, „სულეიმანჯები“, არ ემორჩილებიან მუსლიმთა სამმართველოს. მისივე თქმით, სახელმწიფომ მიქელაძეს შესთავაზა, რომ მის სახლს გამოისყიდნენ და სადაც სურდა იქ შეიძენდა შენობას სალოცავისთვის ან სოფელ იჯარეთში გადასცემდნენ ფართს, თუმცა ორივე წინადადება მისთვის მიუღებელი აღმოჩნდა. ამ პოზიციის გამო, სახელწიფომ მიქელაძეს დააკისრა პასუხისმგებლობა თუ მომავალში მორიგი დაპირისპირება წარმოიშვებოდა (იმედი ნიუსი, 2024).

2021 წლის 16-17 მაისს დმანისში ეთნიკურ ჯგუფებს შორის ყოფით ნიადაგზე დაიწყო მასობრივი დაპირისპირება, რომელიც ქართული მედია საშუალებებისა და პოლიტიკის დღის წესრიგად იქცა.

16 ივნისს თავს დაესხნენ მაღაზიის მფლობელს და გაანადგურეს შენობის ინფრასტრუქტურა. ინციდენტის ამსახველი ვიდეომასალა, რომელიც მაღაზიასთან ახლოს სათვალთვალო კამერამ გადაიღო, ადგილობრივმა გამოცემამ გამოაქვეყნა.

დაპირისპირების კვალდაკვალ ტელეკომპანია „პირველი არხის“ დღის საინფორმაციო გამოშვებაში 12:00 წუთზე ტელეწამყვანმა მაყურებელს მიაწოდა ინფორმაცია დმანისში განვითარებული მოვლენების შესახებ; აღნიშნა, რომ ვითარება დმანისში დაიძაბა; ადგილი ჰქონდა ფიზიკურსა და სიტყვიერ დაპირისპირებას; მხარეები მობილიზებულები იყვნენ ხელკეტებითა და ხის ჯოხებით (პირველი არხი - მოამბე, 2021).

12:01 წუთზე პირდაპირ ეთერში ჩაერთო რეპორტიორი. მან აღნიშნა, რომ კონფლიქტის ადგილას სამართალდამცავი ორგანოები იყო მობილიზებული; დეტალურად ისაუბრა დაძაბული ვითარების შესახებ. პარალელურად ეკრანზე ვხედავდით კონფლიქტის ამსახველ კადრებსაც. ჩანდა, როგორ აკავებდნენ სამართალდამცავები კონფლიქტში აქტიურად ჩართულ პირებს (პირველი არხი - მოამბე, 2021).

12:05 წუთზე კადრში გამოჩნდა საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე - ალექსანდრე დარახველიძე, რომელმაც აღნიშნა, რომ სამართალდამცავმა ორგანოებმა დროული რეაგირება მოახდინეს და დაწყებული იყო ფაქტობრივი გარემოებებისა და მიზეზების შესწავლაც (მოამბე, 2021).

დაპირისპირების საღამოს „პირველი არხის“ ოფიციალურ გვერდზე გავრცელდა პარლამენტის თვითმმართველობის თავმჯდომარის - სოზარ სუბარის მოსაზრებები - „**სოზარ სუბარი მიიჩნევს, რომ დმანისში განვითარებული მოვლენები ორგანიზებული იყო**“. კონფლიქტი, სუბარის აზრით, ძველ ნიადაგზე დაიწყო; მისი თქმით, ეს იყო სამწუხარო, მაგრამ ფუნდამენტურად ეგზისტენციალური საკითხი. პირველადი ინციდენტის შემდეგ - დილით და საღამოს - დაფიქსირებული ესკალაცია კი კონფლიქტის გაგრძელებას წარმოადგენდა.

მიუხედავად იმისა, კონფლიქტის ორგანიზატორის ვინაობა დაუდგენელი იყო, სუბარი ამტკიცებდა, რომ ეს იყო ორგანიზებული დანაშაული (მოამბე, 2021)

პარლამენტის თვითმმართველობის თავმჯდომარემ აღნიშნა, რომ სამწუხარო ფაქტი მოხდა. შეშფოთება გამოხატა მომხდარის გამო და კონფლიქტში მონაწილე ოჯახის წევრებს მშვიდობიანი თანაარსებობისაკენ მოუწოდა.

სუბარი მტკიცებით, კონფლიქტი უნდა დასრულებულიყო დაპირისპირებული მხარეების შერიგებით. ხაზი გაუსვა იმ ფაქტსაც, რომ კანონისა და ხალხის ინტერესების ფარგლებში უნდა მომხდარიყო პრობლემის მოგვარება (მოამბე, 2021).

2021 წლის 17 მაისს ინტერნეტ ჟურნალმა - „Netgazeti.ge“ - ნინო ჩიჩუას ავტორობით - დმანისში განვითარებულ კონფლიქტთან დაკავშირებით გამოაქვეყნა სტატია: „**დმანისი: ოპოზიცია მთავრობას უმოქმედობაში ადანაშაულებს და შს მაღალჩინოსნების გადადგომას ითხოვს**“ (ჩიჩუა, 2021).

სტატია იწყება ოპოზიციონერი პოლიტიკოსების - „სტრატეგია აღმაშენებლის“ თავმჯდომარის - გიორგი ვაშაძისა და „ევროპული საქართველოს“ ლიდერის - გიგა ბოკერიას მიმართვებით. ორივე ლიდერი ხაზს უსვამს, რამდენად მნიშვნელოვანია ხელისუფლების მხრიდან დროული ზომების გატარება კონფლიქტის მხარეების შერიგებისა და საკითხის მშვიდობიანი მოგვარების პროცესში.

ვაშაძე სიმშვიდისკენ მოუწოდებს მოსახლეობას; ბოკერია კი ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, რომ დმანისში განვითარებული მოვლენები საფრთხეს უქმნის მთელი ქვეყნის ინტერესებსა და სამოქალაქო ჰარმონიას (ჩიჩუა, 2021).

ოპოზიციონერი პოლიტიკოსი - კახა ოქრიაშვილი (პარტია „პროგრესი და თავისუფლება“) მმართველ პარტიას - „ქართულ ოცნებას“ ადანაშაულებს ეთნიკური და რელიგიური დაპირისპირების წაქეზებაში, საარჩევნო მიზნებისთვის ორგანიზებული კრიმინალური ჯგუფების გამოყენებასა და დაუსჯელობის განცდის გაღვივებაში. ის ითხოვს დმანისის ხელმძღვანელობისა და ქვემო ქართლის სამხარეო პოლიციის

გადადგომას და პასუხისმგებლობის დაკისრებას მომხდარ მოვლენებზე (ჩიჩუა, 2021).

სტატიიდან ნათელი ხდება, რომ ეროვნული ასამბლეის წევრი - რომან გოცირიძე დმანისის დრამატულ მოვლენებზე პასუხისმგებლობას ძალოვანი სტრუქტურების ხელმძღვანელობას აკისრებს. გოცირიძე ძალების არაადეკვატურ მობილიზებას აკრიტიკებს და შს მინისტრის დაუყოვნებლივ გადადგომას ითხოვს.

ხელისუფლების მხრიდან სათანადო რეაგირების არარსებობას უსვამს ხაზს „ლელოს“ წევრი - ანა ნაცვლიშვილი.

სტატიიდან ირკვევა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მიმდინარე კონფლიქტთან დაკავშირებით გაავრცელა განცხადება და მოქალაქეებს სიმშვიდისკენ მოუწოდა.

სტატიის ავტორი, როგორც ჩანს, მიკერძოებულია, რადგან მხოლოდ და მხოლოდ ოპოზიციონერი პოლიტიკოსების შეხედულებებსა და განცხადებებს ეყრდნობა; ამიტომ ბალანსი დარღვეულია.

სამართლიანობისა და ობიექტურობის უზრუნველსაყოფად კი სადავო საკითხების გაშუქებისას აუცილებელია სხვადასხვა პოზიციისა და მოსაზრების ჩართვა (ჩიჩუა, 2021).

2021 წლის 19 მაისს დმანისში განვითარებულ კონფლიქტს ეხმიანება ინტერნეტ ჟურნალი „Sputnik საქართველო“ სტატიით - „საპატრიარქო: დმანისში მომხდარი დაპირისპირება გარედან იყო ინსპირირებული“ (sputnik საქართველო, 2021).

საქართველოს საპატრიარქოს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსის - ანდრია ჯაღმაიძის თქმით, დმანისში ვითარება კრიტიკული გახდა და ამიტომ ეკლესია ჩაერთო პროცესების დარეგულირებაში - „ჩვენთან ერთად მოხდა პირველი ნაბიჯის გადადგმა მშვიდობისკენ. როცა მოსახლეობაში ეკლესიისადმი დიდი ნდობა არსებობს, ეს უნდა გამოვიყენოთ, რომ ჩვენმა მოქალაქეებმა მშვიდობიანი

თანაცხოვრება შეძლონ. მსგავს სიტუაციაში ეკლესიის ეფექტურობა მნიშვნელოვანია“.

ჯალმადის მტკიცებით, კონფლიქტი იყო არა იზოლირებული, არამედ გარე ძალების მიერ მართული;

სტატიაში ხაზგასმულია, რომ კონფლიქტის მოგვარება ხდებოდა ერთობლივი ძალისხმევით. აღნიშნულია, რომ სიტუაციის მოსაგვარებლად შეიკრიბნენ სხვადასხვა მმართველობითი წარმომადგენლები; მათ შორის ხელისუფლების, საქართველოს საპატრიარქოს, საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს, აღმოსავლეთ საქართველოს მუფთი და ადგილობრივი სასულიერო პირები. ამ მრავალფეროვანი ერთეულების აქტიური ჩართულობა ხაზს უსვამს საკითხის აქტუალურობასა და მნიშვნელობას (sputnik საქართველო, 2021). აღმოსავლეთ საქართველოს მუფთი - ეთიბარ ემინოვი და საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს შეიხი - რამინ ისგიდოვი შეშფოთებას გამოხატავენ კონფლიქტის ეთნიკურ დაპირისპირებაში შესაძლო გადაქცევის გამო. ამიტომ ჩაერთნენ ისინი საქართველოს საპატრიარქოსთან ერთად შერიგების პროცესში.

სტატიაში აღნიშნულია, რომ ჯალმადიე ხაზს უსვამს ეკლესიის გადამწყვეტ როლს მოსახლეობაში ნდობის განმტკიცებისა და მშვიდობისკენ საწყისი ნაბიჯების ხელშეწყობაში. იგი ხაზს უსვამს ეკლესიის მნიშვნელობას მოქალაქეების მშვიდობიანი თანაცხოვრების უზრუნველსაყოფად (sputnik საქართველო, 2021).

სტატიაში გადმოცემულია სხვადასხვა დაინტერესებული მხარის მოსაზრებები. წერილის ენა ნეიტრალურია და ფაქტობრივ მასალებს ეყრდნობა; ავტორი არ ემხრობა რომელიმე კონკრეტულ მხარეს ან პოზიციას; გვაჩვენებს როგორც საქართველოს საპატრიარქოს, ასევე საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს წვლილს პრობლემის მოგვარების პროცესში; შესაბამისად, სტატია დაბალანსებულია და ობიექტური (sputnik საქართველო, 2021)

2021 წლის 5 აგვისტოს „სოციალური სამართლიანობის ცენტრმა“ გამოაქვეყნა უდავოდ საინტერესო სტატია: „დმანისის კონფლიქტი - ყოფით ნიადაგზე დაწყებული დაპირისპირების ეთნიკური შტრიხები“ ქამრან მამედლის ავტორობით (სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, 2021).

წერილი იწყება 16-17 მაისს განვითარებული მოვლენების მოკლე მიმოხილვით; ხაზგასმულია შეტაკებები ეთნიკურ აზერბაიჯანელებსა და ქართველებს შორის. ავტორი ხაზს უსვამს კონფლიქტის გამომწვევ მიზეზებს; გვაჩვენებს დაუყოვნებელი შერიგების იმ მცდელობებს, რომლებშიც მონაწილეობდნენ ოფიციალური პირები და რელიგიური ლიდერები („სოციალური სამართლიანობის ცენტრი“, 2021).

ავტორი ანალიზის საფუძველზე ასახავს კონფლიქტების მოგვარების პროცესში მთავრობის მუშაობის ხარვეზებს - განსაკუთრებით მედიაციის არაფორმალურ ფორმატებზე დამოკიდებულების კუთხით. იგი ამტკიცებს, რომ ასეთი ზომები ხშირად ვერ აგვარებს ძირეულ მიზეზებს, რითაც აძლიერებს კონფლიქტის განმეორების რისკს. სტატია მიუთითებს შემთხვევებზე, როდესაც კონფლიქტები გრძელდება არადომინანტი ჯგუფების უფლებების, საჭიროებებისა და ინტერესების უგულებელყოფისა და გაჩუმების გამო; მოჰყავს შესაბამისი მაგალითებიც სამწყაროსა და ქობულეთის შემთხვევებიდან („სოციალური სამართლიანობის ცენტრი“, 2021).

ავტორი საუბრობს საქართველოს ინტეგრაციის პოლიტიკის ფორმალურსა და მოჩვენებით ხასიათზე; სტატიაში მოყვანილია CRRC 2021 წლის კვლევა, რომელიც ადასტურებს, რომ მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის რწმენით, მხოლოდ ეთნიკური ქართველები და მართლმადიდებლები უნდა იყვნენ ქვეყნის მოქალაქეები („სოციალური სამართლიანობის ცენტრი“, 2021).

წერილში ხაზგასმულია წარმატებული სამოქალაქო ინტეგრაციისთვის უმცირესობების მონაწილეობის გადამწყვეტი როლი საზოგადოებრივსა და პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ავტორის არგუმენტები

გამყარებულია 2018-2019 წლების ISSA-ს კვლევით, რომელიც მიუთითებს მხარეთა ინფორმირებულობის ნაკლებობაზე. სტატის მიხედვით, დასტურდება, რომ 2020 წლის არჩევნების შემდეგ პარლამენტში ეთნიკური უმცირესობების პროცენტულმა მაჩვენებელმა მკვეთრად იკლო; ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლობაშიც დისბალანსია; ეს ყოველივე აჩვენებს იმ გამოწვევებს, რომელსაც საქართველოში არადომინანტი ეთნიკური ჯგუფები აწყდებიან („სოციალური სამართლიანობის ცენტრი“, 2021).

ავტორი ინარჩუნებს ობიექტურობას; საუბრობს კონფლიქტის გამომწვევ მიზეზებზე როგორც ეთნიკური აზერბაიჯანელების, ისე ქართველების მხრიდან. თავისი პოზიციების დასტურად ის გვაწვდის სტატისტიკურ მონაცემებსა და გამოკითხვის შედეგებსაც; თუმცა, ისეთი ტერმინების სუბიექტური ბუნება, როგორცაა „სუსტი მიღება“ და „ფორმალური და მოჩვენებითი ხასიათი“ ინტეგრაციის პოლიტიკასთან დაკავშირებით შესაძლოა, მკითხველში იწვევდეს გარკვეულ ინტერპრეტაციას („სოციალური სამართლიანობის ცენტრი“, 2021).

მიუხედავად იმისა, რომ სტატია ეხება კონფლიქტის რელიგიურ ასპექტს და აღნიშნავს რელიგიური ლიდერების ჩართულობას შერიგების მცდელობებში, ავტორი ცალსახად არ გადმოსცემს მუსლიმური და ქრისტიანული მხარეების სპეციფიკურ პოზიციებს. ის უფრო მეტად იხრება სისტემური საკითხების, სამოქალაქო ინტეგრაციის პოლიტიკისა და არადომინანტი ეთნიკური ჯგუფების წინაშე არსებული გამოწვევების ანალიზისკენ. სტატია შეიძლება ჩაითვალოს ზომიერად ობიექტურად. ის აანალიზებს დმანისის კონფლიქტსა და საქართველოს ინტეგრაციის პოლიტიკას. თუმცა, მეტი ობიექტურობისათვის სტატიის ავტორს შეეძლო, უფრო მკაფიოდ ეჩვენებინა კონფლიქტში ჩართული მუსლიმი და მართლმადიდებელი თემების პოზიციები („სოციალური სამართლიანობის ცენტრი“, 2021).

კვლევის მონაცემები სტატიას სანდოობას მატებს. საერთო ჯამში, წერილი ინფორმაციული და დამაფიქრებელია.

2021 წლის 17 მაისს რადიო „თავისუფლებაში“ გამოქვეყნდა ნასტასია არაბულისა და თორნიკე მანდარიას სტატია - „რა მოხდა დმანისში - როგორ [ვერ] აგვარებს სახელმწიფო დიდ და მცირე კონფლიქტებს“.

ავტორები საუბრობენ კონფლიქტის წარმოშობაზე, პროცესში სხვადასხვა ჯგუფების ჩართულობასა და მთავრობის რეაგირებაზე. წერილში იგრძნობა კრიტიკული ტონი მთავრობის პოზიციის მიმართ. მაგალითად - „მთავრობის წარმომადგენლები მართავდნენ მოლაპარაკებებს დაპირისპირებულ მხარეებს შორის დაპირისპირებული მხარეების არსებობის აღიარების გარეშე“ (რადიო „თავისუფლება“, 2021).

წერილში ხაზგასმულია კონფლიქტის ეთნიკური ხასიათი. წარმოდგენილია ორივე მხარის - ეთნიკური ქართველებისა და ეთნიკური აზერბაიჯანელების მოსაზრებები (რადიო „თავისუფლება“, 2021).

წერილში ავტორები საუბრობენ კონფლიქტის გამწვავების პროცესში მედიის უარყოფით როლზე; აღნიშნულია, რომ როგორც ეთნიკური ქართველები, ასევე ეთნიკური აზერბაიჯანელები სწორედ მედიას ადანაშაულებენ დამაბულობის გამწვავებაში.

თუმცა, სტატიაში არ არის მოყვანილი კონკრეტული მაგალითები ან მტკიცებულებები იმისა, თუ როგორ შეუწყო მედიამ ხელი სიტუაციის ესკალაციას (რადიო „თავისუფლება“, 2021).

კონფლიქტების პროცესში მედიის როლზეა სწორედ 2021 წლის 23 მაისს „მედია კრიტიკის“ გვერდზე გამოქვეყნებული სტატია - „კონფლიქტი დმანისში – მორიგი გამოცდა ქართული მედიისათვის“.

ავტორის აზრით, მედია ხშირად პრიორიტეტს ანიჭებს პროფესიულ სტანდარტებსა და ეროვნული უსაფრთხოების ინტერესებს, ვიდრე პასუხისმგებელ ჟურნალისტიკას; ირჩევს სენსაციურობას და ასრულებს ვიწრო პოლიტიკურ დაკვეთებს („მედია კრიტიკა“, 2021).

დმანისის მოვლენებიდან გამომდინარე სტატიაში ხაზგასმულია ორი ძირითადი საჭიროება:

ავტორი ხაზს უსვამს, რომ აუცილებელია განვითარდეს ე.წ. „მშვიდობიანი ჟურნალისტიკა“, რომელიც ფოკუსირებული იქნება კონფლიქტებისა და მათი გამომწვევი მიზეზების გაშუქებაზე და ხელს შეუწყობს დაპირისპირების შემცირებას. ეს გულისხმობს სენსაციალიზმისგან თავის დაღწევასა და ინფორმაციის ობიექტურად გაშუქებას („მედია კრიტიკა“, 2021).

ავტორის აზრით უნდა მოხდეს მედიის პროფესიული და სამართლებრივი ასპექტების მონიტორინგი; გამოვლინდეს, როდის უწყობს მედია ხელს კონფლიქტების წაქეზებასა და როდის - ობიექტური ინფორმაციის გავრცელებას.

მაშასადამე, მედია ინდუსტრიაში საჭიროა ზედამხედველობა და ანგარიშვალდებულების მექანიზმების გაძლიერება („მედია კრიტიკა“, 2021).

დმანისის შემთხვევამ აჩვენა, რამდენად დიდია კონფლიქტურ სიტუაციებში მედიის პასუხისმგებლობის როლი („მედია კრიტიკა“, 2021).

ეს, თავის მხრივ, ხაზს უსვამს მედიასაშუალებების მნიშვნელობას; შესაბამისად, მათ უნდა აღიარონ თავიანთი როლი საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბებაში და პასუხისმგებლობით იმოქმედონ სოციალური დამაბულობის თავიდან ასაცილებლად.

ავტორი აკრიტიკებს იმ სხვადასხვა მედიასაშუალებას, რომელთაც უარყოფითი როლი ითამაშეს დმანისში განვითარებულ მოვლენებზე. წერილში გაკრიტიკებულია „მთავარი არხი“ და „რუსთავი 2“, ბევრ სხვა ტელევიზიასა და ონლაინ პლატფორმასთან ერთად; აღნიშნულია, რომ შერჩევითი გაშუქება ქმნის ეთნიკურ დაუშვებლობაზე დაფუძნებული კონფლიქტის შთაბეჭდილებას, რასაც პოტენციურად შეცდომაში შეჰყავს მაყურებელი და მკითხველი („მედია კრიტიკა“, 2021). სტატიაში განსაკუთრებით არის გაკრიტიკებული ტელეკომპანია „პირველი“; ტელეკომპანიის ჟურნალისტიკა გამოიყენა რადიკალური ტერმინოლოგია,

რამაც კიდევ უფრო გააძლიერა დამაბულობა „ადგილობრივ აზერბაიჯანულ თემსა და სვანეთიდან ჩამოსახლებულ ეკომიგრანტებს შორის“.

ერთი მხრივ, ჟურნალისტი ამ ფრაზით ხაზს უსვამს, რომ სვანი „სტუმარია“ და მეორე მხრივ, ის სვანებს მოიხსენიებს ეკომიგრანტებად, რამაც გამოიწვია პროტესტი საზოგადოებასა და სოციალურ მედიაში („მედია კრიტიკა“, 2021).

სტატიაში გაკრიტიკებულია, ასევე, „კავკასიის მაუწყებლობა“, რომელიც საქართველოს მოქალაქეებს დამამცირებელი სიტყვებით მოიხსენიებს - „ეგენი დარიბი ხალხია, მათი ყიდვა ადვილია.“ ამ განცხადებებმა კიდევ უფრო მეტად დამაბა სიტუაცია დმანისში და საზოგადოების უკმაყოფილებაც გამოიწვია („მედია კრიტიკა“, 2021). ავტორის აზრით, მედიის არასწორმა შეფასებებმა გააძლიერა ადგილობრივი მოსახლეობის უკმაყოფილება. ის ამტკიცებს, რომ მედია უნდა იყოს პასუხისმგებელი ყველა თავის ქმედებაზე და ხელი შეუწყოს კონფლიქტურ სიტუაციებში დაპირისპირების შემცირებას („მედია კრიტიკა“, 2021). ავტორი მხარს უჭერს მედიის ლანდშაფტს, რომელიც პრიორიტეტს ანიჭებს მოვლენების ზუსტსა და დაბალანსებულ გაშუქებას სენსაციალიზმის ნაცვლად; აღიარებს იმ ღრმა გავლენას, რაც მედია ნარატივებს შეიძლება ჰქონდეს საზოგადოების აღქმასა და სოციალურ ჰარმონიაზე.

2.3. ნეიტრალიტეტის დაცვის სირთულეები ქართულსა და უცხოურ მედიაში

ქართული მედია გარემოს კონტექსტში ჟურნალისტები ხშირად მიზნად ისახავენ ნეიტრალური სტანდარტის დაცვას. თუმცა, გარემო, რომელშიც ისინი მუშაობენ, სავსეა გამოწვევებით, რამაც შეიძლება, ხელი შეუშალოს ამ მიზანს. ეს გამოწვევები ძირითადად გამოიხატება შეფასებითი ტონებისა და შემთხვევითი მიკერძოების სახით, რომლებიც ინფილტრატია მედიის შინაარსში, განსაკუთრებით პოლიტიკურად დატვირთული საკითხების გაშუქებისას. საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული

კომისიის 2020 წლის ანგარიშის მიხედვით, ეს მოვლენები ყურადღების ღირსია მათი პოტენციური გავლენების გამო.

ჟურნალისტიკაში ნეიტრალიტეტისკენ სწრაფვა გადაწყვეტია მედიის სანდოობისა და მთლიანობის შესანარჩუნებლად. ნეიტრალური პოზიციის შენარჩუნება ხელს უწყობს სიუჟეტის ყველა მხარის სამართლიანად წარმოჩენას, რაც საშუალებას აძლევს აუდიტორიას, ჩამოაყალიბოს საკუთარი ინფორმირებული მოსაზრებები მედიის მიკერძოებულობის გარეშე. თუმცა, შეფასების ტონების არსებობამ - სადაც ჟურნალისტები გამოთქვამენ პირად განსჯას ან სუბიექტურ შეფასებებს მათ გაშუქებაში, შეიძლება, ძირი გამოუთხაროს ამ ობიექტურობას. ასეთმა ტონებმა შეიძლება არამხოლოდ გააფერადოს წარმოდგენილი ინფორმაცია, არამედ გამოიწვიოს მაყურებლის მოსაზრებების პოლარიზაცია, რაც განსაკუთრებით საზიანოა პოლიტიკურად მგრძნობიარე გარემოში.

მედიაში მოვლენების გაშუქების დროს შემთხვევითი მიკერძოება შეიძლება მომდინარეობდეს სხვადასხვა წყაროდან, მათ შორის ინსტიტუციური გავლენებიდან, ჟურნალისტების პირადი ან პოლიტიკური კუთვნილების ან პოლიტიკური სუბიექტების მხრიდან გარე ზეწოლისგან. ამ მიკერძოებას შეუძლია ახალი ამბების პრეზენტაციის დამახინჯება, რამაც, თავის მხრივ, შეიძლება გავლენა იქონიოს საზოგადოებრივ დისკურსზე. საქართველოში, სადაც პოლიტიკური ლანდშაფტები ხშირად რთულია და დამაბული, მედიის როლი კიდევ უფრო კრიტიკული ხდება. აუცილებელია ჟურნალისტებისა და მედია საშუალებების ფხიზლად ყოფნა მიკერძოების წინააღმდეგ, განზრახ თუ გაუცნობიერებლად, დაბალანსებული საანგარიშო ატმოსფეროს შესანარჩუნებლად.

ამ გამოწვევების გადასაჭრელად აუცილებელია საქართველოში მედია ორგანიზაციებისთვის მკაცრი სარედაქციო სტანდარტების დანერგვა და ჟურნალისტების უწყვეტი ტრენინგი მიუკერძოებელი გაშუქების პრინციპების შესახებ. ასეთი ზომები ხელს შეუწყობს პირადი ან ინსტიტუციური მიკერძოების გავლენის მინიმუმამდე შემცირებას,

ეთიკური ჟურნალისტიკის კულტურის ხელშეწყობას. უფრო მეტიც, ანგარიშვალდებულების გარემოს ხელშეწყობას, სადაც მედიის პრაქტიკა რეგულარულად განიხილება და კრიტიკულია, შეიძლება კიდევ უფრო გააძლიეროს ჟურნალისტიკაში სამართლიანობისადმი ერთგულება.

მედიას შეუძლია, უკეთ შეასრულოს თავისი როლი, როგორც სანდო და ობიექტურმა ინფორმატორმა, რომელიც გადამწყვეტია დემოკრატიული საზოგადოების ჯანსაღი ფუნქციონირებისთვის და კარგად ინფორმირებული საზოგადოების განვითარებისთვის.

ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტი ემსახურება მტკივნეული შემთხვევის შესწავლას; ასახავს ღრმა სირთულეებსა და გამოწვევებს, რომლებიც თან ახლავს მედიის მიერ ხანგრძლივი გეოპოლიტიკური დავების გაშუქებას. ეს კონფლიქტი, რომელსაც ახასიათებს ღრმა ისტორიული ფესვები, ტერიტორიული და კულტურული დაძაბულობა, წარმოადგენს განსაკუთრებით რთულ გარემოს ჟურნალისტებისთვის, რომლებიც ცდილობენ შეინარჩუნონ ობიექტურობა და ბალანსი მოვლენების გაშუქებისას. ვოლფსფელდი (2014) გვაწვდის კრიტიკულ შეხედულებებს იმის შესახებ, როგორ იყო ჩართული როგორც ისრაელის, ისე პალესტინის მედია პარტიზანულ გაშუქებაში, რაც არა მხოლოდ ასახავს რეგიონში არსებულ განხეთქილებას, არამედ ზოგჯერ ემსახურება კონფლიქტის გაძლიერებას (Wolfsfeld, 2014).

მედიის გაშუქების პარტიზანული ბუნება ამ კონტექსტში ხშირად გამომდინარეობს ნაციონალისტური სენტიმენტებიდან, რომლებიც ღრმად არის ჩაქსოვილი სოციალურ ქსოვილში. კულტურული და პოლიტიკური მიკერძობების გავლენის ქვეშ მყოფმა მედია საშუალებებმა მოვლენები შეიძლება ისე წარმოაჩინონ, რომ შეესაბამებოდეს ეროვნულ ნარატივებს, რაც ამყარებს არსებულ ცრურწმენებსა და მცდარ წარმოდგენებს. ამ მიკერძობებულმა გაშუქებამ შეიძლება გაამწვავოს დაძაბულობა.

უფრო მეტიც, მედიის როლი ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტში სცილდება მოვლენების უბრალო რეპორტაჟს; ის აქტიურად მონაწილეობს

საზოგადოებრივი აღქმისა და ეროვნული ცნობიერების ჩამოყალიბებაში. ამ ჩართულობას შეიძლება ჰქონდეს პირდაპირი გავლენა ძალადობის ესკალაციასა ან დეესკალაციაზე. არაერთია შემთხვევა, როდესაც მედია საშუალებებმა მოვლენების გაშუქებისას შერჩევით აცნობეს ინციდენტების შესახებ ან გამოიყენეს სიძულვილის ენა; ფაქტებმა გვაჩვენა, როგორ შეუძლია მედიას, გააღვივოს კონფლიქტები და ხელი შეუწყოს ძალადობას.

ასეთი გარემო ჟურნალისტებისა და მედია ორგანიზაციებისთვის დიდი გამოწვევაა. მათ უნდა გაიარონ ლანდშაფტი, სადაც იკვეთება პოლიტიკური ზეწოლა, საზოგადოების მოლოდინები და ეთიკური მოსაზრებები. ჟურნალისტური პროფესიონალიზმი გულისხმობს არა მხოლოდ დაბალანსებულსა და ფაქტობრივ გაშუქებას, არამედ აქტიურ წინააღმდეგობას იმ პარტიულობის წინააღმდეგ, რომელსაც შეუძლია სიმართლის დამახინჯება. ის მოითხოვს კეთილსინდისიერ ძალისხმევას კონფლიქტის მრავალმხრივი ბუნების გასაგებად და წინააღმდეგობის გაწევისთვის, რათა ხელი შეუწყოს მის გაგრძელებას მიკერძოებული გაშუქების გზით.

ამ საკითხების განხილვისას მნიშვნელოვანი საჭიროებაა მედია ინტერვენციები, რომლებიც ხელს უწყობს სამშვიდობო ჟურნალისტიკას. ასეთი ინიციატივები ხელს უწყობს მედია პრაქტიკოსებს, ყურადღება გაამახვილონ შერიგებისა და მშვიდობის დამყარების მცდელობებზე, ხაზი გაუსვან მხარეებს შორის თანამშრომლობის მცდელობებს და უზრუნველყონ პლატფორმა მშვიდობის მომხრეებისთვის. ამ მიდგომების მიღებით მედიას შეუძლია, შეასრულოს კონსტრუქციული როლი კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების გზაზე.

მოკლედ, მედიის როლი ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტში არის ძლიერი შეხსენება იმისა, თუ რა გავლენას ახდენს ჟურნალისტური პრაქტიკა საერთაშორისო კონფლიქტებზე. საქმის შესწავლა ხაზს უსვამს კონფლიქტის გაშუქებისას ობიექტურობისა და ბალანსის მკაცრი სტანდარტების აუცილებლობას და ხაზს უსვამს მედიის პოტენციალს,

იმოქმედოს როგორც მშვიდობის კატალიზატორი, როდესაც ის სცილდება პარტიულობის საზღვრებს, რათა გამოიყენოს ახალი ამბების გაშუქების უფრო ჰოლისტიკური და შემრიგებლური მიდგომა.

დასავლურ მედიასაშუალებებს მნიშვნელოვანი გავლენა აქვთ კონფლიქტების გლობალურ ნარატივსა და აღქმაზე. ეს გავლენა სცილდება მხოლოდ მოვლენების მოხსენებას; ის აყალიბებს საერთაშორისო პოლიტიკას და საზოგადოებრივ აზრს. ტუსუსუ (2007) ხაზს უსვამს იმას, როგორ აშუქებენ მედია სუბიექტები კონფლიქტებს, მოვლენებს და აძლიერებენ დასავლურ გეოპოლიტიკურ ინტერესებსა თუ კულტურულ შეხედულებებს. (Thussu, 2007).

დასავლური მედიის გაშუქება განსაკუთრებით კრიტიკულია, რადგან ის „ფარავს“ ფართო აუდიტორიას მსოფლიოში, მათ შორის პოლიტიკის შემქმნელებს, დიპლომატებსა და იმ ფართო საზოგადოებას, რომელიც ეყრდნობა ამ ინფორმაციას საკუთარი აღქმისა და გადაწყვეტილებების შესაქმნელად.

ამ პროცესში უდიდესი როლი აქვს დასავლურ მედიას; მისი გავლენა გლობალურ კონფლიქტებზე ღრმა და შორსმიმავალია. ის არა მხოლოდ გვაწვდის ინფორმაციას, თუ როგორ განიხილება და გაგებულია კონფლიქტები საერთაშორისო დონეზე, არამედ გავლენას ახდენს პოლიტიკის გადაწყვეტილებებსა და საზოგადოებრივ აზრზე.

2.4. რელიგიური კონფლიქტები და აზრის გამოხატვის თავისუფლება

რელიგიური კონფლიქტების გაშუქება რისკისა და საფრთხის შემცველია ჟურნალისტებისათვის. თუმცა, ხშირ შემთხვევაში ისინი ავრცელებენ მხოლოდ ერთი მხარის სასარგებლო ინფორმაციასა და პროპაგანდას, რაც ასევე იწვევს პროფესიულსა და მორალურ ზეწოლას (Boudana , 2015). მართლაც, ჟურნალისტებს რელიგიური კონფლიქტის გაშუქებამ, მით უმეტეს, როდესაც ისინი ერთ-ერთი კონფლიქტური მხარის წევრები არიან, პროფესიული და მორალური დილემები დაუმატა.

კონფლიქტის დროს, ნებისთი თუ უნებლიეთ, ისინი ხდებიან კონფლიქტის ნაწილი და უწევთ გამკლავება იმ ღირებულებებთან, რომლებიც ერთმანეთს ეწინააღმდეგება (Zandberg & Neiger, 2005). ერთი მხრივ, მათი პროფესიული როლი მოითხოვს ავტონომიისა და ნეიტრალიტეტის შენარჩუნებას, მეორე მხრივ, ისინი თავიანთი თემის წევრები არიან და მათი მიჯაჭვულობა ართულებს კონფლიქტის მიმართ მიუკერძოებლობას (Nygren, 2018) . სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ჟურნალისტები „ჯვარედინ ცეცხლში“ არიან, რადგან ცდილობენ, დააბალანსონ პროფესიული ავტონომია პოლიტიკური ხელმძღვანელობისა და საზოგადოების ზეწოლასთან.

რელიგიური კონფლიქტების დროს ჟურნალისტები შეიძლება, ვერ აცდნენ სუბიექტურობას. ეს ურთულესი პროცესია, რადგან რელიგიური კონფლიქტებისას ჟურნალისტები განიცდიან გარე ან შიდა და ფარულ და აშკარა ზეწოლას, რაც მათ აიძულებთ, გამოიყენონ თვითცენზურა. ეს ზეწოლა ხელს უშლის მათ გარკვეული მოვლენის გაშუქებისგან ან აშუქებენ ისე, რომ ზიანი არ მიაყენონ საკუთარ თავსა და სხვებს (Jungblut & Hoxha, 2017) . ნებისმიერი სახის ზეწოლა ზღუდავს ჟურნალისტების ავტონომიას, რაც ართულებს მათი პროფესიული როლის აღქმის პრაქტიკაში განხორციელებას. პოსტკონფლიქტურ სიტუაციებშიც კი, როდესაც ძალადობა მთავრდება, ცენზურა ან თვითცენზურა მაშინვე არ ქრება. ჟურნალისტები კვლავ რჩებიან ხელისუფლების, მედიის მფლობელების ან სხვა აქტორების ზეწოლის ქვეშ და თვითცენზურას უწევენ საკუთარ თავს (Nygren , 2018). მიუხედავად აღნიშნულისა, მედია უნდა იყოს პასუხისმგებელი კონკრეტული რელიგიური ჯგუფების შესახებ არასწორი ისტორიების გავრცელებისათვის.

მედია ხშირად „სცოდავს“ რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების დროს; არც თუ იშვიათად იყენებს ტერმინს - „ექსტრემისტი“ მუსლიმები და უმეტესწილად დუმს ქრისტიან ექსტრემისტებზე.

მეტიც, ხშირად ვხვდებით მედიაში სტატიებს „კარგ ქრისტიანსა“ და „ცუდ მუსლიმზე.“ მუსლიმების შემთხვევაში ისტორიები მოთხრობილია

ტერორისტების რელიგიისა თუ ეთნიკური წარმომავლობის დასახელებით, ქრისტიანების შემთხვევაში კი დასახელების გარეშე. მაგალითად, ნორვეგიელ მასობრივ მკვლელს -ანდერს ბრეივიკს მედია არ ახასიათებს, როგორც ქრისტიან ტერორისტს, თუმცა ის საკუთარ თავს ქრისტიანად მიიჩნევს. სტატიების უმრავლესობაში ბრეივიკი მოხსენიებულია „მასობრივ მკვლელად“ (aljazeera, 2023) და არა ქრისტიან ტერორისტად. შესაბამისად, მედიის მიერ ჩამოყალიბებულია საზოგადოებრივი აზრი იმის შესახებ, რომ ტერორისტები ძირითადად მუსლიმები არიან.

მსოფლიო მედიაში დაიბეჭდა რამდენიმე სტატია, რომელშიც ბრეივიკი დახასიათებულია ქრისტიან ტერორისტად (Strømmen, 2017). აღნიშნულის გასაბათილებლად კი ამერიკელმა მეცნიერმა, რელიგიათმცოდნე სტივენ პროტერომ დაწერა, რომ ქრისტიანებმა დაგმეს ბრეივიკი; მეცნიერმა მისი ქმედება განმარტა როგორც პოლიტიკური აქტი და არა - რელიგიური. თუმცა, დაავიწყდა, რომ ტერორიზმი სწორედ პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად არის გამოყენებული ხშირად.

მედიის „ცოდვათა“ დასტურად შეგვიძლია მოვიყვანოთ კიდევ ერთი მაგალითი - 1995 წლის სრებრენიცას ხოცვა-ჟლეტა (Smith, 2023) . მოვლენა ფართოდ არის აღწერილი მედიის მიერ, როგორც 8000 „მუსლიმი“ მამაკაცისა და ბიჭის მკვლელობა „სერბების“ მიერ; სერბი სამხედრო და პოლიტიკური ლიდერები, რომლებსაც ბრალი ედებათ ომის დანაშაულებში, მედიაში არ მოიხსენიებიან, როგორც ქრისტიანი ტერორისტები.

შეუძლებელია, ჩვენს ნაშრომში გვერდი ავუაროთ ისრაელ-პალესტინის ომის რელიგიურ ჭრილში გაშუქებას.

ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტი განპირობებულია რამდენიმე ფაქტორით: ეთნიკური, ეროვნული, ისტორიული და რელიგიური. თუმცა ჩვენ ყურადღებას გავამახვილებთ მხოლოდ და მხოლოდ რელიგიურ განზომილებაზე. საინტერესოა, რამდენად მოქმედებს რელიგია ამ კონფლიქტში მონაწილე აქტორების იდენტობაზე, პოლიტიკასა და დამოკიდებულებებზე.

პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია ისლამთან და იუდაიზმთან დაკავშირებული რამდენიმე რელიგიური ფაქტორი - ისრაელში ექსტრემალური რელიგიური სიონისტები ძალიან მკაცრნი არიან, როდესაც საქმე ეხება არაბებთან რაიმე დათმობას. მეორე მხრივ, ისლამისტური ჯგუფები პალესტინასა და ისლამურ სამყაროში მხარს უჭერენ რელიგიური მიზეზების გამო „წმინდა“ ტერიტორიებისა და ადგილების გათავისუფლების აუცილებლობას და ქადაგებენ ძალადობასა და სიძულვილს ისრაელისა და ებრაელი ხალხის წინააღმდეგ. დამაბულობას კიდევ უფრო ამძაფრებს რელიგიაზე დაფუძნებული ისტორიები მეორე მხარის ფარული რელიგიური დღის წესრიგის შესახებ, რომლებიც ვრცელდება ექსტრემისტების მედიაში.

ვითარება ძალიან დამაბა გავრცელებულმა ჭორმა იმის შესახებ, რომ არსებობდა „ებრაული გეგმა“, რომლითაც იგეგმებოდა ალ-აქსას მეჩეთის განადგურება და მის ნარჩენებზე ებრაული ტაძრის აშენება.

საინტერესოა 2021 წელს გამოქვეყნებული სტატია, სადაც ჟურნალისტს აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით მოჰყავს ერთ-ერთი ებრაელის სიტყვები: „მე არ მაქვს ასეთი განზრახვა, რადგან ღმერთი გააკეთებს ამას“. „ღმერთი ჩააქრობს ალ-აქსას მეჩეთს და მის ნაცვლად დედამიწაზე მესამე ტაძარს ააშენებს.“ „ყველაფერი, მათ შორის ალ-აქსა, ეკუთვნის ებრაელებს, რადგან ღმერთმა შექმნა სამყარო მხოლოდ თავისი წმინდა ხალხისთვის, ებრაელებისთვის“ (World, Middle East, 2021). არანაკლებ პროვოკაციული და გამაღიზიანებელია აღნიშნულ საკითხზე არსებული სხვა სტატიები; მათგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია 2023 წლის აპრილში გამოქვეყნებული სტატია (MuslimMirror, 2023), რომელშიც საუბარია აქსას მეჩეთის შეურაცხყოფაზე და მისი დანგრევის გეგმაზე. ჟურნალისტი ამკარად მხარეს წარმოადგენს, იგი, უბრალოდ, კი არ ჰყვება ამბავს, არამედ ამძაფრებს ფაქტებს ისეთი სიტყვებით, როგორცაა „უმოწყალო“, „სასტიკი“ და ა.შ. - „ისრაელის პოლიციამ ჩაამსხვრია კარები და ფანჯრები ალ-აქსაში შესასვლელად და უმოწყალოდ თავს დაესხა

მლოცველებს.“ ამის შემდეგ ახსენებს მკითხველს, რომ: „ალ-აქსას მეჩეთი ისლამური ადგილია, სადაც ათწლეულების განმავლობაში, გრძელვადიანი საერთაშორისო შეთანხმებების თანახმად, აკრძალულია არამუსლიმების მიერ არასასურველი ვიზიტები, ლოცვები და რიტუალები.“ თუმცა, პალესტინელებს ალ-აქსას მეჩეთში მხოლოდ გარკვეული დროით უშვებენ, რის გამოც შიშობენ, რომ საფუძველი ეყრება მეჩეთის გაყოფას მუსლიმებსა და ებრაელებს შორის, ისევე, როგორც იბრაჰიმის მეჩეთი იყო ჰებრონში გაყოფილი 1990-იან წლებში. ამასთან, ისრაელის მიერ აღმოსავლეთ იერუსალიმის, მათ შორის ძველი ქალაქის კონტროლი, არღვევს საერთაშორისო სამართლის რამდენიმე პრინციპს, რომელიც ითვალისწინებს, რომ ოკუპანტ სახელმწიფოს არ აქვს სუვერენიტეტი მის მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე და არ შეუძლია იქ რაიმე მუდმივი ცვლილებების შეტანა. ისრაელის ჯარისკაცებმა რამადანის დროს ხელკეტები და თოფები დაუმტვრიეს პალესტინელ მლოცველებს ალ-აქსას მეჩეთის ალ-ქიბლის სალოცავ დარბაზში, რამაც აღშფოთება გამოიწვია მთელ მსოფლიოში. ავტორი სტატიას ამთავრებს შემდეგი სიტყვებით: „ებრაელი ბარბაროსობის წინაშე პალესტინელები რჩებიან ყველაზე დაჩაგრულ და მამაც მებრძოლებად კაცობრიობის ისტორიაში“ (MuslimMirror, 2023). ამ სიტყვებით ავტორი თითქოს ბრძოლისაკენ მოუწოდებს პალესტინელებს. შეიძლება ითქვას, რომ ამგვარი პროვოკაციული საუბრები მედიაში ნამდვილად აღწევს მიზანს, რადგან პალესტინა და ისრაელი დღეს ომის მდგომარეობაში არიან; კონფლიქტის ერთ-ერთი მთავარი მოტივი კი რელიგიურია.

ჰამასის განცხადებით, დაიწყო „ალ-აქსას ქარიშხალი“ - შეტევა ისრაელზე წმინდა ადგილის დასაცავად; მათი სამიზნე იყო ასობით ჯარისკაცი და მშვიდობიანი მოსახლეობა. საინტერესოა, რომ მხოლოდ მუსლიმებს აქვთ უფლება, ილოცონ შენობაში იმ სტატუს კვოს შეთანხმებით, რომელიც თავდაპირველად საუკუნეზე მეტი ხნის წინ იქნა მიღწეული (Raine, Lau, Poole, & Meyer, 2023) . მუსლიმურ სამყაროში ბევრი

შიშობს, რომ იქ ერთადერთ მომლოცველად ყოფნის უფლება დაირღვა და თავად მეჩეთსაც საფრთხე შეექმნა.

არაბულსა და ისლამურ სამყაროში სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესება ხელს უწყობს რელიგიური რადიკალიზმის ზრდას; ყოველივე ეს კი ახალგაზრდების დიდ ნაწილს ფანატიზმისა და რელიგიით შთაგონებული პოლიტიკისკენ უბიძგებს.

ცხადია, რელიგიურ რწმენას ხშირად უჭირავს წმინდა და ცენტრალური ადგილი ინდივიდების ცხოვრებაში; აყალიბებს მათ იდენტობას, ღირებულებებსა და მიზანდასახულობას. თუმცა, როდესაც გამოხატვის თავისუფლება ეხება რელიგიურ სენსიტიურობას, შეიძლება წარმოიშვას კონფლიქტები. კონფლიქტი ხშირად წარმოიქმნება მაშინ, როდესაც გამონათქვამები, ნებსითი თუ უნებლიე, ეჭვქვეშ აყენებს ან შეურაცხყოფს ღრმა რელიგიურ შეხედულებებს.

2015 წელს შარლი ებდოს ინციდენტი გამოხატვის თავისუფლებასა და რელიგიურ სენსიტიურობას შორის დაძაბულობის მწვავე მაგალითია. სატირულ ჟურნალში წინასწარმეტყველ მუჰამედის კარიკატურის გამოქვეყნებამ აღშფოთება გამოიწვია მუსლიმანურ სამყაროში, რასაც ტრაგიკული შედეგები მოჰყვა. ინციდენტმა ხაზი გაუსვა ისეთი საზოგადოებების აუცილებლობას, რომლებიც იზიარებენ რელიგიური მრწამსის პატივისცემასა და გამოხატვის თავისუფლების უფლების დაცვას (ლიპარტელიანი, 2023).

გამოხატვის თავისუფლებასა და რელიგიურ სენსიტიურობას შორის დელიკატური ბალანსის მიღწევა მოითხოვს ნიუანსირებულ მიდგომას. მთავრობები, სამოქალაქო საზოგადოება და რელიგიური ინსტიტუტები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ისეთი გარემოს ხელშეწყობაში, სადაც ორივე უფლება ჰარმონიულად თანაარსებობს.

ინციდენტებმა კოპენჰაგენსა და სტოკჰოლმში, სადაც ულტრამემარჯვენე ჯგუფებმა და ინდივიდებმა დემონსტრაციულად დაწვეს ისლამის წმინდა წიგნი - ყურანი, გამოიწვია გლობალური დებატები

გამოხატვის თავისუფლებასა და რელიგიურ სენსიტიურობას შორის დელიკატურ ბალანსზე (ლიპარტელიანი, 2023).

შვედეთში მცხოვრებმა ერაყელმა ქრისტიანმა ლტოლვილმა სტოკჰოლმში დაწვა ყურანის ასლი ცენტრალური მეჩეთის გარეთ. ამ ფაქტს ისეთი ხმაური მოჰყვა, რომ საჭირო გახდა საელჩოს თანამშრომლების ევაკუაცია მას შემდეგ, რაც შენობაში შტურმით შეიჭრნენ მომიტინგეები.

ორმა ულტრამემარჯვენე აქტივისტმა კოპენჰაგენში გაანადგურა ყურანის ასლი ერაყის საელჩოს წინ. ამ ინციდენტების შემდეგ დანიასა და შვედეთში დაიწყო განხილვა ისეთი რელიგიური საპროტესტო აქციების აკრძალვისა, რომელსაც თან ახლავს ყურანის ან სხვა რომელიმე რელიგიური ტექსტის დაწვა;

დანის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ განაცხადა - მიუხედავად იმისა, რომ გამოხატვის თავისუფლების დაცვა გადაწყვეტია, ასეთი პროტესტი ექსტრემისტებისთვის სასარგებლოა და საფრთხეს უქმნის საერთო უსაფრთხოებასა და კეთილდღეობას (ლიპარტელიანი, 2023) .

ამ ინციდენტების ირგვლივ დაიწყო დებატები სიტყვის თავისუფლებასა და რელიგიურ უმცირესობათა პატივისცემას შორის ბალანსის შესახებ. ორივე ქვეყანა ეძებს სამართლებრივ საშუალებებს ზოგიერთ გარემოებებში ჩარევისთვის; მათ შორის - საელჩოებთან საპროტესტო აქციებში. თუმცა, ხაზი გაუსვეს, რომ ნებისმიერი ცვლილება უნდა განხორციელდეს კონსტიტუციით დაცული გამოხატვის თავისუფლების ფარგლებში.

დებატებმა გამოიწვია ძლიერი რეაქცია მთელ ისლამურ სამყაროში - დიპლომატიური პროტესტი, გადაწყვეტილებათა დაგმობა და ა. შ.;

ურთიერთსაწინააღმდეგო მოსაზრებები არსებობს რელიგიური ხასიათის დემონსტრაციებისთვის ნებართვის მინიჭების გარშემოც.

გამოხატვის თავისუფლება არის დემოკრატიული საზოგადოებების ის ქვაკუთხედი, რომელიც საშუალებას აძლევს ადამიანებს, გამოხატონ თავიანთი მოსაზრებები და შეხედულებები ცენზურის ან შურისძიების

შიშის გარეშე. დასავლურ დემოკრატიებში ეს უფლება განმტკიცებულია, როგორც ფუნდამენტური პრინციპი, რომელიც ხელს უწყობს ღია დისკურსს, კრიტიკულ აზროვნებასა და საზოგადოების პროგრესს. თუმცა, თავისუფლების სახელით რელიგიური გრძნობების შეურაცხყოფა იწვევს დამაბულობას და ეჭვქვეშ დგება მულტიკულტურული თანაარსებობის არსი.

რელიგიური ტექსტების დაწვა, განსაკუთრებით ისეთი წმინდა წიგნისა, როგორც ყურანია, ცხადია, უადრესად პროვოკაციული ქმედებაა და მას დიდი ალბათობით მოჰყვება მძიმე შედეგები.

კოპენჰაგენსა და სტოკჰოლმში მომხდარ ინციდენტს მოჰყვა დიდი პროტესტი და დემონსტრაცია ისლამურ ქვეყნებში. ისინი თვლიდნენ, რომ ყურანის დაწვის ფაქტის დაშვება თავისთავად გულისხმობს ხელისუფლების მიერ ამ მოვლენის იმპლიციტურ მხარდაჭერას და ხელს უწყობს ისლამოფობიის გაძლიერებას.

ყურანის დაწვის დემონსტრაციების გეოპოლიტიკური შედეგები ღრმა აღმოჩნდა, რაც გამოჩნდა თურქეთის პასუხშიც - პრეზიდენტმა ერდოღანმა მიიღო გადაწყვეტილება, არ განეხილა შვედეთის ნატოში გაწევრიანების საკითხი სწორედ ისლამოფობიის წახალისების გამო; მაშასადამე, რელიგიურ კონფლიქტებს შესაძლოა, მოჰყვეს მძიმე შედეგები საერთაშორისო ურთიერთობებზეც. ამ ინციდენტებმა დაგვანახა, რომ რელიგიური კონფლიქტები გავლენას ახდენს დიპლომატიურ ალიანსსა და გლობალურ თანამშრომლობაზე.

მიუხედავად იმისა, რომ გამოხატვის თავისუფლება ფუნდამენტური უფლებაა, მას თან ახლავს პასუხისმგებლობაც, დააბალანსოს სხვადასხვა თემთა შორის ინდივიდუალური თავისუფლებები. რელიგიური სიმბოლოების შეურაცხმყოფელ დემონსტრაციებზე ნებართვის გაცემისას გათვალისწინებული უნდა იქნას მოსალოდნელი შედეგები ეროვნული და საერთაშორისო მასშტაბის გათვალისწინებით. ხელისუფლებამ უნდა შეაფასოს გამოხატვის უფლებაცა და ის პოტენციური ზიანიც, რომელიც

შეიძლება მას მოჰყვეს. გათვალისწინებული უნდა იქნას, პროვოკაციული დემონსტრაციების უმძიმესი შედეგები.

შვედეთისა და დანიის ოფიციალური პირები ყურანის დაწვის დემონსტრაციებს კანონიერად მიიჩნევენ და ამტკიცებენ, რომ გამოხატვის თავისუფლება მომიტინგეებს აძლევდა ამის უფლება.

ეს ფუნდამენტური დემოკრატიული პრინციპი ადამიანებს საშუალებას აძლევს, გამოხატონ თავიანთი შეხედულებები, თუნდაც ისინი საკამათო ან შეურაცხმყოფელი იყოს ზოგიერთისთვის.

სკანდინავიური პერსპექტივა ხაზს უსვამს ამ უფლების დაცვის მნიშვნელობას და იმას, რომ აქციები სულაც არ ასახავს ხელისუფლების პოზიციას. თუმცა, გამოწვევა მდგომარეობს მოსაზრებების გამოხატვის კანონიერი უფლების შეჯერებაში იმ პოტენციურ შედეგებთან, რომლებიც შეიძლება წარმოიშვას პროვოკაციული ქმედებების შედეგად (ლიპარტელიანი, 2023). შვედეთის პრემიერმინისტრი - ულფ კრისტერსონი აღიარებს, რომ სტოკჰოლმის პოლიციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება ყურანის დაწვის მიტინგის დაშვების შესახებ კანონიერია; თუმცა, მიზანშეწონილად მიიჩნევს, მომავალში გააზრებული იქნას ამ ტიპის დემონსტრაციების პოტენციური რისკები.

პრემიერ-მინისტრის განცხადება ცხადყოფს, რომ მსგავსი აქციების ჩასატარებლად უამრავი განცხადებაა შემოსული, რაც მიუთითებს მზარდ ტენდენციაზე, რამაც შესაძლოა ქვეყანა სერიოზული საფრთხის წინაშე დააყენოს. შეშფოთების გამოხატვის მიუხედავად, კრისტერსონს არ აქვს კონკრეტული სტრატეგიები დასახული ამ საფრთხეების თავიდან ასაცილებლად და ამგვარი ქმედებებისთვის ნებართვების გაცემის სტრატეგიის გადახედვაც არ მომხდარა (ლიპარტელიანი, 2023).

ევროკავშირის საგარეო საქმეთა უმაღლესი კომისარი - ჯოზეფ ბორელი ასევე აფასებს საკითხს, რომელიც გმობს ყურანის დაწვის დემონსტრაციებს, როგორც აშკარა პროვოკაციას და მიიჩნევს, რომ რელიგიური სიძულვილი და შეუწყნარებლობა მიუღებელია

ევროკავშირისთვის. ბორელი ხაზს უსვამს ევროკავშირის ვალდებულებას, მხარი დაუჭიროს სიტყვის თავისუფლებას, ეთიკური მოსაზრებების აღიარებით (ლიპარტელიანი, 2023).

ფრანგული სატირული ჟურნალის - „შარლი ებდოს“ ოფისებზე თავდასხმის ტრაგიკულმა შემთხვევებმა 2015 წელს გამოიწვია გლობალური დებატები გამოხატვის თავისუფლებასა და სოციალურ პასუხისმგებლობას შორის დელიკატურ ბალანსთან დაკავშირებით. განსჯის საგნად იქცა რედაქციის გადაწყვეტილება, გამოექვეყნებინა მუჰამედის კარიკატურები. მიუხედავად იმისა, რომ სარედაქციო კოლეგიის მტკიცებით, მათი ქმედებები შეესაბამებოდა სიტყვის თავისუფლების ევროპულ სტანდარტებს, ფაქტმა გამოიწვია პოტენციური ეგზისტენციალური საფრთხეები (ლიპარტელიანი, 2023).

„შარლი ებდოს“ გვერდებზე მუჰამედის კარიკატურების გამოქვეყნებამ მსოფლიო მუსლიმთა საზოგადოების აღშფოთება გამოიწვია. საზოგადოების ნაწილი ამტკიცებდა, რომ ამ კარიკატურებით შეურაცხყოფა მიაყენეს მოსახლეობის იმ მნიშვნელოვან ნაწილის, რომლისთვისაც მუჰამედი წმინდანია. ჟურნალის გამოხატვის თავისუფლების უფლებასა და რელიგიური მრწამსის მიმართ აღქმულ უპატივცემულობას შორის დაპირისპირებამ ხაზი გაუსვა სხვადასხვა კულტურულსა და რელიგიურ სენსიტიურობებზე დემოკრატიული ღირებულებების ფარგლებში გამოწვევას (ლიპარტელიანი, 2023).

გამოხატვის თავისუფლებასა და სოციალურ პასუხისმგებლობას შორის დელიკატური ბალანსის განხილვისას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს, რომ ევროპულმა ერებმა იზრუნონ როგორც სიტყვის თავისუფლების, ასევე რელიგიური უფლებების დაცვაზე.

ერთობლივმა ძალისხმევამ შეიძლება, ბევრად უფრო დააბალანსოს პროცესები; ხელი შეუწყოს ჰარმონიულ თანაარსებობას სხვადასხვა რელიგიურ თემს შორის.

თავი 3. კვლევის შედეგები და ანალიზი

3.1. თვისებრივი კვლევის შედეგები

კვლევამ აჩვენა, რომ პრობლემა სერიოზულია; ქართულ მედიაში რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების დროს ვხვდებით სიძულვილის ენის დამკვიდრების შემთხვევებსაც; დეზინფორმაციასაც; ობიექტურობის ნიშნულიც ხშირად ძალიან დაბალია.

კვლევისას გამოვიყენეთ თვისებრივი კვლევის მეთოდი; კერძოდ: სამაგიდო კვლევის მეთოდი, რომლის საშუალებითაც მოძიებულ იქნა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით არსებული მასალები - სტატიები, ვიდეო ჩანაწერები და სხვა. გარდა სამაგიდო კვლევისა, ასევე გამოყენებულ იქნა ისტორიზმისა და ლოგიკური ანალიზის მეთოდი. ამასთან, გამოვიყენეთ თვისებრივი მეთოდის ყველაზე ნაცადი კვლევითი ტექნიკა - ჩაღრმავებული ინტერვიუ და დაკვირვება. ასევე გამოყენებულ იქნა რაოდენობრივი კითხვარის მეთოდი, რომელზეც უკვე შემდგომში უფრო დეტალურად გავაგრძელებ საუბარს.

თვისებრივი კვლევის ფარგლებში დავადგინეთ, რომ ქართული მედია დროს უთმობს რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებას, მაგრამ მასალათა უმეტესობა, სატელევიზიო, ბეჭდურ თუ ონლაინ სივრცეში, ზედაპირულია. ჟურნალისტებს აკლიათ მსჯელობა, ლოგიკურობა და ბალანსი. ისინი ძირითადად იხრებიან კონფლიქტის ან ერთ, ან მეორე მხარეს. უმეტესწილად არ ინტერესდებიან კონფლიქტის წარმოშობის სათავეებით, ისტორიული წყაროებით და შესაბამისად, აცდენილნი არიან რეალობას.

იმისათვის, რომ ჩვენ მიერ ჩატარებულ კვლევას სრულყოფილი სახე ჰქონოდა, შევისწავლეთ ადიგენის რაიონის სოფელ მოხეში 2014 წელს განვითარებული რელიგიური კონფლიქტი და 2021 წელს დმანისში ეთნიკურ ჯგუფებს შორის დაწყებული დაპირისპირება; კონკრეტული კონფლიქტები საგანგებოდ გამოვყავით, ვინაიდან სწორედ ამ თემებს

განსაკუთრებულად აქტიურად გამოეხმაურა ქართული მედია სივრცე და კვლევითი ინსტიტუტები. შესაბამისად, თვისებრივი კვლევისთვის შევისწავლეთ როგორც სატელევიზიო, ასევე ბეჭდური და ონლაინ მედია საშუალებები და კვლევითი ინსტიტუტები. გაანალიზდა ტელეკომპანიები - „პირველი არხი“, „რუსთავი 2“, „მთავარი არხი“, რადიო „თავისუფლება“, ჟურნალი „ლიბერალი“, „მედია კრიტიკა“, Netgazeti.ge, „Sputnik საქართველო“, სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო, ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი, სოციალური სამართლიანობის ცენტრი.

თვისებრივი კვლევის საფუძველზე შევაფასეთ მასალათა ტონი, განწყობა, ობიექტურობის კომპონენტი და ინფორმაციის წყაროების მართებულობა.

თუ დავაკვირდებით მასალათა შინაარსობრივ სტრუქტურას, ცხადი გახდება, რომ კონფლიქტების გაშუქებისას ჩვენ მიერ შესწავლილი მედიასაშუალებები და კვლევითი ინსტიტუტები ხშირად არღვევდნენ მედიასტანდარტებს და კონფლიქტების მოგვარების ნაცვლად დაპირისპირების იარაღად თავად იქცეოდნენ. ამას ადასტურებს, მაგალითად, ჟურნალი „ლიბერალის“ 2018 წლის მასალა - „თოვლში მოყოლილი მოხეს ამბავი“, რომელშიც მოვლენები გაშუქებულია მხოლოდ მუსლიმი თემის გადმოსახედიდან და ისეა ნაჩვენები, ქრისტიანი თემი ავიწროებს მუსლიმ თემს.

სამაგიეროდ, ტელეკომპანია „პირველმა არხმა“ კონფლიქტის დაწყების საღამოსვე რეპორტაჟში ობიექტურად აჩვენა როგორც მუსლიმი, ასევე მართლმადიდებელი მოსახლეების პოზიცია; სიუჟეტის ანალიზის შედეგად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ არც ტელეწამყვანი და არც რეპორტიორი მიკერძოებული არ იყო.

თვისებრივმა კვლევამ აჩვენა, რომ მიკერძოებას ჰქონდა ადგილი ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტის მიერ 2014 წელს გამოქვეყნებულ სტატიაში - „სოფელ მოხეში განვითარებული მოვლენების

ანალიზი“; ზოგადი განწყობითა და ტონით ავტორი მუსლიმი თემისკენ იხრება.

თვისებრივი კვლევის ფოკუსში მოხვდა Netgazeti.ge-ს მიერ 2021 წელს გამოქვეყნებული სტატია „კონფლიქტიდან 7 წლის შემდეგ: „მოხეს ისტორიული მეჩეთი კვლავ გაპარტახებულია“; შინაარსობრივი სტრუქტურის ანალიზი გვაჩვენებს, რომ სტატია წარმოადგენს მოხეს პრობლემის ობიექტურად გაანალიზების მცდელობას როგორც მუსლიმი, ისე მართლმადიდებელი თემის თვალსაწიერიდან.

თვისებრივი კვლევის ფარგლებში შესწავლილ მასალათა შორის გამორჩეულია ინტერნეტ ჟურნალში - „Sputnik საქართველო“ 2021 წელს გამოქვეყნებული სტატია - „საკატორიარქო: დმანისში მომხდარი დაპირისპირება გარედან იყო ინსპირირებული“. მასალა 2021 წლის 19 მაისს დმანისში განვითარებულ კონფლიქტს ეხმიანება; სტატიაში გადმოცემულია სხვადასხვა დაინტერესებული მხარის მოსაზრებები. წერილის ენა ნეიტრალურია და ფაქტობრივ მასალებს ეყრდნობა; ავტორი არ ემხრობა რომელიმე კონკრეტულ მხარეს ან პოზიციას; გვაჩვენებს როგორც საქართველოს საკატორიარქოს, ასევე საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს წვლილს პრობლემის მოგვარების პროცესში; შესაბამისად, სტატია დაბალანსებულია და ობიექტური.

დმანისის პრობლემასთან მიმართებაში დაბალანსებულია და ობიექტური სოციალური სამართლიანობის ცენტრის მასალებიც, რომელიც, ასევე, 2021 წელს გამოქვეყნდა ქაშვან მამედლის ავტორობით.

თვისებრივი კვლევა გვაჩვენებს, რომ მედია უნდა იყოს პასუხისმგებელი ყველა თავის ქმედებაზე და ხელი შეუწყოს კონფლიქტურ სიტუაციებში დაპირისპირების შემცირებას და არა - პირიქით, რაც არც თუ ისე იშვიათად ხდება ქართულ რეალობაში. ჩვენი კვლევის არეალში ასეთი მასალებიც მოხვდა; მათ შორისაა ტელეკომპანია „პირველის“ რეპორტაჟი დმანისის პრობლემებზე, რომელმაც სიტუაცია რეგიონში კიდევ უფრო გაამწვავა. რეპორტიორმა სვანები მოიხსენია ეკომიგრანტებად - ანუ

სტუმრებად და აზერბაიჯანელები - ადგილობრივებად - ანუ მასპინძლებად;

ასევე დამამცირებლად არიან მოხსენიებულნი ქართველები 2021 წელს „კავკასიის მაუწყებლობაში“ გამოქვეყნებულ მასალაში, სადაც წერია - „ეგენი ღარიბი ხალხია, მათი ყიდვა ადვილია.“ სწორედ ამ სტატიამ დმანისში მოვლენები ბევრად გაართულა და საზოგადოების დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია.

კვლევამ აჩვენა, რომ კონფლიქტების გაშუქების დროს პრიორიტეტი უნდა მიენიჭოს მოვლენების ზუსტსა და დაბალანსებულ გაშუქებას, რადგან მედია ნარატივებს უზარმაზარი გავლენა აქვს საზოგადოების ცნობიერებასა და ქცევაზე.

სწორედ ამ გავლენების უკეთ შესასწავლად და კონფლიქტების გაშუქების პროცესში მედიის როლის განსაზღვრისათვის ჩავატარეთ ჩაღრმავებული ინტერვიუ.

კვლევის ფარგლებში გამოიკითხა 4 რესპონდენტი - ექსპერტები რელიგიური კონფლიქტების მიმართულებით: **ბექა მინდიაშვილი** - ტოლერანტობის ცენტრის ხელმძღვანელი; **გიორგი ფარეშიშვილი** - IRI - ის, *ინტერრელიგიური* მიმართულების კურატორი; **მარინე იტრიაშვილი** - ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი; **ზურაბ კვეტენაძე** - საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორი.

რელიგიური კონფლიქტების შესწავლა მოითხოვს ნიუანსირებულ მიდგომას, იდენტობის, ემოციებისა და იმ სოციალურ-პოლიტიკური რთული ფონის ურთიერთქმედების გათვალისწინებით, რომელშიც ეს კონფლიქტები ვითარდება. რელიგიურ კონფლიქტებში მედიის როლის განსაზღვრისათვის საჭიროა იმის დადგენა, რა უნდა იქნას გათვალისწინებული და პრიორიტეტულად მიჩნეული.

რელიგია მგრძნობიარე საკითხია, რადგან დაკავშირებულია იდენტობასთან; ადამიანები კი ემოციურად აღიქვამენ ნებისმიერ საკითხსა

და სიტყვას, რაც მათ იდენტობას უკავშირდება; მითუმეტეს იდენტობის ისეთ ძლიერ ფორმას, როგორც რელიგიაა.

რესპონდენტების პასუხები ხაზს უსვამს ჟურნალისტებისთვის ზუსტი და ხელმისაწვდომი ცოდნისა და ინფორმირებულობის მნიშვნელობას და აღნიშნავენ რელიგიურ ნიადაგზე წარმოქმნილი კონფლიქტის სიღრმისეული გააზრების აუცილებლობას. აქ პრიორიტეტი მდგომარეობს ჟურნალისტების ზუსტი ინფორმაციით აღჭურვაში თითოეული მხარის რწმენის, მოთხოვნებისა და პრეტენზიების გათვალისწინებით. ცოდნის სიღრმე გადამწყვეტია კონფლიქტის კონტექსტის უზრუნველსაყოფად, რაც საშუალებას იძლევა უფრო ყოვლისმომცველი და გამჭრიახი ანალიზისა.

რესპონდენტთა აზრით, ჟურნალისტს უნდა ესმოდეს, რას წარმოადგენს ესა თუ ის რელიგია და რის საფუძველზეა წარმოქმნილი კონფლიქტი.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი პრიორიტეტი, რომელიც ხაზგასმულია რესპონდენტების პასუხებში, არის რელიგიაზე დაფუძნებული კონფლიქტებისა და არარელიგიური ფაქტორებით გამოწვეული კონფლიქტების განსხვავების აუცილებლობა.

მუსლიმსა და ქრისტიან თემებს შორის შეიძლება კონფლიქტი წარმოიშვას არარელიგიურ, სოციალურ საფუძველზე და ამიტომ აუცილებელია, მოხდეს პრობლემის ზუსტი კლასიფიკაცია.

მედიის მიერ კონფლიქტების არასწორად წარმოჩენამ შეიძლება პრობლემა გადაზარდოს სწორედ რელიგიურ დაპირისპირებაში; ამიტომ, ექსპერტთა აზრით, აუცილებელია კონფლიქტის ზუსტი მიზეზის შესწავლა და მისი რელიგიური და არარელიგიური საწყისების გამიჯვნა; ამასთან, ექსპერტთა აზრით, რელიგიური კონფლიქტის მიზეზი უნდა იყოს დოგმატური საკითხი და არა - პოლიტიკური; ამის მაგალითად ერთ-ერთმა ექსპერტმა მოიტანა ქართულ-სომხური საეკლესიო განხეთქილება,

რომელიც VI-VII საუკუნეებიდან დაიწყო და გულისხმობდა განსხვავებას ზიარების წესთა შორის.

მაშასადამე, რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებისას უმნიშვნელოვანესი საკითხის კონფლიქტების წინაპირობებისა და მიზეზების შესწავლა, რათა თავიდან იქნას აცილებული მათი განურჩეველი ეტიკეტირება რელიგიურად. ძირეული მიზეზების გამოკვლევა მკვლევრებსა და ჟურნალისტებს საშუალებას აძლევს, გამოავლინონ კონტექსტური ფაქტორები, რომლებმაც შესაძლოა, ერთი შეხედვით არარელიგიური კონფლიქტი რელიგიური მნიშვნელობის მქონე კონფლიქტად აქციონ. ეს პრიორიტეტიზაცია ხელს უწყობს უფრო ნიუანსირებული და ზუსტი თხრობის წარმოჩენას და განზოგადებების თავიდან აცილებას.

ჩვენ მიერ ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ რელიგიური კონფლიქტების ფარგლებში დოგმატური საკითხები ეხება დოქტრინის, რწმენისა და რელიგიური პრაქტიკის საკითხებს. მკვლევრებმა და ჟურნალისტებმა უნდა გამოიკვლიონ თეოლოგიური ნიუანსები, რომლებიც ამძაფრებს კონფლიქტს, განასხვავებენ ნამდვილ რელიგიურ დავებს და ხელოვნურად შექმნილისაგან. ამით შესაძლებელია რელიგიური კონფლიქტის ყოვლისმომცველი გაგება და დაპირისპირების ნამდვილი მოტივების გამოვლენა.

რესპონდენტების პასუხებიდან ირკვევა, რომ აუცილებელია რელიგიური კონფლიქტების გარშემო არსებული პოლიტიკური კონტექსტის შესწავლა. მათი აზრით, კონფლიქტებს, რომლებიც რელიგიურად არის მიჩნეული, ზოგჯერ შეიძლება ჰქონდეს პოლიტიკური და არა - თეოლოგიური უთანხმოებების საფუძველი. ამიტომ, ექსპერტების მტკიცებით, ჟურნალისტებმა უნდა შეძლონ კონფლიქტის ავთენტური ბუნების გამოვლენა, რითაც თავიდან აიცილებენ პოლიტიკური დავების, როგორც რელიგიური დაპირისპირების არასწორ წარმოჩენას.

რესპონდენტები მიიჩნევენ, რომ ჟურნალისტების მხრიდან აუცილებელია, ასევე, კონფლიქტში ჩართული მხარეების, დაზარალებული ადამიანების, განსახილველი კონფესიების, ასევე ეთნოფსიქოლოგიური და კულტურული განზომილებების გულდასმით შესწავლა. მაშასადამე, საჭიროა კონფლიქტის უნიკალური მახასიათებლის „პოვნა“.

ჩვენ მიერ ჩატარებულმა კვლევებმა დაასაბუთა ცნობილი რუსი ფილოსოფოსის - ნიკოლაი ბერდიაევის (1874-1948) იმ მოსაზრების მართებულობა, რომ მთელი კაცობრიობის ისტორია ღვთისა და კეისრის სამეფოთა დაპირისპირების ისტორიაა; ანუ, ყოველთვის, ყველა ეპოქაში რთული იყო და არის იმის გარკვევა, სად სრულდება რელიგია და იწყება პოლიტიკა და პირიქით - სად სრულდება პოლიტიკა და იწყება რელიგია.

ამ გადაჯაჭვულობას ღრმა გავლენა აქვს კონფლიქტების ბუნებაზე; ამიტომ, ექსპერტთა აზრით, საჭიროა ჰოლისტიკური ანალიტიკური ჩარჩოს შექმნა, რომელიც ითვალისწინებს როგორც რელიგიურ, ასევე პოლიტიკურ განზომილებებს.

ექსპერტები მიიჩნევენ, რომ აუცილებელია გამოვხატოთ პატივისცემა და ტოლერანტობა ნებისმიერი რელიგიური კონფესიის მიმართ. მათი აზრით, მედიას შეუძლია, ხელი შეუწყოს სხვადასხვა რელიგიურ ჯგუფებს შორის ურთიერთგაგებასა. ეს კი, მათი აზრით, შესაძლებელია მხოლოდ და მხოლოდ რელიგიური მიუკერძოებლობით.

კვლევაში ჩართულთა აზრით, მედია ვალდებულია, მაქსიმალურად ინფორმირებულობასთან ერთად, მაქსიმალურად შეეცადოს, კონფლიქტში მონაწილე რომელიმე ერთ მხარეს (რელიგიას) არ დააკისროს მთელი პასუხისმგებლობა. არ უნდა გააკეთოს აქცენტი იმაზე, რომ რომელიმე რელიგიის, მაგალითად, ისლამის, ბუნება ცუდია და ქრისტიანული - კარგი ან - პირიქით.

ობიექტური ინფორმაციის გავრცელებით მედიას შეუძლია, წვლილი შეიტანოს საზოგადოების ინფორმირებულობაში და ამავდროულად ხელი შეუძლოს დეზინფორმაციისა და ცრურწმენების გავრცელებას.

მაშასადამე, როგორც კვლევამ აჩვენა, მედია ირგებს როგორც ინფორმატორის, ასევე შუამავლის როლს.

რესპონდენტების პასუხები მიუთითებს იმ გარემო პირობებზე, რომელიც გადამწყვეტ როლს თამაშობს რელიგიურ კონფლიქტებში. მიუხედავად იმისა, რომ ცალსახად არ არის განსაზღვრული, აღნიშნული პირობები შეიძლება მოიცავდეს სოციალურ-ეკონომიკურ ფაქტორებს, პოლიტიკურ არასტაბილურობას ან კულტურულ სირთულეებს. ამ გარემოებითი ელემენტების ამოცნობა არსებითია კონფლიქტის რეალური არსის გაგებისთვის; კვლევაში მონაწილეთა აზრით, ჟურნალისტებს ევალებათ სწორედ ამ ფაქტორების აღმოჩენა და მათზე აქცენტის გაკეთება, რათა მოხდეს პრობლემის ობიექტურად შესწავლა.

კვლევაში მონაწილე რესპონდენტები ყურადღებას ამახვილებენ საქართველოში რელიგიური ტოლერანტობის ისტორიულ წარსულზეც.

თვისებრივი კვლევის ანალიზი ავლენს გამოწვევებს მედია ლანდშაფტში, განსაკუთრებით „ლიბერალურ არხებში“, სადაც რესპონდენტი აღიქვამს ტენდენციას უმრავლესობის რელიგიის დაგმობისა და ნეგატიურად წარმოჩენისკენ. ეს დაკვირვება წარმოადგენს შემფოთების საგანს მედია საშუალებების ობიექტურობასა და მიუკერძოებლობასთან დაკავშირებით. იგი ხაზს უსვამს მედიის პრაქტიკაში ცვლილების აუცილებლობას, რათა აღმოიფხვრას მიკერძოება და ხელი შეუწყოს რელიგიური თემების უფრო დაბალანსებულ წარმომადგენლობას.

გამოკითხულ ექსპერტთა აბსოლუტური უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ აუცილებელია, მედიამ დადებითი როლი შეასრულოს რელიგიური უმცირესობების მიმღებლობის პროცესში. საქართველოს მოსახლეობის 80% მართლმადიდებელია; შესაბამისად, მედიის მხარდაჭერა ხშირად სჭირდება რელიგიურ უმცირესობებს. თუმცა, საქართველოში მედიის ნაწილი

უმცირესობებს უჭერს მხოლოდ და მხოლოდ მხარს და მართლმადიდებლურ ეკლესიას წარმოაჩენს უარყოფით კონტექსტში, ნაწილი კი - პირიქით... იშვიათად ხდება მხარეების ობიექტურად შეფასება და სიტუაციის ზუსტი ანალიზის მიწოდება საზოგადოებისთვის.

კვლევაში ჩართული პირები საუბრობენ მედიის მიერ რელიგიური თემატიკის ინფორმაციის სტერეოტიპულ გაშუქებაზე. აღნიშნავენ, რომ მედიის პასუხისმგებლობაა რელიგიური კონფლიქტების დროს ინფორმაციის ზუსტი გადაცემა, რაც გულისხმობს ისეთი ტერმინოლოგიის გამოყენებას, რომელიც შეესაბამება რელიგიური თემების ზუსტ იდენტიფიცირებას. ექსპერტთა შეფასებით, ინფორმაციის ნაკლებობის ან ნეიტრალიტეტის შენარჩუნების სურვილის გამო არასწორმა წარმოდგენამ შეიძლება ხელი შეუწყოს დამაბულობის გავრცელებას და შეაფერხოს საზოგადოების მიერ სიტუაციის სწორი აღქმა.

ჩაღრმავებულმა ინტერვიუებმა დაადასტურა, რომ რელიგია და პოლიტიკა ხშირად იკვეთება. შესაბამისად, რელიგიურ კონფლიქტებს შეიძლება ჰქონდეს პოლიტიკური ხასიათი, ხოლო პოლიტიკურ კონფლიქტებს - რელიგიური ელფერი. მედია, ინფორმაციის გამავრცელებლის როლში, შეიძლება უნებლიედ იქცეს ამ გადაჯაჭვული კონფლიქტების პლატფორმად.

მედია საშუალებები, ისევე როგორც ნებისმიერი სხვა ინსტიტუტი, არ არიან დაცული პოლიტიკური გავლენებისგან. ექსპერტთა შეფასებით, ხშირად, მედიასაშუალებები საქართველოში პოლიტიკურად აფილირებული პირების ან კორპორაციების მფლობელობაში არიან, მათგან ფინანსდებიან და შესაბამისად, გადაწყვეტილებების მიღებისას ითვალისწინებენ დამფინანსებლის პოზიციებს. შედეგად რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებაც შეიძლება გახდეს პოლიტიზებული. კვლევის მონაწილეთა უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ ქვეყანაში არსებობს სახელისუფლებო და ოპოზიციური მედია; მაგრამ თავისუფალი მედია

თითქმის არ გვხვდება. ამიტომ დიდია ინფორმაციის მიკერძოებული გაშუქების რისკიც.

მედია ინდუსტრია მუშაობს კონკურენტულ გარემოში, სადაც სენსაციები ხშირად იზიდავს მეტ მაყურებელს ან მკითხველს. სწორედ ამიტომ რელიგიურ კონფლიქტებს უმეტესწილად აშუქებს სკანდალურად და ერთ დაპირისპირებულ მხარეს განაწყობს მეორის წინააღმდეგ.

რელიგიური კონფლიქტების ეფექტურად მოსაგვარებლად აუცილებელია დიალოგის წახალისება. ორივე მხარეს უნდა მიეცეს საშუალება, გამოხატოს თავისი პოზიცია, რაც დაგვეხმარება კონფლიქტის ძირეული მიზეზების სრულყოფილ აღქმაში.

ექსპერტთა უმრავლესობის აზრით, მნიშვნელოვანია, რელიგიური კონფლიქტის დროს როგორც მსხვერპლი, ისე მოძალადე ვალაპარაკოთ; მოძალადე ისე წარმოაჩენს თავის პოზიციას, რომ, საბოლოო ჯამში, საკუთარი ინტერესის წინააღმდეგ წავა; კვლევაში მონაწილეთა აზრით, აუცილებელია, საზოგადოებამ თავად ამოიცნოს, მედიის საშუალებით, კონფლიქტში ვინ არის მოძალადე და დადგეს სიმართლის მხარეს.

მაშასადამე, კვლევამ აჩვენა, რომ მედია ხელს უწყობს უფრო ინფორმირებული და გამჭრიახი საზოგადოების შექმნას. ის ხდება ძლიერი ინსტრუმენტი სტერეოტიპების დემონტაჟის პროცესში; აძლიერებს თანაგრძნობისა და კონფლიქტის დეტალური აღქმის უნარს.

როგორც თვისებრივმა კვლევამ აჩვენა, ექსპერტებისა და მედიის ჩართულობით იძენს სწორედ რელიგიური კონფლიქტი ხილვადობას. შესაბამისად, გაზრდილი ცნობიერება უბიძგებს საზოგადოებას, დაუპირისპირდეს მკაცრ რეალობას და ხელი შეუწყოს კოლექტიურ პასუხისმგებლობას.

რესპონდენტები თანხმდებიან იმ აზრზე, რომ ხელისუფლების ერთ-ერთი უმთავრესი მოვალეობაა, დაიცვას თავისი მოქალაქეების რელიგიური უფლებები და შექმნას სხვადასხვა რელიგიურ კონფესიათა მშვიდობიანი თანაცხოვრებისთვის ხელსაყრელი გარემო.

საბოლოო ჯამში, კვლევამ დაადასტურა, რომ პრობლემის მოგვარების უმთავრესი გზა გადის დამოუკიდებელ მედიაზე. მაშასადამე, მედიის პოლიტიკური თავისუფლება დემოკრატიული საზოგადოების ქვაკუთხედიანია. დამოუკიდებლობა გადამწყვეტია მედიის სანდოობისა და საზოგადოების ნდობის შესანარჩუნებლად. რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებისას პოლიტიკური თავისუფლება საშუალებას აძლევს მედიას, ობიექტურად წარმოაჩინოს ფაქტები - პოლიტიკური დღის წესრიგისა და მიკერძოების გარეშე. დამოუკიდებელი მედია უნდა იყოს ინფორმაციის სანდო წყარო საზოგადოებისთვის, რითაც ხელს შეუწყობს ინფორმირებულ დისკუსიებსა და დებატებს.

კვლევის შედეგებიდან ნათელი გახდა, რომ რელიგიური კონფლიქტების ყოვლისმომცველი შესწავლა უნდა დაიწყოს ისტორიული კონტექსტებისა და ძირეული მიზეზების შესწავლით; რელიგიური დაძაბულობის მიზეზების გამოკვლევით.

ექსპერტთა რეკომენდაციები:

- რელიგიური ცოდნის გაღრმავება
- თავისუფალი მედია
- მედიის ინკლუზიურობა

საბოლოო ჯამში, ექსპერტთა აზრით, მედია ორგანიზაციებმა საქართველოში რელიგიური საკითხების გაშუქებისას ყურადღება უნდა გაამახვილონ ეთიკური გაშუქების სტანდარტებზე; არ უნდა გამოიყენონ სიმულვილის ენა, რამაც შეიძლება ხელი შეუწყოს რელიგიათა შორის დაპირისპირების პოლარიზაციას; უნდა გაიარონ შესაბამისი ტრენინგები რელიგიურ თემებზე. რაც მთავარია, ქვეყანას უნდა ჰყავდეს დამოუკიდებელი მედია; წინააღმდეგ შემთხვევაში არც ერთი პრობლემის მოგვარება არ გახდება შესაძლებელი.

3.2. რაოდენობრივი კვლევის შედეგები

რაოდენობრივი კვლევისას ინფორმაცია მიღებულ იქნა სპეციალურად შერჩეული 171 ჟურნალისტისაგან, რომელთაც გაშუქებული ჰქონდათ რელიგიური კონფლიქტები.

რაოდენობრივი კვლევის ერთ-ერთი მთავარი მახასიათებელი, თვისებრივი კვლევისაგან განსხვავებით, ისაა, რომ შედეგები შეიძლება იყოს გამოსახული რიცხვითი ფორმით, რაც მიღებულ შედეგს უფრო ნათელს ხდის. ამასთან, რაოდენობრივი კვლევის მეთოდით მიღწეული შედეგები არის ლოგიკური, სტატისტიკური და მიუკერძოებელი.

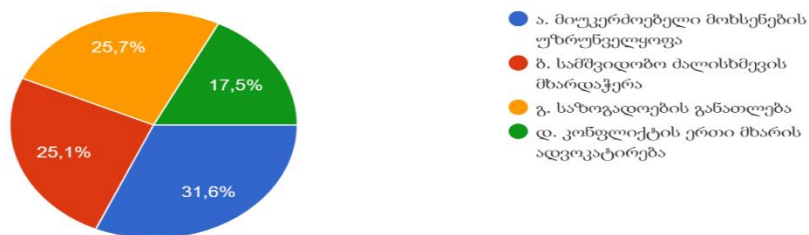
კვლევის ინსტრუმენტი:

რაოდენობრივი მონაცემების შესაგროვებლად გამოიყენება სტრუქტურირებული ინსტრუმენტები, კერძოდ გამოკითხვა. გამოკითხვისთვის შედგენილ იქნა კითხვარი, რამაც ხელი შეუწყო კვლევის რესპონდენტებისგან ქმედითი მონაცემების შეგროვებას.

კვლევის ფარგლებში გამოიკითხა 171 რესპონდენტი / ჟურნალისტი.

კითხვა 1.

როგორ ფიქრობთ, რა არის მედიის მთავარი როლი კონფლიქტურ ზონებში?
171 პასუხი

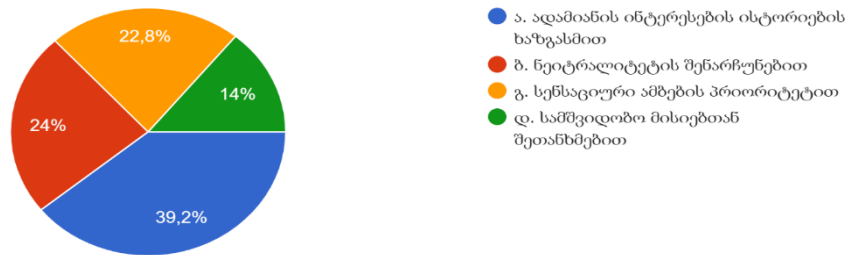

როგორც აღინიშნა, კვლევაში მონაწილეობდა 171 რესპონდენტი, მათი უმრავლესობა, კერძოდ 31.6 % -ი თვლის რომ მედიის მთავარი როლი მიუკერძოებელი მოხსენების უზრუნველყოფაა. რესპონდენტების 25.7 %-ი მედიას საზოგადოების გამანათლებლის ფუნქციას ანიჭებს. 25.1 %-ის მედიის ფუნქციად სამშვიდობო ძალისხმევის მხარდაჭერას მიიჩნევს. 17.1

%-ი კი მედიის მთავარ როლს კონფლიქტის ერთი მხარის ადვოკატირებაში ხედავს.

კითხვა 2.

როგორ უნდა მიუახლოვდნენ ჟურნალისტები კონფლიქტის შედეგად დაზარალებულ რაიონებში გაშუქებას, რათა თავიდან აიცილონ დამაბულობის გამწვავება?
171 პასუხი

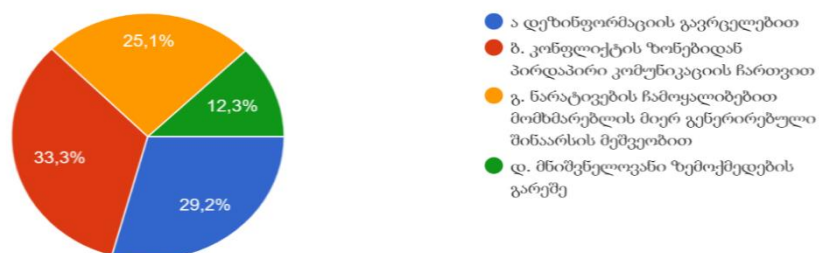

კვლევაში მონაწილე ჟურნალისტების უმრავლესობა, კერძოდ 39.2 %-ი მიუთითებს, რომ კონფლიქტის შედეგად დაზარალებულ რეგიონებში გაშუქებისას, დამაბულობის თავიდან აცილება შესაძლებელია ადამიანის ინტერესების ისტორიების ხაზგასმით. 24 %-ი დამაბულობის თავიდან აცილების საშუალებად ნეიტრალიტეტს ხედავს. 22.8 %-ი სენსაციური ამბებისათვის პრიორიტეტის მინიჭებას ხედავს დამაბულობის გამწვავების თავიდან აცილების საშუალებად. 14 %-ი კი სამშვიდობო მისიებთან თანამშროლობას უთითებს.

კითხვა 3.

რესპონდენტთა 33.3 %-ის აზრით საზოგადოებაზე ყველაზე მეტად მოქმედებს კონფლიქტის ზონიდან პირდაპირო ჩართვები. 29.2 %-ი სოციალური მედია საზოგადოების აღქმაზე ყველაზე მეტად მოქმედებს დეზინფორმაციის გავრცელებით. 12.3 %-ი კი მიიჩნევს, რომ

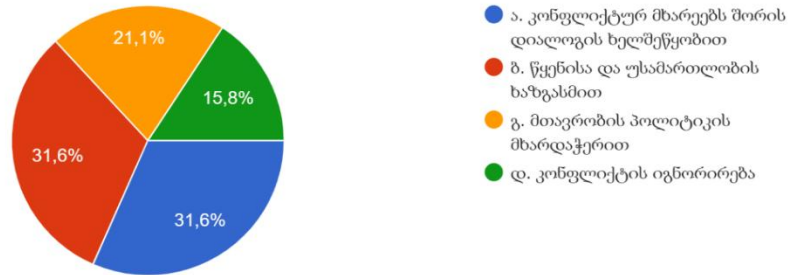
როგორ მოქმედებს სოციალური მედია კონფლიქტების საზოგადოების აღქმაზე?
171 პასუხი

განსაკუთრებულ ზემოქმედებას არ ახდენს სოციალური მედია საზოგადოების აღქმაზე.

კითხვა 4.

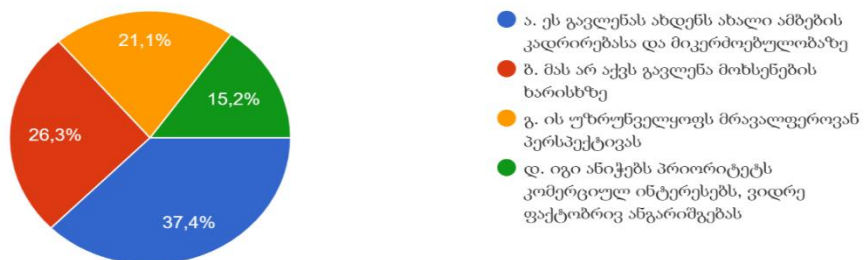
როგორ შეუძლია მედია გაშუქებას ხელი შეუწყოს მშვიდობის მშენებლობას?
171 პასუხი

კვლევაში მონაწილე რესპონდენტთა 31.6 %-ის აზრით მედიას მშვიდობის მშენებლობისთვის ხელშეწყობა შეუძლია წყენისა და უსამართლობის ხაზგასმით. რესპონდენტთა იგივე რაოდენობა კი საპირისპირო აზრს ემხრობა და აღნიშნავს, რომ მშვიდობის მშენებლობაში ხელშეწყობა მხოლოდ კონფლიქტის მხარეებს შორის დიალოგის ხელშეწყობით არის შესაძლებელი. 21.1 %-ი მთავრობის პოლიტიკის მხარდაჭერას ხედავს მშვიდობისათვის ხელშეწყობის საშუალებად. ხოლო 15.8 %-ი კონფლიქტის იგნორირებას.

კითხვა 5.

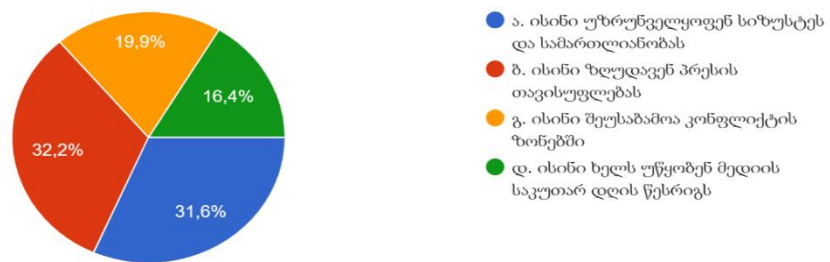
რა გავლენას ახდენს მედიის მფლობელობა კონფლიქტის გაშუქებაზე?
171 პასუხი

კვლევაში მონაწილე რესპონდენტების უმრავლესობა, კერძოდ 37.4 %-ი აღიარებს რომ მედიის მფლობელობა ხშირ შემთხვევაში გავლენას ახდენს ახალი ამბების კადრირებასა და მიკერძოებულობაზე. ხოლო 26.3 %-ი მიიჩნევს, რომ მედიის მფლობელობას მოხსენების ხარისხზე არანაირი გავლენა არ აქვს.

კითხვა 6.

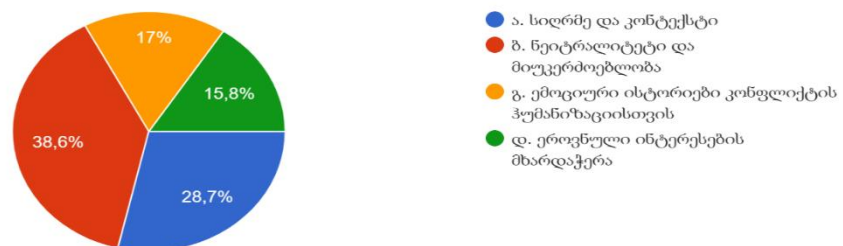
რა როლს თამაშობს მედია ეთიკა კონფლიქტის გაშუქებაში?
171 პასუხი

ჟურნალისტთა აზრით მედია ეთიკა ხშირ შემთხვევაში ხელის შემშლელია კონფლიქტის გაშუქებისას, კერძოდ 32.2 %-ი მიიჩნევს რომ მედია ეთიკა ზღუდავს პრესის თავისუფლებას. 19.9 %-ი კი აღნიშნავს რომ მედია ეთიკა შეუსაბამოა კონფლიქტის ზონაში. ამ აზრის საპირისპირო აზრს ანვითარებს კვლევაში მონაწილე ჟურნალისტთა 47.9 %-ი, მათი აზრით მედია ეთიკა უზრუნველყოფს სიზუსტეს და სამართლიანობას, ასევე მედიის დღის წესრიგის შექმნას.

კითხვა 7.

თქვენი აზრით, რა აკლია კონფლიქტების მიმდინარე მედია გაშუქებას?
171 პასუხი

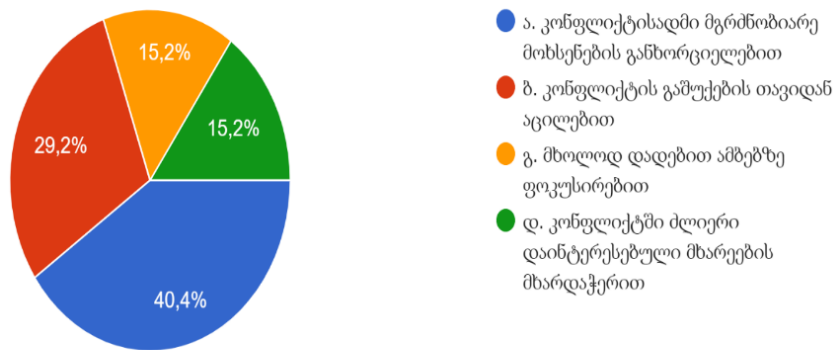

რესპონდენტთა აზრით კონფლიქტების მიმდინარე მედია გაშუქებას ხშირ შემთხვევაში აკლია: ნეიტრალიტეტი და მიუკერძოებლობა (38.6 %-ი), სიღრმე და კონტექსტი (28.7%-ი), ემოციური ისტორიები კონფლიქტის ჰუმანიზაციისას (17 %-ი), ეროვნული ინტერესების მხარდაჭერა (15.8).

კითხვა 8.

როგორ შეიძლება მედიამ თავი აარიდოს კონფლიქტურ სიტუაციებში ძალადობის ციკლში წვლილის შეტანას?

171 პასუხი

კვლევაში მონაწილე ჟურნალისტთა 40.4 % - ის აზრით კონფლიქტურ სიტუაციებში დამაბულობის ზრდას შეუძლია თავი აარიდოს კონფლიქტისადმი მგრძობიარე მოხსენებების განხორციელებით. 29.2 %-ი აღნიშნულის ერთადერთ საშუალებად კონფლიქტის იგნორირებას, მის არ გაშუქებას ხედავს. 15.2 %-ი დადებით მხარეებზე ხაზგასმას ხედავს კონფლიქტის გამწვავების თავიდან არიდების საშუალებად. ზუსტად ამდენივე რესპონდენტმა მიუთითა რომ კონფლიქტში ძლიერი მხარის მხარდაჭერა დადებითად აისახება კონფლიქტის ჩაცხრობაზე.

კითხვა 9.

როგორ შეუძლიათ ჟურნალისტებს ტრენინგი გაუმკლავდნენ კონფლიქტის გაშუქების სირთულეებს?
171 პასუხი

ჟურნალისტების აზრით კონფლიქტის გაშუქების სირთულეებთან გამკლავება შესაძლებელია სპეციალიზებული კონფლიქტისადმი მგრძობიარე ჟურნალისტის კურსის მეშვეობით - 42,7 %-ი. 29,8 %-ი სირთულეებთან გამკლავების საშუალებად მხოლოდ გამოცდილებას ხედავს. 12,3 %-ი კი კონფლიქტის სპეციფიკის უგულვებლყოფას და ზოგადი მოხსენებაზე ფოკუსირებას განიხილავს კონფლიქტის გაშუქების სირთულეების თავიდან აცილების საშუალებად.

როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, გამოკითხვა ჩატარდა 171 ჟურნალისტისგან შემდგარ ჯგუფს შორის, რომელთაგან ყველას აქვს მდიდარი გამოცდილება რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებაში. ამ გამოკითხვის უპირველესი მიზანი იყო ჟურნალისტების პერსპექტივების შესწავლა და გააზრება მედიის მრავალმხრივ როლთან დაკავშირებით ასეთ დელიკატურ ზონებში, ეთიკური გამოწვევების წინაშე და სხვადასხვა პრაქტიკის შესახებ, რომელსაც ისინი იყენებენ გაშუქების პროცესში. შეგროვებული მონაცემები ხსნის მოსაზრებათა სპექტრს, რითაც ნათელს ჰფენს ჟურნალისტის როლს და ნიუანსურ ბუნებას კონფლიქტურ გარემოში.

პასუხების დეტალური ანალიზი

1. მედიის როლი კონფლიქტურ ზონებში სიღრმისეული შეხედვით: გამოკითხულ ჟურნალისტთა მნიშვნელოვანმა უმრავლესობამ ხაზი გაუსვა მიუკერძოებელი და ყოვლისმომცველი რეპორტაჟის უზრუნველყოფის კრიტიკულ მნიშვნელობას. ეს კონსენსუსი არა მხოლოდ ნიშნავს მტკიცე ვალდებულებას კონფლიქტის ზონებში მიუკერძოებელი გაშუქების შენარჩუნებისადმი, არამედ ასევე ხაზს უსვამს მედიის აღქმულ ვალდებულებას, წარმოადგინოს დაბალანსებული და სამართლიანი პერსპექტივები. ასეთი მიდგომა გადამწყვეტია დამაბულობის ესკალაციის თავიდან ასაცილებლად და ატმოსფეროს გასაძლიერებლად, სადაც ინფორმირებული და რაციონალური დისკურსი ჭარბობს.

2. ეთიკური გამოწვევების შესწავლა: კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ ჟურნალისტები ხშირად აწყდებიან გამოწვევებს ნეიტრალიტეტის შენარჩუნებაში, ბევრი გამოხატავს შემფოთებას მათ გაშუქებაზე პოტენციური ემოციური გავლენის შესახებ. ჟურნალისტების გამოცდილების ეს მიმოხილვები ნათელს ხდის პროფესიაში გამჟღავნებულ ეთიკურ თავსატეხებს, განსაკუთრებით კონფლიქტურ გარემოში, სადაც მედიის გაშუქების შედეგებმა შეიძლება მნიშვნელოვნად შეაფერხოს საზოგადოების აღქმა და გავლენა მოახდინოს თავად კონფლიქტის დინამიკაზე.

3. კონფლიქტის გაშუქების სხვადასხვა მიდგომა: პასუხები საგრძნობლად განსხვავდებოდა იმ სტრატეგიებთან დაკავშირებით, რომლებსაც ჟურნალისტები თვლიან, რომ უნდა გამოიყენონ კონფლიქტით დაზარალებული რეგიონებიდან გაშუქებისას. მიუხედავად იმისა, რომ რესპონდენტთა ფრაქცია მიდრეკილია სამშვიდობო ინიციატივების ხელშეწყობისა და დიალოგის ხელშეწყობისაკენ, მეორე სეგმენტმა ხაზი გაუსვა უსამართლობის ხაზგასმა და ჰუმანიტარული ინტერვენციების ადვოკატირების აუცილებლობას. თვალსაზრისების ეს მრავალფეროვნება ხაზს უსვამს ჟურნალისტური სტრატეგიების მთელ რიგს, რომლებიც

გამოყენებულია რელიგიური კონფლიქტების შესახებ გაშუქებისას თანდაყოლილი სირთულეების გასაკონტროლებლად.

4. მედიის მფლობელობის გავლენის დეტალური შესწავლა: გამოკითხვამ წინა პლანზე წამოაყენა ჟურნალისტების შემფოთება მედიის მფლობელობის პოტენციალის შესახებ კონფლიქტების ჩარჩოების დახრილობის შესახებ. ჟურნალისტების დიდმა ნაწილმა აღიარა შესაძლებლობა, რომ საკუთრების ინტერესებმა შეიძლება გამოიწვიოს მიკერძოება გაშუქებისას. ანალიზის ეს კონკრეტული ასპექტი ყურადღებას ამახვილებს მედია სუბიექტების მთლიანობისა და დამოუკიდებლობის შესახებ უფრო ფართო დისკუსიაზე კონფლიქტის გაშუქების კონტექსტში.

5. აქცენტი ტრენინგზე და მზადყოფნაზე: გაძლიერებული ტრენინგის საჭიროება რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების გამოწვევების ოსტატურად გადასაჭრელად იყო გამოკითხვის პასუხების განმეორებადი თემა. ჟურნალისტებმა მოითხოვეს ყოვლისმომცველი საგანმანათლებლო ზომების მიღება, რომელიც მოიცავს უსაფრთხოების პროტოკოლებს, კონფლიქტების ისტორიული და კულტურული ფონის ღრმა გაგებას და სტრატეგიებს, რათა მართოთ ასეთი რთული საანგარიშო დავალების ფსიქოლოგიური გავლენა.

გამოკითხვის შედეგად გამოტანილი დასკვნები და შედეგები

გამოკითხვის შედეგად მიღებულმა ყოვლისმომცველმა დასკვნებმა ნათელი მოჰფინა მედიის გაშუქების ამჟამინდელ ლანდშაფტს რელიგიური კონფლიქტების სფეროში. ჟურნალისტების მიერ მოწოდებული პასუხების გულდასმით შესწავლის შედეგად ჩნდება ნიუანსური გაგება, რომელიც ავლენს მნიშვნელოვან გავლენას, რომელსაც მედია ახდენს საზოგადოებრივი აღქმისა და კონფლიქტების ტრაექტორიის ფორმირებაზე. ეს ჟურნალისტები, თავიანთი პირველი გამოცდილებითა და პროფესიული შეხედულებებით, ერთობლივად აცნობიერებენ მედიის შესაძლებლობებს ნარატივების ჩამოყალიბებისა და საზოგადოებრივი აზრის ზემოქმედების,

რითაც კრიტიკულ როლს თამაშობენ კონფლიქტური სიტუაციების ევოლუციაში.

ეს აღიარება წინა პლანზე აყენებს მედიის პრაქტიკოსების იმპერატიულ აუცილებლობას, მკაცრად დაიცვან ეთიკური სტანდარტები. გამოკითხვა ხაზს უსვამს ჟურნალისტური კეთილსინდისიერების მნიშვნელობას, სადაც მედიის პროფესიონალები უნდა დაიცვან დელიკატური ბალანსი ჭეშმარიტად გაშუქებასა და იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მათი გაშუქება უნებურად არ აძლიერებს დამაბულობას ან არ ავრცელებს მიკერძოებას. აუცილებელია, რომ ეს პირები არა მხოლოდ ვალდებულნი იყვნენ მიაწოდონ ფაქტებზე დაფუძნებული და მიუკერძოებელი ანგარიშები, არამედ მიუახლოვდნენ თავიანთ პასუხისმგებლობებს ეთიკური მოსაზრებების ღრმა გრძნობით, სრულყოფილად იცოდნენ რა შედეგები შეიძლება მოჰყვეს მათ მოხსენებას ფართო საზოგადოებრივ ქსოვილზე.

უფრო მეტიც, კვლევა ხაზს უსვამს ყოვლისმომცველი მომზადებისა და ნიუანსური მოხსენების აუცილებლობას. ჟურნალისტები, რომლებიც აშუქებენ რელიგიურ კონფლიქტებს, კარგად უნდა იყვნენ მომზადებულნი, გააცნობიერონ ამ კონფლიქტების დამახასიათებელი რთული ისტორიული, კულტურული და სოციალურ-პოლიტიკური კონტექსტები. მზადყოფნის ამ დონეს გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს არა მხოლოდ ინფორმატიული, არამედ თანაგრძნობით და კონტექსტური თვალსაზრისით მდიდარი მოხსენებების შესაქმნელად, რაც ხელს უწყობს მოვლენების უფრო დეტალურ და ზუსტ ასახვას.

ამ გამოკითხვის შედეგად მიღებული შეხედულებები მტკიცედ უჭერს მხარს მედია ორგანიზაციებს, ხელი შეუწყონ საანგარიშო გარემოს, რომელიც იქნება როგორც ინფორმირებული და დაბალანსებული, ასევე ეთიკურად დასაბუთებული. ეს გულისხმობს პრაქტიკის დამუშავებას, რომელიც პრიორიტეტად ანიჭებს ფაქტობრივ სიზუსტეს, კონტექსტურ სიღრმეს და ეთიკური ანგარიშგების სტანდარტებს. მედია სუბიექტებს

მოუწოდებენ ჩამოაყალიბონ მექანიზმები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მათი ჟურნალისტების უწყვეტ ტრენინგს და განვითარებას, აღჭურვებენ მათ რელიგიური კონფლიქტების ეფექტურად და პასუხისმგებლობით გასაშუქებლად საჭირო უნარებითა და ცოდნით.

გარდა ამისა, ამ სფეროში მომუშავე ჟურნალისტებისთვის მტკიცე მხარდაჭერის სისტემების უზრუნველყოფა ხაზგასმულია, როგორც მედია ოპერაციების არსებითი ასპექტი. ეს მხარდაჭერის მექანიზმები სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია იმისთვის, რომ ჟურნალისტებს საშუალება მისცენ, წარმართონ თავიანთი სამუშაო უსაფრთხოდ და ეფექტურად, განსაკუთრებით ხშირად არასტაბილურ და რისკებით სავსე გარემოში. ეს მოიცავს არა მხოლოდ ფიზიკურ უსაფრთხოების ზომებს, არამედ ფსიქოლოგიურ მხარდაჭერას, იმის გათვალისწინებით, რომ კონფლიქტის ზონების დაფარვამ შეიძლება დააწესოს ინდივიდები.

დასკვნის სახით, კვლევის ყოვლისმომცველი ანალიზი მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს აკადემიურ დისკურსებს რელიგიური კონფლიქტების მედია გაშუქების შესახებ. ამ კონტექსტში გაშუქების სირთულეებისა და გამოწვევების შესახებ მტკიცებულებებზე დამყარებული შეხედულებების შეთავაზებით, კვლევა ამდიდრებს იმის გაგებას, თუ როგორ შეუძლია მედიას გავლენა მოახდინოს რელიგიური კონფლიქტების განვითარებაზე, როგორც დადებითად, ასევე უარყოფითად. დასკვნები მოითხოვს ჟურნალისტიკაში რეფლექსიურ და წინდახედულ მიდგომას, რაც მოუწოდებს მედიის დაინტერესებულ მხარეებს გამოიყენონ პრაქტიკა, რომელიც აძლიერებს მათი გაშუქების ხარისხს, მთლიანობას და გავლენას კონფლიქტურ სიტუაციებში.

3.3. შედარებითი ანალიზი

კვლევის შედეგებისა და მედიის როლის შესახებ არსებული მეცნიერული დისკურსის დეტალური შედარებითი ანალიზის დროს რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებაში, ასეთ მღელვარე გარემოში

ჟურნალისტიკის მრავალმხრივი და რთული ბუნების უხვად ფენიანი გამოკვლევა გვხვდება. ჩატარებული კვლევა ზედმიწევნით ასახავს ჟურნალისტების მიერ მიუკერძოებელი და ყოვლისმომცველი გაშუქების პრინციპების დაცვის იმპერატიულ აუცილებლობას. ჟურნალისტიკის ეს ასპექტი, რომელიც ღრმად იყო განხილული ვოლფსფელდის 2014 წლის მთავარ ნაშრომში, ნათელს ჰფენს მედიის ძლიერ ორმაგ შესაძლებლობებს კონფლიქტის დინამიკის გაძლიერების ან შემსუბუქების შესახებ. მედიის ეს გადაწყვეტი რიგი არა მხოლოდ მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს კონფლიქტების ტრაექტორიასა და გადაწყვეტაზე, არამედ ხაზს უსვამს დაბალანსებული და გონივრული გაშუქების კრიტიკულ აუცილებლობას, რომელიც მიზნად ისახავს ისეთი გარემოს შექმნას, სადაც ინფორმირებული, რაციონალური და კონსტრუქციული საჯარო დისკურსი შეიძლება აყვავდეს.

ჟურნალისტების წინაშე მყოფი ეთიკური გამოწვევების შესწავლა, როგორც ეს გამოვლინდა სადოქტორო კვლევაში, ხაზს უსვამს ღრმა სირთულეებს, რომლებიც თან ახლავს ობიექტურობისა და ნეიტრალიტეტის შენარჩუნებას, განსაკუთრებით კონფლიქტის ზონების ემოციურად დატვირთულ ატმოსფეროში. ეს დასკვნები ღრმად ეხმიანება ბუდანას 2015 წლის კვლევას, რომელიც რთულად იკვლევს რყევას განცალკევებასა და ვალდებულებას შორის, რომელსაც ხშირად განიცდიან ომის კორესპონდენტები. ამ შეხედულებების სინთეზი იძლევა უფრო ფართო ხედვას მედია ინდუსტრიაში გავრცელებული ბრძოლის შესახებ ეთიკური მთლიანობისა და ჟურნალისტური სტანდარტების შესანარჩუნებლად კონფლიქტის საშინელი და ხშირად შემამფოთებელი ნარატივების ფონზე.

გარდა ამისა, სადოქტორო კვლევა ასახავს ჟურნალისტების მიერ კონფლიქტის შედეგად დაზარალებულ რეგიონებში გაშუქების მრავალფეროვან სტრატეგიებს, ასახავს მეთოდოლოგიების ფართო სპექტრს, დაწყებული სამშვიდობო ინიციატივების ადვოკატირებიდან,

უსამართლობის ხაზგასმით და ჰუმანიტარული ქმედებებისკენ მოწოდებით. ჟურნალისტური მიდგომის ეს მრავალფეროვნება, რაც ეხმიანება არსებულ ლიტერატურას, მათ შორის ნიგრენის და სხვების ანალიტიკურ ნაშრომებს. (2018) და Jungblut & Hoxha (2017), ხაზს უსვამენ გადაწყვეტილების მიღების რთულ და ნიუანსირებულ პროცესებს, რომლებსაც ჟურნალისტები იღებენ ვალდებულებას მიაწოდონ რეპორტაჟი, რომელიც არის როგორც ჭეშმარიტი, ასევე მგრძნობიარე კონფლიქტების რთული რეალობის მიმართ.

რაც შეეხება მედიის მფლობელობის გავლენას კონფლიქტების ასახვასა და გაშუქებაზე, კვლევის შედეგები თანხვედრაშია აკადემიურ დისკუსიებთან, რომლებიც აკრიტიკებენ საკუთრების ინტერესებიდან გამომდინარე პოტენციურ მიკერძოებას. ეს დისკუსიები, რომლებიც ასახულია სამეცნიერო ნაშრომებში, როგორცაა შაჰინის 2021 წლის ანალიზი ჟურნალისტიკის შესახებ კონფლიქტის შედეგად დაზარალებულ საზოგადოებებში, ხაზს უსვამს სარედაქციო დამოუკიდებლობისა და მთლიანობის უდიდეს მნიშვნელობას კონფლიქტის გაშუქებაში.

კვლევის შედეგების ინტეგრაცია არსებულ ლიტერატურასთან იძლევა კომპლექსური ეთიკური დილემებისა და რელიგიური კონფლიქტების მედია გაშუქების გამოწვევების ყოვლისმომცველ და ნიუანსირებულ გაგებას. ეს მეცნიერული მცდელობა ხაზს უსვამს მედიის გადამწყვეტ როლს საზოგადოების აღქმის ჩამოყალიბებაში და თანდაყოლილი გამოწვევების წინაშე, რომლებსაც აწყდებიან ჟურნალისტები, რომლებიც ნავიგაციას უწევენ კონფლიქტების გაშუქების ჩახლართულ რელიეფებს. შედარებითი ანალიზი ნათელს ხდის აკადემიურ და პროფესიულ სფეროებში ეთიკურად დასაბუთებული, კარგად ინფორმირებული და დაბალანსებული ჟურნალისტიკის აუცილებლობის კოლექტიური აღიარებას. ეს მიდგომა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია მშვიდობის მშენებლობისა და კონფლიქტების მოგვარების პროცესებში ეფექტური წვლილისთვის, ინფორმაციის და გლობალური კომუნიკაციის თანამედროვე ეპოქაში მედიის შეუცვლელი როლის დემონსტრირებისთვის.

დასკვნა

რელიგიური კონფლიქტების გამუქება მედიაში ძალიან მნიშვნელოვანი საკითხია, მით უმეტეს რომ მედიას შესწევს ძალა შეაკავოს დაპირისპირებული მხარეები ან გაზარდოს ესკალაცია. მედიის ამ მნიშვნელოვანი როლის შესახებ არსებობს მრავალი მაგალითი, რაც განხილულია სადისერტაციო ნაშრომში. სწორედ, წინამდებარე კვლევის ანალიზი აჩვენებს, რომ კონფლიქტის გამუქება ობიექტური კრიტერიუმებზე დაყრდნობით ხელს უწყობს კონფლიქტის დარეგულირებას.

კონფლიქტის გამომწვევ მიზეზებად სახელდება სიძულვილის ენის გავრცელება, დესტრუქციული და კონფლიქტის შინაარსის შემცველი ინფორმაციის საზოგადოების ანტაგონისტური ჯგუფებისთვის მიწოდება, ასევე რესურსების არასაკმარისი არსებობა და მათი არაჯეროვანი განაწილება, რაც საფუძველს უქმნის კონფლიქტის ჩამოყალიბებას.

რელიგიური კონფლიქტების სათანადო გამუქებისათვის ჟურნალისტები უნდა ფლობდნენ სათანადო ცოდნას კონფლიქტის მახასიათებლების შესახებ რადგან შეძლონ ვითარების ობიექტური დანახვა და გამუქება. კვლევით დგინდება, რომ საქართველოში არსებული მედია საშუალებების ჟურნალისტები მეტნაკლებად გათვითცნობიერებულნი არიან რელიგიური კონფლიქტის არსში, რაც კონფლიქტის ჯეროვნად გამუქების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წინაპირობაა. თუმცა, ჟურნალისტების მიერ გამუქებული და გავრცელებული ინფორმაციის პირველწყარო კონფლიქტში მონაწილე პირები არიან, ამიტომ ხშირად მედია იგნორირებას უკეთებს კონფლიქტის გამუქების მაღალ სტანდარტს. ჟურნალისტებს მუდმივად უნდა ახსოვდეთ რომ კონფლიქტი თავისთვის არ გვარდება, მათ გადასაჭრელად სხვადასხვა ზომას მისაღები: დიალოგი, მშვიდობიანი მოლაპარაკება და სხვა. კონფლიქტის მოგვარების ყველაზე კარგი საშუალება სწორი კომუნიკაციაა. ამ პროცესში მედიას შესწევს გადამწყვეტი ძალა.

მიუხედავად იმისა, რომ ქართული მედიასაშუალებები მეტნაკლებად ნეიტრალური არიან თემის გაშუქებისას, იშვიათ შემთხვევებში, განსაკუთრებით ოპოზიციურად განწყობილი მედია საშუალებები მაინც იყენებენ შეფასებით ტონს, ზოგჯერ შეიმჩნევა კონტექსტის დამახინჯების შემთხვევებიც. საერთო ჯამში მედია ლანდშაფტი არ არის დაცული მიკერძოებისგან, რაც რა თქმა უნდა, აღიზიანებს დაპირისპირებულ მხარეებს, მაგრამ განხილული ორივე კონფლიქტის მცირე მაშტაბიდან გამომდინარე დაპირისპირება დიდ მაშტაბებს ვერ აღწევს და რამდენიმე დღეში სრულდება. რაც შეეხება განხილულ პალესტინა - ისრაელის შემთხვევას, მედია ძალიან ხისტი იყო, როგორც ისრაელის, ისე პალესტინის მხრიდან. რამაც ვითარება ძალიან დამაბა და შეიარეღებულ კონფლიქტამდეც კი მიიყვანა.

ნებისმიერ შემთხვევაში, როგორც ქართული, ისე უცხოეთის მაგალითებით დასტურდება, რომ რელიგიური კონფლიქტების გაშუქება დაპირისპირებულ მხარეებზე ძალიან დიდ გავლენას ახდენს.

მედიის უარყოფითი გავლენებისგან დაცვის მიზნით, აუცილებელია რელიგიური კონფლიქტების ყოვლისმომცველი შესწავლა. ისტორიული პერსპექტივა საშუალებას აძლევს ჟურნალისტებს, გაიგონ, როგორ მოხდა რელიგიური ნარატივების, პოლიტიკური მოვლენებისა და სოციალურ-ეკონომიკური ფაქტორების შერწყმა რელიგიური კონფლიქტების ამჟამინდელი ლანდშაფტის შესაქმნელად.

მედიაში პოლიტიკური თავისუფლება დემოკრატიული საზოგადოების ქვაკუთხედაა. ის უზრუნველყოფს მედიის დამოუკიდებლად ფუნქციონირებას, პოლიტიკური თავისუფლება საშუალებას აძლევს მედიას, ობიექტურად წარმოაჩინოს ფაქტები, პოლიტიკური დღის წესრიგისა და მიკერძოების გარეშე. ის უზრუნველყოფს, რომ მედია იყოს ინფორმაციის სანდო წყარო საზოგადოებისთვის, ხელს უწყობს ინფორმირებულ დისკუსიებსა და დებატებს. უნდა იქნას გააზრებული დიპლომატიის, საერთაშორისო

ორგანიზაციებისა და გეოპოლიტიკური ინტერესების როლი რელიგიური კონფლიქტების ტრაექტორიის ფორმირებაში. უფრო ფართო კონტექსტის გააზრება შესაძლებელს ხდის პოტენციური დიპლომატიური ინტერვენციებისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის იდენტიფიცირებას ამ საკითხების ეფექტურად გადასაწყვეტად. გამოკვლევულ უნდა იქნას ის შემთხვევები, როდესაც რელიგიური თემები თანამშრომლობენ მშვიდობიანი თანაარსებობისა და კონფლიქტების მოგვარებისთვის.

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა მნიშვნელოვანი საკითხი იმის შესახებ, როგორ უწყობს ხელს სიმდიდრის, განათლებისა და შესაძლებლობების უთანასწორობა დამაბულობის ესკალაციას. რელიგიური კონფლიქტების ეკონომიკური განზომილებების დადგენა აუცილებელია ეფექტური პოლიტიკის შემუშავებისთვის, რომელიც გამოიკვლევს უთანხმოების ძირეულ მიზეზებს და ხელს უწყობს სოციალურ ერთიანობას.

მედია გადამწყვეტ როლს ასრულებს რელიგიური კონფლიქტების შესახებ საზოგადოების აღქმის ჩამოყალიბებაში. პრიორიტეტი უნდა მიენიჭოს მედიის გაშუქების ანალიზს პოტენციური მიკერძოების გარეშე; იმ ფაქტის კვლევამ, როგორ ასახავს სხვადასხვა მედიასაშუალება რელიგიურ კონფლიქტებს, შეიძლება ნათელი მოჰფინოს ჟურნალისტური არჩევანის გავლენას საზოგადოებრივ აზრზე და ხელი შეუწყოს მედიაწიგნიერების მცდელობებს.

რაოდენობრივი კვლევა ადასტურებს თვისებრივი კვლევის შედეგებს, თუმცა თვალსაჩინოებისთვის გამოვყოფთ რამდენიმე პუნქტს:

ა) კონფლიქტების ობიექტური გაშუქება. კვლევამ გამოავლინა კონსენსუსი ჟურნალისტებს შორის, იმის შესახებ რომ კონფლიქტების ობიექტური გაშუქება მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს მათ მოგვარებას. ობიექტურობა განიხილება, როგორც დაბალანსებული ფაქტორი, რომელსაც შეუძლია დამაბულობის შემსუბუქება და არა მისი ესკალაცია.

ბ) კონფლიქტის ძირითადი მიზეზები. კონფლიქტის ძირითად მიზეზად ჟურნალისტები ასახელებენ რესურსების არასაკმარის

ხელმისაწვდომობას სიმულვილის ენის გავრცელებასთან ერთად. ეს ფაქტორები ქმნის ნაყოფიერ ნიადაგს საზოგადოების განხეთქილებისა და ანტაგონიზმისთვის.

გ) ჟურნალისტური ცოდნა და გაშუქება. დასკვნები ცხადყოფს, რომ კონფლიქტის მახასიათებლების სწორად გააზრება აუცილებელია ჟურნალისტებისთვის ობიექტური და ზუსტი ინფორმაციის გაშუქებისთვის. ეს ცოდნა საშუალებას აძლევს მათ დაინახონ ზედაპირის მიღმა არსებული პრობლემები და უზრუნველყონ სიღრმისეული ანალიზი, რაც ხელს უწყობს უფრო ინფორმირებულ საჯარო დისკურსს და კონფლიქტის გადაწყვეტის გზების ძიებას.

დ) ჟურნალისტური მიდგომები საქართველოში ქართულ კონტექსტში. კვლევა მიუთითებს, რომ ჟურნალისტებს აქვთ კონფლიქტის არსის თეორიული და პრაქტიკული გაგება, რაც ხელს უწყობს საფუძვლიან და ნიუანსირებულ გაშუქებას. თუმცა, არის შეფასებითი ტონისა და კონტექსტის დამახინჯების შემთხვევები, განსაკუთრებით ოპოზიციურ მედიაში, რამაც შეიძლება ხანდახან კონფლიქტის გამწვავება გამოიწვიოს.

ე) მედიის ნეიტრალიტეტი და მიკერძოება. კვლევის მიხედვით, ქართული მედია ზოგადად ინარჩუნებს ნეიტრალიტეტს კონფლიქტის გაშუქებისას, თუმცა მაინც შეიმჩნევა შეფასებითი გაშუქების ან კონტექსტის დამახინჯების შემთხვევები, რამაც შეიძლება გააღიზიანოს დაპირისპირებული მხარეები. ასეთი ინციდენტები ხაზს უსვამს დელიკატური ბალანსის საჭიროებას, რომელსაც მედიამ უნდა მიმართოს კონფლიქტის გაშუქებისას.

ვ) მედიის გაშუქების გავლენა პალესტინა-ისრაელის კონფლიქტზე. ქართული სცენარისგან განსხვავდება პალესტინა-ისრაელის კონფლიქტის მედია გაშუქება ხასიათდება ორივე მხარის სიმკაცრით და მიკერძოებით. ეს ხელს უწყობს დამაბულობის მატებას და ზოგიერთ შემთხვევაში იწვევს შეიარაღებულ კონფლიქტს. ისრაელი-პალესტინის შემთხვევა ხაზს უსვამს მედიის მნიშვნელოვან გავლენას.

ზ) რელიგიური შეუწყნარებლობა, როგორც კონფლიქტის მამოძრავებელი. კვლევის შედეგები ხაზს უსვამს იმას, რომ რელიგიური კონფლიქტები ხშირად გამოწვეულია განსხვავებული რელიგიური მრწამსის მიმართ შეუწყნარებლობისგან. თვალსაჩინო მაგალითები მოიცავს უწყვეტ დაძაბულობას მუსლიმებსა და ებრაელებს შორის პალესტინაში და ინდუსებსა და მუსლიმებს შორის სამხრეთ აზიაში, რაც ასახავს რელიგიური კონფლიქტების გლობალურ ბუნებას.

თ) მედიის როლი კონფლიქტების გამწვავებაში ან შემსუბუქებაში. გამოკითხვა ადასტურებს მედიის მთავარ როლს რელიგიური კონფლიქტების მიმდინარეობაზე ზემოქმედების კუთხით, რომელსაც შეუძლია ან გაამძაფროს დაძაბულობა მიკერძოებული გაშუქებით, ან ხელი შეუწყოს მშვიდობას დაბალანსებული და ინფორმირებული გაშუქებით.

საბოლოო ჯამში, კვლევამ დაადასტურა, რომ პრობლემის მოგვარების უმთავრესი გზა გადის დამოუკიდებელ მედიაზე. მაშასადამე, მედიის პოლიტიკური თავისუფლება დემოკრატიული საზოგადოების ქვაკუთხედიანია. დამოუკიდებლობა გადამწყვეტია მედიის სანდოობისა და საზოგადოების ნდობის შესანარჩუნებლად. რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებისას პოლიტიკური თავისუფლება საშუალებას აძლევს მედიას, ობიექტურად წარმოაჩინოს ფაქტები - პოლიტიკური დღის წესრიგისა და მიკერძოების გარეშე. დამოუკიდებელი მედია უნდა იყოს ინფორმაციის სანდო წყარო საზოგადოებისთვის, რითაც ხელს შეუწყობს ინფორმირებულ დისკუსიებსა და დებატებს.

გამოხატვის თავისუფლებასა და რელიგიურ სენსიტიურობას შორის დელიკატური ბალანსის მიღწევა მოითხოვს ნიუანსირებულ მიდგომას. მთავრობები, სამოქალაქო საზოგადოება და რელიგიური ინსტიტუტები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ისეთი გარემოს ხელშეწყობაში, სადაც ორივე უფლება ჰარმონიულად თანაარსებობს.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. აბდალაძე, გ. (2020). რბილი ძალა საერთაშორისო ურთიერთობებში. თბილისი. მოპოვებული: <https://t.ly/dlqOE> -დან
2. აბაზაძე გ. (2021) კონფლიქტის გაშუქების სტანდარტების სრულყოფის გზები ქართულ მედიაში (სამაგისტრო ნაშრომი). ქუთაისი.
3. ბურსულაია გ. ჭანკვეტაძე ნ. მურუსიძე ქ. (2020). მშვიდობისა და კონფლიქტების სწავლება. /საბაზისო სახლმძღვანელო/. თბილისი.
4. ბურსულაია გ. ჭანკვეტაძე ნ. მურუსიძე ქ. (2020). (მის)კომუნიკაცია კონფლიქტით გაყოფილ საზოგადოებებს შორის. 2020. <https://t.ly/HjDPf>
5. მალრაძე გ. მასიაა ვ. (2017) 21-ე საუკუნის საერთაშორისო პოლიტიკა და თანამშრომლობითი უსაფრთხოების თეორია : მითი და რეალობა - რეგიონული და გლობალური ასპექტები <https://rb.gy/wkfp9o>
6. გაზდელიანი, თ. (2021). რელიგიური შუღლი ჩოხატაურში. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae82> -დან
7. კახაბერიძე, ც. (2019). ლაშა კომახიძე: მეჩეთის მშენებლობის მსურველებმა მიწა მუსლიმთა სამმართველოს უნდა გადასცენ. მოპოვებული ბათუმელები: <https://shorturl.ac/7ae87> -დან
8. კავკასიის კვლევითი რესურსების ცენტრი (2009). საქართველოს მედიის სიღრმისეული კვლევა: შედეგების შეჯამება. თბილისი.
9. ლიპარტელიანი, ზ. (2023). "შარლი ებდოს" ეფექტი? მედია კრიტიკა. მოპოვებული: <https://t.ly/nHAJW> -დან
10. კუნჭულია, ლ., & იველაშვილი, მ. (2024). დაბა ადიგენში მუსლიმთა სახალხო ლოცვა ადარ იქნება - ვინ აკრძალა და რა უფლებით? რადიო თავისუფლება. მოპოვებული: <https://shorturl.at/bgwLZ> -დან
11. ლაილსი, თ. (2012). ისლამი და რელიგიური ტრანსფორმაცია აჭარაში. თბილისი: უმცირესობათა საკითხების ევროპული ცენტრი (ECMI). მოპოვებული: <https://shorturl.at/rABFH> . pdf-დან

12. ლოლაძე, რ., & ტაბეშაძე, თ. (2024). მოსახლეობის მოთხოვნა და მოლაპარაკებები სამლოცველოსთან დაკავშირებით. მოპოვებული პირველი არხი: <https://t.ly/5FARR> -დან
13. ლომაძე, ნ., მურუსიძე, ქ., ნიკურაძე, მ., & კობახიძე, ო. (15 ოქტომბერი 2020 რ.). ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდი. მოპოვებული: <https://t.ly/WwGrM>
14. ნაკაიძე, ტ. (2019). „ახალი მეჩეთი იქცა დემოკრატიის განვითარებისათვის ბრძოლად“ – გამოხმაურება ბათუმის მერს. მოპოვებული ბათუმელები: <https://shorturl.ac/7ae8a>-დან
15. სოციალური სამართლიანობის ცენტრი. (2021). მოპოვებული <https://shorturl.ac/7aw89> -დან
16. სოციალური სამართლიანობის ცენტრი. (2024). ადიგენში ქართველი მუსლიმების განგრძობადი დევნა შემაშფოთებელ ფორმებს იღებს. თბილისი: სოციალური სამართლიანობის ცენტრი. მოპოვებული <https://t.ly/2R2CJ> -დან
17. სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო . (2014). განცხადება ადიგენის რაიონის სოფელ მოხეში დღეს განვითარებულ მოვლენებთან დაკავშირებით .
18. ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი. (2014). სოფელ მოხეში განვითარებული მოვლენების ანალიზი. თბილისი.
19. ჩიჩუა, ნ. (2021 წლის 17 05). Netgazeti.ge. მოპოვებული დმანისი: ოპოზიცია მთავრობას უმოქმედებაში ადანაშაულებს და შს მაღალჩინოსნების გადადგომას ითხოვს: <https://netgazeti.ge/news/542292/> -დან
20. ხუციშვილი გ. როგორ მოვაგვაროთ კონფლიქტები (1991–2005) (2016). თბილისი.

უცხოენოვანი ლიტერატურა

21. Abbi, A. (2016). The Battle for Professionalism in Journalism in Nigeria Amidst Unethical Practices. *Journal of Mass Communication and Journalism*, 6(3)
22. Ahva, L., & Steensen , S. (2019). Journalism theory.

23. Akbarzadeh, S. & Smith, B. (2005). *The Representation of Islam and Muslims in the Media: The Age and Herald Sun Newspapers*. Monash University: School of Political and Social Inquiry
24. Ahmed S., & Matthes J. (2017). Media representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A meta-analysis. *International Communication Gazette*, 79(3), 219–244. <https://doi.org/10.1177/1748048516656305>
25. aljazeera. (2023). Norway's far-right mass killer Breivik sues state over prison isolation. aljazeera. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2023/8/19/norways-far-right-mass-killer-breivik-sues-state-over-prison-isolation>
26. aljazeera.com. (2023, 08 23). Norway's far-right mass killer Breivik sues state over prison isolation. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2023/8/19/norways-far-right-mass-killer-breivik-sues-state-over-prison-isolation>
27. Baden C. (2014). *Constructions of violent conflict in public discourse*. INFOCORE working paper. Retrieved from <http://www.infocore.eu/wp-content/uploads/2014/09/INFOCORE-Working-Paper-2014-10-final1.pdf>.
28. Audi, R. (2020). *Religion & Democracy: Interactions, Tensions, Possibilities*.
29. Awofadeju, P. (2024). *The Role of Media Ethics in Shaping Public Perception: A Critical Analysis of Biased Reporting and Its Impact on Public Opinion*. *Jalas*, 198.
30. Bajraktari, Y., & Parajon, C. (2007). *The Role of the Media in Conflict*.
31. Boudana , S. (2015). Le spectateur engagé: French war correspondents' conceptions of detachment and commitment. *Journal of European Studies* 45(2), 137–150.
32. Boudana, S. (2015). Le spectateur engagé': French war correspondents' conceptions of detachment and commitment. *Journal of European Studies*, 151.
33. Brown, D. (2019). Protests, Media Coverage, and a Hierarchy of Social Struggle. *The International Journal of Press/Politics*, 25.

34. Burkhard, B. (2004). Peace Journalism and the News Production Process. *Conflict & Communication* 3(2), 158.
35. E.cornell, S Frederick star (2015) "A Western strategy for the South Caucasus"
36. Christian, S. (2012). *Overcoming Bias: A Journalists Guide to Culture and Society*. London : NY: Routledge.
37. Coser, L. (2006). *Conflict and Critical Theories*.
38. Cottle, S. (2006). *Mediatized Conflict: Developments in Media and Conflict Studies*. Open University Press, 79.
39. Dahrendorf, R. (2006). *Conflict and Critical Theories*. NY.
40. Deuze, M. (2005). What Is Journalism? Professional Identity and Ideology of Journalists Reconsidered. *Journalism* 6(4), 442-464.
41. Donsbach , W. (2008). Journalists' role perception. In: W. Donsbach (ed) *The International Encyclopedia of Communication*. Oxford: Blackwell, 2605–2610.
42. Demarest L., & Langer A. (2018). Peace Journalism on a Shoestring? *Conflict Reporting in Nigeria's National News Media*. *Journalism*, first online.
43. Ersoy, M. (2017). Implementing Peace Journalism in the Media. *Implementing Peace Journalism in the Media* 29(4), 458-466.
44. Fai, L. (2009). *Conflict Management and Emotional Intelligence*. NY.
45. Fairhurst, G., & Sarrar, R. (1996). *The art of framing - Managing the language of leadership*. San francisco: Jossey-Bass.
46. Ferguson, N., & McKeown, S. (2016). *Understanding Peace and Conflict Through Social Identity Theory: Contemporary Global Perspectives*.
47. Fiske, S. (2002). What we know now about bias and intergroup conflict, the problem of the century. *Current Directions in Psychological Science*, 125.
48. Hall, S. (1982). *The Rediscovery of Ideology: Return of the Repressed in Media Studies*. *Culture, Society and the Media*.
49. Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 169.
50. Galtung, J., & Fischer, D. (2013). *Peace journalism*. Routledge, 46.

51. Gbadeyan, B. (2021). Social Media and Journalism Ethics in Nigeria: A Study of Journalists in Kwara State of Nigeria. *International Journal of Social Science and Human Research*, 4(3), 390-391.
52. Gelfand, M., & Bui-Wrzosinska, L. (2013). Studying Trajectories of Conflict Escalation. *CONFLICT ESCALATION TRAJECTORIES*.
53. Grøndahl Larsen, A., & Krøvel, R. (2021). *JOURNALIST SAFETY AND SELF-CENSORSHIP*. UK: Newgen Publishing UK.
54. Galtung J. (2006). Peace journalism as an ethical challenge. *Global Media Journal: Mediterranean Edition*, 1(2), 1-5.
55. Habermas, J. (2006). Religion in the Public Sphere. *European Journal of Philosophy*, 14: 1-25. Retrieved from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-0378.2006.00241.x/pdf>
56. Hackett, A. (2006). Is Peace Journalism Possible? Three Frameworks for Assessing Structure and Agency in News Media. *Conflict & Communication Online* 5(2), 23.
57. Hackett, R., & Schroeder, W. (2009). *Freedom from bias: Journalism, representation, and claims of objectivity*. Lexington Books.
58. Hamza, I. (2023, 05 06). How Disinformation Deepens Hate among Nigerians. Retrieved from [fesmedia-africa.fes.de: https://fesmedia-africa.fes.de/news/how-disinformation-deepens-hate-among-nigerians](https://fesmedia-africa.fes.de/news/how-disinformation-deepens-hate-among-nigerians)
59. Hanitzsch, T. (2019). Role orientations: Journalists' views on their place in society. *Worlds of Journalism*, 15.
60. Høiby, M., & Ottosen, R. (2019). Challenges of reporting in conflict zones: A study of journalists' safety. *Journalism Practice*, 13(3), 349-365.
61. Howard , R. (2020). Conflict sensitive journalism. International Media Support.
62. Howard, R. (2008). Conflict sensitive journalism. International Media Support.
63. Jungblut , M., & Hoxha , A. (2017). Conceptualizing journalistic self-censorship in post-conflict societies: A qualitative perspective on the journalistic perception

- of news production in Serbia, Kosovo and Macedonia. *Media, War & Conflict* 10(2), 225.
64. Jungblut, M., & Hoxha, A. (2017). Conceptualizing journalistic self-censorship in post-conflict societies: A qualitative perspective on the journalistic perception of news production in Serbia, Kosovo and Macedonia. *Media, War & Conflict* 10(2), 222–238.
65. Keeley, L. (1996). *War before civilization: The myth of the peaceful savage*. New York: Oxford University Press.
66. Khan, K. (2023). *Ethical Challenges in Journalism: Balancing Objectivity and Sensitivity in Reporting*. <https://www.researchgate.net/>.
67. Kimbrough, E., & Sheremeta, R. (2019). Theories of conflict and war. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 49.
68. Kreibich, M., & Goetz, J. (2017, 05 25). Myanmar's Religious and Ethnic Conflicts: no end in sight. Retrieved from reliefweb.int: <https://reliefweb.int/report/myanmar/myanmars-religious-and-ethnic-conflicts-no-end-sight>
69. Lynch, J., & McGoldrick, A. (2005). Hawthorn Press. *Peace journalism*.
70. Loyn D. (2007). Good journalism or peace journalism? *Conflict & Communication Online*, 6(2), 1–10
71. Lynch J. (2007). Peace journalism and its discontents. *Conflict & Communication*, 6(2), 1–13.
72. Marsonet, M. (2012). Science and Religion as Conceptual Schemes. *Academicus International Scientific Journal* 05, 17-25.
73. Marx, K., & Engels, F. (1848). *Manifest der Kommunistischen Partei*. London.
74. MuslimMirror. (2023). Israeli attack on Al Aqsa Mosque: Latest move to demolish the masjid and built Solomon's Temple. MuslimMirror. Retrieved from <https://muslimmirror.com/eng/israeli-attack-on-al-aqsa-mosque-latest-move-to-demolish-the-masjid-and-built-solomons-temple/>

75. muslimmirror.com. (2023). Israeli attack on Al Aqsa Mosque: Latest move to demolish the masjid and built Solomon's Temple. Retrieved from <https://muslimmirror.com/eng/israeli-attack-on-al-aqsa-mosque-latest-move-to-demolish-the-masjid-and-built-solomons-temple/>
76. Nurduz, Z. (2021). Do Israeli Jews really seek to demolish Al-Aqsa Mosque? Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/do-israeli-jews-really-see-to-demolish-al-aqsa-mosque/2171703>
77. Nygren , G. (2018). Journalism in the crossfire: Media coverage of the war in Ukraine in 2014. *Journalism Studies* 19(7), 1061.
78. Nygren, G. (2018). Journalism in the crossfire: Media coverage of the war in Ukraine in 2014. *Journalism Studies* 19(7), 1059–1078.
79. Nishikawa K. A., Towner T. L., Clawson R. A., & Waltenburg E. N. (2009). Interviewing the interviewers: Journalistic norms and racial diversity in the newsroom. *Howard Journal of Communications*, 20(3), 242–259. <https://doi.org/10.1080/10646170903070175>
80. Ottosen, R., & Høiby, M. (2017). Journalism under pressure in conflict zones: A study of journalists and editors in seven countries. *Media, War and Conflict*, 108.
81. Olojo, A. E. (2014). Muslims, Christians and religious violence in Nigeria: Patterns and mapping (June 2006- May 2014). IFRA-Nigeria working papers series, no. 33, pp. 1-44.
82. Olorunyomi, D. (2000). *Conceptual issues in media and conflict. Covering diversity: A resource and training manual for African journalists*. Washington: The Panos Institute; New York: Centre for War, Peace and the News Media; Lagos: Independent Journalism Centre.
83. Pathak, B. (2018). Johan Galtung's Conflict Transformation Theory. *Human Rights*, 26.
84. Payet, P., & Ristoska, Z. (2017). The Role of Interreligious and Interfaith Dialogue in the Post-Secular World. *Academicus International Scientific Journal* 16(16), 33-44.

85. Peleg, S. (2006). Peace Journalism through the Lens of Conflict Theory: Analysis and Practice. *conflict & communication online*, Vol. 5, No. 2, 200.
86. Perreault, G., & Stanfield, K. (2019). Mobile Journalism as Lifestyle Journalism? Field Theory in the integration of mobile in the newsroom and mobile journalist role conception. *Journalism practice*, 13(3), 31-34.
87. Posetti, J. (2018). Journalism, fake news & disinformation: handbook for journalism education and training. UNESCO.
88. Prager, A. (2018). Disseminating information or advocating peace? Journalists' role perceptions in the face of conflict. *Journalism* 22(18), 165.
89. Raine, A., Lau, C., & Berlinger, J. (2023). Why the al-Aqsa mosque continues to be a flashpoint of tensions. Retrieved from https://edition.cnn.com/middleeast/live-news/al-aqsa-storm-militants-infiltrate-israel-after-gaza-rockets-10-07-intl-hnk/h_39194feb91b8fd11e64aec8eb17d5f7
90. Raine, A., Lau, C., Poole, A., & Meyer, M. (2023). Why the al-Aqsa mosque continues to be a flashpoint of tensions. CNN. Retrieved from https://edition.cnn.com/middleeast/live-news/al-aqsa-storm-militants-infiltrate-israel-after-gaza-rockets-10-07-intl-hnk/h_39194feb91b8fd11e64aec8eb17d5f7
91. Şahin, S. (2021). Journalism in conflict-affected societies: Professional roles and influences in Cyprus. UK: University of Lincoln.
92. Seely, N. (2019). Journalists and mental health: The psychological toll of covering everyday trauma. *Newspaper Research Journal*, 98.
93. Simon, R. (2016). The Conflict Paradigm in Sociology and the Study of Social Inequality: Paradox and Possibility. *Theory in Action* 9(1), 1-31.
94. Smith, R. (2023, 19 10). Srebrenica massacre. Retrieved from <https://www.britannica.com/event/Srebrenica-massacre>
95. Strømme, H. (2017). Christian Terror in Europe? The Bible in Anders Behring Breivik's Manifesto. *Journal of the Bible and its Reception*. Retrieved from <https://doi.org/10.1515/jbr-2017-2006>
96. Sylvester, S. (2004). Conflict sensitive journalism. *International media*, 15.

97. Tehranian, M. (2002). Peace Journalism: Negotiating Global Media Ethics. *The International Journal of Press/Politics* 7(2), 58.
98. The New Humanitarian. (2023). Media coverage of Israel and Gaza is rife with deadly double standards. *The New Humanitarian*. Retrieved from https://www.thenewhumanitarian.org/editorial/2023/10/23/media-coverage-israel-and-gaza-double-standards?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR1i9vQfRMzHFBCy8ltwOUCpyymaOK2NmJPA2ukVyz1UTK4kD1rDL6jrIs4_aem_AUkA81wE0CA6W3T6ykIiu4-qggpGxpL8RMAv7q7ToSbu7hpXXvPA3TM96MicXJ
99. Thussu, D. (2007). *Media on the move: Global flow and contra-flow*. Routledge, 87-111.
100. Ting-Toomey, S. (2012). *Understanding Intercultural Conflict Competence: Multiple Theoretical Insights*. *The Routledge Handbook of Language & Intercultural Communication*.
101. Waltz, K. (1959). "man the state an war". columbia university press, new york.
102. Ward, S. (2010). *Global journalism ethics*. McGill-Queen's University Press, 135.
103. Wellbrock, C., & Kure, M. (2020). Competition and Media Performance: A Cross-National Analysis of Corporate Goals of Media Companies in 12 Countries. *International Journal of Communication*, 6159.
104. Wolfsfeld, G. (2014). *Media and the path to peace*. Cambridge University Press, 58-65.
105. Wolfsfeld, G. (2014). *Media and the path to peace*. Cambridge University Press. Retrieved from <https://doi.org/10.1017/CBO9780511489105>
106. Wolfsfeld, G. (2014). *Media and the path to peace*. Cambridge University Press. Retrieved from <https://doi.org/10.1017/CBO9780511489105>;

107. World,Middle East. (2021). Do Israeli Jews really seek to demolish Al-Aqsa Mosque? World,Middle East. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/do-israeli-jews-really-seek-to-demolish-al-aqsa-mosque/2171703>
108. Zandberg , E., & Neiger , M. (2005). Between the nation and the profession: Journalists as members of contradicting communities. *Media, Culture & Society*, 135.
109. Zandberg, E., & Neiger, M. (2005). Between the nation and the profession: Journalists as members of contradicting communities. *Media, Culture & Society* 27(1), 131–141.
110. Zandberg, E., & Neiger, M. (2005). Between the nation and the profession: Journalists as members of contradicting communities. *Media, Culture & Society* 27(1), 131–141.
111. Zhomartkyzy, M. (2023). The role of mediation in international conflict resolution. *Law and Safety* 90(3), 169-178.

ინტერნეტ რესურსები

112. აჭარის ტელევიზია. (2018). "მეჩეთი უნდა აშენდეს ქართული ფულით და ამაზე არ დავზოგავთ შესაძლებლობებს" - თორნიკე რიჭვაძე. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae8s> -დან
113. ბათუმელები. (2019). ბათუმელი მუსლიმი ახალი მეჩეთის მშენებლობის შესახებ. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae86> -დან
114. ბათუმელები. (2024). მუსლიმებს ადიგენში პარასკევის ლოცვის საშუალება არ მისცეს - სალოცავთან მღვდლები და მრევლი მივიდა. მოპოვებული <https://www.youtube.com/watch?v=iZfljyVzKV0>-დან
115. გაზდელიანი, თ. (2021). რელიგიური შუღლი ჩოხატაურში. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae82>-დან
116. იმედი ნიუსი. (2024 წლის 04 04). <https://imedinews.ge/>. მოპოვებული ვითარება ადიგენში: <https://imedinews.ge/ge/sazogadoeba/331789/zaza-vashakmadze-daba-adigenshi-sadats-kerdzo-sakhishi-lotsvis-chatarebas-itkhoven-arts-erti-muslimi-ar-tskhovrobs-munitsipalitetshi-martlmadideblebi-da-muslimebi-9-sopelshi-tskhovroben-kvelgan-aris-mecheti-nebis>-დან

117. კახაბერიძე, ც. (2019). ლაშა კომახიძე: მეჩეთის მშენებლობის მსურველებმა მიწა მუსლიმთა სამმართველოს უნდა გადასცენ. მოპოვებული ბათუმელები: <https://shorturl.ac/7ae87>-დან
118. ლომაძე, ნ., მურუსიძე, ქ., ნიკურაძე, მ., & კობახიძე, ო. (2020, ოქტომბერი 15). ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდი. Retrieved from <https://ge.boell.org/ka/2020/10/15/konpliktebis-gashukeba-mediashi-dziritadi-tendantsiebi-da-gamocvevebi>
119. პირველი არხი - მოამბე. (2021). პირველი არხი. მოპოვებული <https://1tv.ge/>-დან
120. პირველი არხი. (2018). თორნიკე რიჟვაძე - ახალი მეჩეთი ბათუმში უნდა აშენდეს მხოლოდ ქართული ფულით. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae8t>-დან
121. რადიო თავისუფლება. (2021). მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae8y> - დან
122. რადიო თავისუფლება. (2024). მეჩეთად ქცეული სახლი ადიგენში მართლმადიდებლებსა და მუსლიმებს შორის დაპირისპირების მიზეზი გახდა. რადიო თავისუფლება. მოპოვებული <https://www.radiotavisupleba.ge/a/32854362.html>-დან
123. რუსთავი 2 - კურიერი. (2024). <https://www.youtube.com/>. მოპოვებული <https://www.youtube.com/watch?v=aH4kus1plGs>-დან
124. ტელეკომპანია იმედი. (2021). ტვ. იმედი. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae7x> -დან
125. ტვ იმედი - ქრონიკა. (2024). www.youtube.com. მოპოვებული ვითარება ადიგენში: <https://www.youtube.com/watch?v=UcXVUVj1KkU>-დან
126. ტვ. ფორმულა. (2021). ფორმულა. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae7y> -დან
127. sputnik საქართველო. (2021 წლის 19 05). <https://sputnik-georgia.com/>. მოპოვებული საპატრიარქო: დმანისში მომხდარი დაპირისპირება გარედან იყო ინსპირირებული: <https://sputnik-georgia.com/20210519/sapatrariarqo->

dmanisshi-momxdari-dapirispireba-garedan-iyo-inspirebuli-251769937.html-
დან

128. Reg info. (2018). ბათუმში მეჩეთი ქართული ფულით უნდა აშენდეს –
თორნიკე რიჟვაძე. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae8p> -დან
129. on.ge. (2014). დამაბულობა ადიგენში: მუსლიმებისთვის ლოცვის
უფლების შესაზღუდად, მართლმადიდებლები ისევ შეიკრიბნენ. on.ge/.
მოპოვებული
[https://on.ge/story/128079-
%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%94%E1%83%9C
%E1%83%A8%E1%83%98-
%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%A1%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%9
B%E1%83%97%E1%83%90-
%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%AA%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%
A1-%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%A1](https://on.ge/story/128079-%E1%83%90%E1%83%93%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%A8%E1%83%98-%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%A1%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%9B%E1%83%97%E1%83%90-%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%AA%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%A1)-დან
130. Netgazeti.ge. (2021). კონფლიქტიდან 7 წლის შემდეგ: „მოხეს
ისტორიული მეჩეთი კვლავ გაპარტახებულია. Netgazeti.ge.
131. [https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/318662/1/RbiliDzalaSaertashoriso](https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/318662/1/RbiliDzalaSaertashorisoUrtiertobebshi.pdf)
Urtiertobebshi.pdf თინა ხიდაშელი რბილი ძალა საერთაშორისო
ურთიერთობებში 2020
132.
https://old.tsu.ge/data/file_db/faculty_social_political/maisaia%20magradze.pdf
ვახტანგ მაისაია, გუგული მადრაძე 21-ე საუკუნის საერთაშორისო
პოლიტიკა და თანამშრომლობითი უსაფრთხოების თეორია : მითი და
რეალობა - რეგიონული და გლობალური ასპექტები. 2017
133. ჟურნალი „ლიბერალი“, 2014, თოვლში მოყოლილი მოხეს ამბავი.
<https://shorturl.at/krCGU>.
134. სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო (2014). „განცხადება
ადიგენის რაიონის სოფელ მოხეში დღეს განვითარებულ მოვლენებთან
დაკავშირებით“. <https://shorturl.at/dnsDH>.

135. „ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი“ (2014) „სოფელ მოხეში განვითარებული მოვლენების ანალიზი“; <https://shorturl.at/EGILX>.
136. „Sputnik საქართველო“ (2021) საპატრიარქო: დმანისში მომხდარი დაპირისპირება გარედან იყო ინსპირირებული; <https://sputnik-georgia.com/20210519/sapatrjarqo-dmanisshi-momxdari-dapirispireba-garedan-iyo-inspirebuli-251769937.html>.
137. სოციალური სამართლიანობის ცენტრი (2021). დმანისის კონფლიქტი - ყოფით ნიადაგზე დაწყებული დაპირისპირების ეთნიკური შტრიხები; <https://sputnik-georgia.com/20210519/sapatrjarqo-dmanisshi-momxdari-dapirispireba-garedan-iyo-inspirebuli-251769937.html>.
138. რადიო „თავისუფლება“ (2021). რა მოხდა დმანისში - როგორ [ვერ] აგვარებს სახელმწიფო დიდ და მცირე კონფლიქტებს. <https://rb.gy/98qwkj>.
139. მთავარი არხი. (2021). მთავარი არხი. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae83> -დან
140. მედია კრიტიკა, 2021, კონფლიქტი დმანისში – მორიგი გამოცდა ქართული მედიისათვის;
141. <https://mediacritic.ge/blog/konplikti-dmanisshi-morigi-gamotsda-kartuli-mediisatvis> ;
142. მედია კრიტიკა, 2023, „შარლი ებდოს ეფექტი?“, <https://shorturl.at/isjV7>
143. კონფლიქტების გაშუქების მონიტორინგი; აზერბაიჯანულენოვან, სომხურენოვან რეგიონულ და სხვა მედიებში; <https://internews.org/wp-content/uploads/2022/05/Internews-GEO.pdf>;
144. კონფლიქტების გაშუქება ქართულ მედიაში; <https://shorturl.at/aoyJ6> ;
145. რადიო თავისუფლება. (2021). მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae8y> -დან
146. სოციალური სამართლიანობის ცენტრი. (2021). მოპოვებული <https://shorturl.ac/7aw89> -დან

147. ტელეკომპანია „იმედი“. (2021). ტვ. „იმედი“. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae7x> -დან
148. ტვ. „ფორმულა“. (2021). „ფორმულა“. მოპოვებული <https://shorturl.ac/7ae7y> -დან
149. Israeli attack on Al Aqsa Mosque: Latest move to demolish the masjid and built Solomon's Temple - <https://n9.cl/9nhgr> ;
150. Why the al-Aqsa mosque continues to be a flashpoint of tensions - <https://n9.cl/qbcs1>

დანართი

დანართი 1

სიღრმისეული ინტერვიუს გზამკვლევი, რესპონდენტებს დავუსვით შემდეგი კითხვები

1. რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების კვლევისას, პრიორიტეტების მიხედვით, რა უნდა იქნას გათვალისწინებული?

2. რა არის რელიგიური კონფლიქტების ძირითადი მახასიათებლები, რომელთა მედიაში წარმოჩენა მნიშვნელოვანი იქნებოდა?

3. როგორ განვითარდა ქართული მედია ლანდშაფტი სენსიტიური თემების, მათ შორის რელიგიური კონფლიქტების გაშუქების თვალსაზრისით, ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში?

4. რა ტენდენციები ან ცვლილებები შეინიშნება მედიაში რელიგიური კონფლიქტების ასახვის კუთხით?

5. რა ფაქტორები ახდენს გავლენას ქართულ მედიაში რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებაზე (პოლიტიკური, კულტურული, ეკონომიკური ფაქტორები)?

6. ხომ არ იგრძნობა მიკერძოება ქართულ მედიაში რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებისას?

7. როგორ შეუძლიათ მედიასაშუალებებს შეინარჩუნონ ობიექტურობა ისეთი მგრძობიარე თემების გაშუქებისას, როგორცაა რელიგიური კონფლიქტები?

8. რა გამოწვევების წინაშე დგანან ჟურნალისტები საქართველოში რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებისას?

9. თუ შეუძლია მედიას პოზიტიური წვლილი შეიტანოს საქართველოში რელიგიური კონფლიქტების გააზრებასა და მოგვარებაში?

10. ხომ არ გაიხსენებდით მედიის ეფექტური ინტერვენციების მაგალითებს, რომლებმაც დადებითად იმოქმედა საჯარო დისკურსზე რელიგიურ კონფლიქტებთან მიმართებაში?

11. რა გავლენას ახდენს რელიგიური კონფლიქტების გაშუქება საქართველოში სხვადასხვა რელიგიური ჯგუფის მიმართ საზოგადოების აღქმასა და დამოკიდებულებაზე?

12. არის შემთხვევები, როდესაც საკითხის გაშუქებამ ხელი შეუწყო რელიგიურ თემებს შორის გაუგებრობას ან დამაბულობას?

13. როგორ ფიქრობთ, რამდენად ახდენს ხელისუფლება გავლენას რელიგიური კონფლიქტების გაშუქებაზე? არის თუ არა ხელისუფლების ჩარევის ან ზეწოლის შემთხვევები?

14. როგორ შეუძლიათ მედია საშუალებებს ითანამშრომლონ რელიგიურ თემებთან, სამოქალაქო საზოგადოებასთან და სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან კონსტრუქციული დიალოგისა და ურთიერთგაგების ხელშეწყობისთვის?

15. რა რეკომენდაციებს მისცემდით მედიასაშუალებებს რელიგიური კონფლიქტების ობიექტური გაშუქებისთვის?